

KARYS

1975
VASARIS
Nr. 2

KARYS

1975
Nr. 2 (1509)

Redaktorius
ZIGMAS RAULINAITIS

Administratorius
LEONAS BILERIS

Redaktoriaus pavaduotojas
JONAS RŪTENIS

Atskirus skyrius redaguoja:

S. KAUNELIENĖ
"TREMTIES TRIMITAS"

BALYS BRAZDŽIONIS
"Lietuviai Kariai Laisvajam
Pasaulyje"
BRONIUS BALČIŪNAS
"Karinės žinios"

Leidžia:
L.V.S. RAMOVĖ N.Y. SKYRIUS

TURINYS

Dail. J. Juodis — Lietuvos Vytis	viršelis
A. Budreckis — Treniota — senųjų papročių gynėjas	41
Jurg Meister — Lietuvos laivynas	47
J. Rūtenis — Paskutinis Pavasaris	51
A. Butkūnas — Pasaulio vadų krizis	53
TREMTIES TRIMITAS	57
LIETUVIAI KARIAI LAISVAJAME PASAULYJE	71
KARINĖS ŽINIOS	72
KRONIKA	73

ATSTOVAI:

Baltimore — M. ŠIMKUS, Chicago — J. STANKŪNAS, Cleveland — F. EIDIMTAS, Los Angeles — O. ŽADVYDAS,
Australia — V. ŠALKŪNAS

PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

BOSTON, MASS. — S. J. Minkus
CHICAGO, ILL. —
"Gifts International", "Parama"
DETROIT, MICH. — V. Perminas,
Čižauskas
OMAHA, NEBR. — J. Kantanavičius
WOODHAVEN, N.Y. — "Romuva"
WATERBURY, CONN. — "Spauda"

KANADOJE

TORONTO, ONT. — Augustinas Kuo-
las. P. Misevičius
MONTREAL, QUE. — "Parish Lib-
rary"

ANGLIJOJE

"DAINORA" — 14 Priory Road, Kew
Surry

V. VOKIETIJOJE — Juozas Venys
6796 Schoenenbert-Kuebelberg 1,
Duererstr. 13 Postfach 242

AUSTRALIJOJE

S. Slavickas — 44 Slevin St., Gee-
long North, 3215, Vic. Australia
L. Vasiliūnas — 3 Wall Street, Nor-
wod 5067

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams — \$9.00, pusmečiui — \$4.50, atskiro nr. — \$1.00

Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, USA

KARYS, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world.
Published monthly except July and August by "KARYS" — 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, USA

Subscription \$9.00 per year. Single copy \$1.00 • SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N. Y.

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgavintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 2 (1509)

VASARIS — FEBRUARY

1975

Sausio 26 dieną, Čikagoje, mirė ilgametis LVS RAMOVĖS Centro
Valdybos Pirmininkas, Generolas STASYS DIRMANTAS

TRENIOTA — SENŲJŲ PAPROČIŲ GYNĖJAS

ALGIRDAS BUDRECKIS

Savo laiku Mykolas Biržiška šitaip apibūdino senovės Žemaitiją¹:

Labiausiai iš visų jėgusių į Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos sudėtį, į Vakarus išsikišusi lietuvių giminė trukdė dviem vokiečių ordinam, kryžiuočiams ir kardininkams, sudaryti ištisinę ir vienalytę teritoriją. Lietuvos valdovų čia imami savo valstybėn, čia karinėms ir politinėms aplinkybėms verčiant, užleidžiant kryžiuočiams, prieš ką užleidžiamieji spyrėsi ginklu, nesilenkdami svetimajai valdžiai, žemaičiai įsijungė Lietuvon savarankiška, kieta, likimo smūgių ir savų priešsmūgių kertama praeitimi.

Sakoma, kad žemaičio būdas yra status, kietokas. Jis pasitiki tik savo pažiūrų teisingumu, savo tikybos neklaidingumu. Jis nepasitiki kaimynais ir pašaliečiais ir net skersuoja į aukštaičius ("lietuvius"). Tie būdo bruozai, be abejo, nėra įgimti, bet dėl sunkių su ordinais sąlygų ir patyrimų jiems kaip ir įskiepioti. Pas senovės žemaitį atsirado neatlaidumas niekam, ypač kryžiuočiams, ir atsikirtimas (kerštingumas) kiekvienam už padarytą skriaudą. Jis nebuvo linkęs keisti, kas buvo iš praeities paveldėta, ypač priiimti ką nors iš svetur.

Šitie bruozai buvo būdingi ir XIII amžiaus žemaičių kunigaikščiai, vėliau Didžiajam Lietuvos kunigaikščiui Treniotai. Istorikas Simas Sužiedėlis jį apibūdino, kaip veržlų, ūmų ir ne visada apdairų karį².

Treniota buvo gentiškumo šalininkas XIII a. Lietuvoje. Gentiškumą galima apibūdinti, kaip pirmąją ar primityvų nacionalizmą, pabrėžiantį savitą tikėjimą, savą kalbą, savus papročius, bet svarbiausia, priimančių visus savo gentainius ir jiems giminingus, kaip kūno ir dvasios brolius. Kurdamas Didžiąją Lietuvos Kunigaikštiją, Mindaugas Rimgaudaitis siekė pastatyti dinastinę valstybę, o Treniota Vykintaitis mėgino apjungti vienon valstybėn visas aisčių gentis.

Dusburgo kronika jį vadina lietuvių karaliaus sūnumi: "Trinota... filius regis Lethowinorum"³. Čia karaliu (rex) vadindavo žymesnius kunigaikščius. Vokiečių metraštininkai jį dar vadino Trenjat ar Tranjat, o rusų metraščiai: Trenjata, Tronjata⁴. Lietuvių kalbininkas Kazimieras Būga aiškina Treniotos vardo reikšmę ir kilmę šitaip: "Vardą Trenjata negalime iš nieko kito gauti, kaip tik iš lietuviško Treniota. Rytų aukštaičių šnektose buvo tariamas Traniata... O Vokiečių kronikų Trinota yra girdėtas nuo žemaičių, perdirbusių pagal trinū, trinti"⁵.

Kunigaikštis Treniota buvo žemaičių kunigaikščio Vykinto sūnus, Mindaugo seserėnas. Mindaugo sesuo, kurios vardas neišliko istorijoje buvo Treniotos motina. Vienydamas Lietuvą DLK Mindaugas kovojo su savo svainiu Vykintu. Mat, XIII a. viduryje Žemaitijos diduomenė turėjo didelę galią⁶. Žemaičių kunigaikščiai, metraštininkų vadinami karaliais (kunige von Sameiten)⁷, buvo galingi. Jų neįstengė palaužti

nei Rimgaudas, nei Mindaugas. Žemaičiai turėjo išrinktuosius karvedžius, garsųjį Algminą, Vykintą, Erdvilą ir Treniotą. Vykintas, Mindaugo priešininkas, rėmėsi vakarine Žemaitija, kurios Mindaugas negalėjo užvaldyti ir užtat užrašė Vokiečių ordinui, kada jis krikštijosi. Žemaičiai tęsė atkaklias kovas su kalavijuočiais. Toms kovoms vadovavo kunigaikščiai Algminas su Treniota.

Pagal kariaunos dydį ir turtingumą su Mindaugu tegalėjo lygintis tik jo seserėnas Treniota, kuris "buvo toks pat, kaip ir jis, turtingas ir turėjo taip pat daug draugų"⁸. Treniota iškilo tuomet, kai nebebuvo daugiau žinių apie Vykintą; reiškia, tėvui mirus, jis perėmė valdžią ir valdas. Matyt, kad Treniota susitaikė su dėde ir pripažino karaliaus Mindaugo valdžią.

Treniota suartėjo su dėde, kai pastarojo santykiai su Livonijos ordinu pradėjo irti. 1257 m. kuršiai ir rytų žemaičiai ėmė bėgti į Treniotos valdomą sritį kalavijuočiams engiant jų kraštą. Treniota savo kaimynams kuršiams ir rytų žemaičiams nusiuntė maisto ir ginklų. Ordinas, pasiteisindamas, jog popiežiaus bulė draudžia pagonims duoti pagalbą, paglemžė Treniotos vežimus. Treniota veltui protestavo ordinui. Po to jisai kreipėsi į karalių Mindaugą: "Pastojai krikščioniui, susiderinai su jais, o pažiūrėk, kokia draugyste jie mums atmoka". Mindaugas reikalavo, kad kryžiuočiai atiduotų kai kuriuos pagrobtus daiktus. Bet nė visų, nė vėliau reikalauotos pusės, ordinas grąžinti neapsiėmė. Tai ir buvo viena priežasčių dėl susibarimo su ordinu.

Iš Ordino Eiliuotinės kronikos (*Reimchronik*) žinome, kad Treniota lankėsi Mindaugo būstinėje (Kernavėje) 1258-1262 m. ir tenai kurį laiką apsigyveno. Mindaugas norėjo išnaudoti Treniotos karzygiškus gabumus žygiams pietuose. Prie Mindaugo Treniota turėjo sergėti Lietuvos sienas nuo Pagirio, Mozūrų ir Prūsų.

Lenkų metraštininkas Dlugošas rašo, kad 1258 m. Treniota (*Ströynatus Lithuaniae dux*) prie Červenės sumušė mozūrus ir jų žemę nusiaubė. Treniota taip pat sudegino Orzimovo pilį, vyrus ir jaunuolius išžudęs, vaikus sudeginęs, o daug moterų išsivedęs nelaisvėn⁹.

Treniota svajoto apie vienalytės aisčių valstybės sukūrimą. Į tą valstybę įeitų visos prūsų, latvių ir jotvingių žemės ir iš visur kryžiuočiai būtų išvaryti. Žemaičiai 1259 m. sumušė kryžiuočius Skuode ties Šventupe. Sukilo prieš vokiečius ir žiemgaliai. Tik kuršiai palaikė vokiečių pusę. Manoma, kad lemtingame 1260 m. Durbės mūšyje galėjo dalyvauti ir Treniota, nors

to laiko šaltiniuose žinių nėra. Tikrai XVI a. Grunau kronika mini Treniotą. Būdamas narsus ir smarkus karžygis Treniota Durbės mūšyje galėjo talkinti karvedžiui Algminui, tuo labiau, kad sekančiais metais (1261 m.), žemaičiams vėl sumušus vokiečių riterius prie Lielvardės, Treniota buvo žemaičių bei žiemgalių prašomas paveikti karalių Mindaugą, kad šis nutrauktų ryšius su Vokiečių ordinu.

Po Durbės mūšio prieš vokiečius sukilo ne vien žemaičiai, bet ir prūsai. Visoms žemaičių kovoms vadovavo kunigaikštis Treniota. Jo vadovaujami žemaičių kariai išvarė vokiečius iš savo žemių. Kryžiuočiai atsilaikė tikrai Klaipėdos ir Kuldingos pilyse.

Treniota atvyko į Kernavę pas dėdę vedinas atstovus iš žemaičių, kuršių, žiemgalių ir prūsų, ir tarė karaliui: "Žemaičiai nepatenkinti Tavimi. Bet jeigu Tu atsitrauksi nuo krikščionių, jie apgins viską, kas Tau priklauso. Jeigu gi krikščionys nugalės žemaičius, pražus ir Tavo galybė, su visa savo karalyste turėsi pasiduoti vokiečiams... Tu esi vadinamas išmintinguoju, o Tu to nežinai". Treniota priminė karaliui, kaip klatingai kryžiuočiai atėmė iš jo karalystės Prūsų ir Vidžemę, ir "kaip liūdna gali būti visa tautos ateitis, padalinus viešpatystės spėkas, o vėl kaip drūta būtų Lietuva susitelkus krūvon visiems sagentainiams, jeigu tik karaliui rūpėtų visų nepriklausomybė"¹⁰. Treniota siūlė Mindaugui pridėti Kuršą, Žiemgalą, Latgalą ir Prūsų prie savo valstybės ir grąžinti atgal senąją tikėjimą ir senąją tvarką.

Karalius Mindaugas Treniotos nuomonei pritarė ir savo patikėtiniams pavedė slapta veikti prieš vokiečius, nepaisant žmonos Mortos verksmų ir išmėtinėjimų. Kodėl Mindaugas pakeitė savo nusistatymą vokiečių atžvilgiu? Jisai tuomet buvo labai nusivylęs santykiais su ordinu, nes neturėjo iš to jokios naudos. Dėl ligos atsisakė savo pareigų ir išvyko iš Livonijos Mindaugo draugas, magistras Andrius von Štirlandas, Prūsų, žemaičių, kuršių ir žiemgalių sukilimas jį taip pat paveikė, kad jis nutraukė savo sutartį su Livonijos ordinu. Pasirodo, kad Mindaugas pasidavė savo karingam seserėno ūpui ir net liepė išžudyti Kernavėje vokiečių įgulą, karalienei Mortai neįstengus jos apginti. Vėliau Morta savo vyrui prikišo, kam jis susidėjęs su "pakvaišusiu Treniota".

Livonijos ordinui duoti lemiamą smūgį Mindaugas ir Treniota sutelkė koaliciją, į kurią įsijungė Didžiojo Naugardo kunigaikštis Aleksandras Nevskis, Polocko vietininkas — Mindaugo

broļēnas ir vasalas Tautvilas ir Vitebsko kunigaikštis Konstantinas Tautvilaitis.

Mindaugas pasiuntė savo atstovus pas Aleksandrą Nevskį. Tie pasiuntiniai sugrįžo ir pranešė, kad "rusai esą labai linksmi, kol Mindaugo nuotaika tokia". 1262 m. buvo sudaryta draugiška taikos sutartis prieš ordiną¹¹. Aleksandras ir Mindaugas susitarė dėl bendro žygio prieš ordiną 1262 metais. Ryšium su lietuvių ir rusų sąjungos sutartimi reikia atžymėti, kad Polocke liko kunigaikščiauti Tautvilas. Naugardo metraštyje kalbama apie šio gero kunigaikščio dalyvavimą rusų žygyje prieš Jurjevą kartu su polockiečiais ir lietuvių kariauna¹².

Mindaugas drauge su Treniota suruošė žygį giliai į Livoniją. Neaišku, kodėl Naugardo, Polocko ir Vitebsko kariaunos vėlino, nors ir labai skubėjo. Gal nekantrus Mindaugas peranksti nutraukė Vendeno apgulimą ir žygį. Lietuviai ir žemaičiai buvo priėję Kėsį (Vendena), stiprią kalavijuočių pilį gerokai už Dauguvos, bet grįžo be žymesnio laimėjimo. Tuo tarpu Aleksandras Nevskis su Tautvila dar buvo Tartų (Jurjevo) apylinkėje, rytinėje Estijoje¹³. Mindaugas neatnaujino savo žygio prieš kalavijuočius 1263 m., o tąją vasarą nukreipė Treniotą prieš Kryžiuočių ordiną ir jo sąjungininkus mozūrus.

Treniota antrą kartą traukė prieš kryžiuočius ir mozūrus 1262 m. vasarą. Tas žygis sutapo su Didžiojo Prūsų Sukilimo pradžia, lietuviams einant prūsams į pagalbą. Treniota susijungęs su jotvingiais turėjo 30,000 karių, kuriuos padalino į tris tuntus. Tie tuntai puolė Mozūrus, Kulmą ir Pamedę¹⁴. Pats Treniota nuvedė savo tuntą į Kulmo žemę, viską degindamas ir plėšdamas, ir įveikė Birgelo pilį. Mindaugo žentas Švarnas padėjo Treniotai prieš mozūrus. Matyt, kad Treniotai nelabai vyko įveikti kryžiuočius, užtat jisai sutelkė savo visas pajėgas į Mozūriją. Treniotos kariuomenė nusiaubė Polocką, Ujazdovą (prie Varšuvos) ir Lovičą. Buvo nukautas mozūrų kunigaikštis Ziemovitas, o jo sūnus Konradas paimtas nelaisvėn¹⁵.

1262-1263 metų žiemą Treniota vėl nužgiavo per visą Latviją iki Estijos (prie Rygos įlankos). Treniotos žemaičiai susijungė su Tautvilo ir Vitebsko kariauomis. Sąjungininkai apgulė Terbatę, paėmė ir sudegino šį miestą. Tuo pat metu Mindaugas buvo pradėjęs slapstas derybas su nauju ordino magistru Verneriu. Vernerio kariuomenei artėjant prie Terbatės ir Polocko-Vitebsko kareiviams pasitraukus, Treniota patraukė prieš Pernau ir tą miestą išgriovė. Jis dar puolė ir Viką prieš sukdamas atgal.

1263 m. vasario 9 d. kalavijuočiai užstojo

Lietuvos Valdovas Treniota (M. Barvickio pieš.)

kelią prie Daugavgrivos ir, susikovė su lietuviams ant ledo, mėnesienoje. Nors Livonijos riteriai apveikė lietuvius, jie patys daug kareivių neteko ir užtat negalėjo toliau persekioti grįžtančių žemaičių¹⁶.

Vokiečiai iš Kuldingos apgulė Lasų pilį ir įgulą išpiovė, sulygindami šią lietuviu tvirtovę su žeme. Po to, jie apgulė ir kuršių sukilėlių pilį Gruobynoje. Tos pilys kliudė Rygos vokiečiams sauskeliais susisiekti tarp Kuldingos ir Klaipėdos. Liko, kaip kliūtis, žemaičių Kretinga, kurią kalavijuočiai užpuldami susitiko su Treniotos kariuomene ir buvo sumušti. Vėliau tiktai per pasalumą ordinui pavyko paimti Kretingą. Ordinas sustiprino Klaipėdos įgulą ir siautė Kurše ir Žemaitijoje. Užtat Treniota turėjo laikyti savo kareivius Žemaičiuose.

Po žygio į Kėsį su Treniota, kuris Mindaugą buvo įtikinęs, kad lybiai ir latgaliai sukils, Mindaugas stipriai priekaištavo Treniotai. Mindaugas iš tikrųjų negalėjo būti patenkintas tiktai nu-

Lietuvos Valdovas Vaišvilkas (M. Barvickio pieš.)

siaubiančiais Treniotos žygiais. Mindaugas vertino ir diplomatiją ir taikos derybas, į kurias karštas Treniota skersavo. Tokią savo dėdės politiką Treniota laikė kenksminga lietuviškų ir bendrai aisčių genčių reikalams. Treniotai nepatiko, kad Mindaugo dėmesys buvo nukreiptas į pietų Rusios žemes Dniepro srityje, kur jis nenorėjo leisti įsistiprinti Valuinės ir Briansko kunigaikščiams. Treniotos širdyje kilo neapykanta savo dėdei. Po 1262-1263 žygių prieš ordiną Mindaugas, žmonos Mortos įtakoje, kuri su vaikais buvo karšta krikščionė, bandė vėl susitaikyti su kryžiuočiais, nes kovose Treniota jam darėsi labai pavojingas varžovas. Tačiau, Treniota rado sau sąjungininką, Nalšėnų kunigaikštį Daumantą. Mindaugui išsiuntus į Brianską didelę savo kariuomenę, Nalšėnų kunigaikštis nelaiku iš to žygio grįžo ir susimokė su Treniota.

Ipatijaus metraštis mini Daumanto kerštą dėl žmonos, kurią, esą, Mindaugas sulaukęs savo pilyje po Mortos mirties¹⁷. Taipogi Mindaugo bro-

lėnas Tautvilas nebuvo patenkintas, kad Mindaugas buvo pagrobęs jo tėvoniją.

Treniota nusprendė, kad laikas pribrendo nудėti Mindaugą ir apie tai pranešė Daumantui. Apsimetęs ligoniu, Daumantas grįžo Lietuvon iš žygio prieš Brianską. Treniota jau buvo pasirengęs smurto žygiui. Mindaugas medžiojo rytų Lietuvoje tarp Žiemgalos ir Aukštaitijos. Mindaugo patikėtinis, Riazanės bajoras Ostapas Konstantinavičius, užvedė sąmokslininkus ant karaliaus stovyklos. 1263 m. rugpiūčio 5 d. naktį, radę Mindaugą tik su keliais dvariškiais, smurtininkai užpuolė karaliaus šėtrą ir jį nudėjo¹⁸. Su Mindaugu žuvo jo du sūnūs, Ruklys ir Rūpeikis, kurių vienas turėjo būti Mindaugo įpėdiniu.

Sąmokslininkai tikėjosi, kad, pašalinę Mindaugą, jo suorganizuotos valstybės jėgomis įstengsą išvaduoti visas ordino pavergtas gimines ir taip apsaugosią visą tautą. Apsiriko Treniota ir Daumantas. Iš tikrųjų, 1263 m., Mindaugui žuvus, sysvyravo jo sukurtos valstybės pamatai. Po nužudymo Daumantas grįžo į Utenos pilį ir pasiliko savo Nalšėnų žemėse. Apie tuščią sostą sukiojosi Treniota ir Tautvilas. Netrukus Daumantas turėjo bėgti iš savo tėviškės. Daumantas, pabėgęs į Pskovą, buvo ten išrinktas kunigaikščiu ir valdė 30 metų.

Nužudžius Mindaugą, Lietuvoje pakėlė galvas visi dar neišnykę kunigaikštėliai. Atskirų sričių kunigaikščiai dabar rungėsi dėl savo valdų ir savarankiškumo. Dėl vyriausios valdžios varžėsi Polocko valdovas Tautvilas ir Žemaičių Treniota, nes Mindaugo teisėti įpėdiniai žuvo kartu su tėvu, o vienuolis Vaišvilkas buvo užsienyje.

Treniota Mindaugo turtus paskyrė užmušėjams, o pats, užėmęs Kernavę, buvo paskelbtas Lietuvos ir Rusios didžiuoju kunigaikščiu ir Kernavėje atliko viešas aukas ant Perkūno aukuro. Tokiu būdu Treniota tapo lietuviškos (pagoniškos) partijos vadu. Priešingos partijos vadu buvo Tautvilas, seniai apsikrikštijęs provoslavų. Tautvilas rėmėsi sandėriu su Naugardu ir Pskovu. Prieš šį likusį konkurentą Treniota panaudojo klastą.

Iš Valuinės metraščio žinome, kad Treniota "pasiuntė pas savo brolių Tautvilą į Polocką pasiuntinius", kur pastarasis apsisistojė, tikriausiai, sugrįžus Haličo kunigaikščiu Danilui iš žygio į Čekiją¹⁹. Treniota rašė: "Broli, atvyk čia, pasidalysime Mindaugo žemę ir turtus". 1264 m. pradžioje Tautvilas atkako į Kernavę su Polocko bajorais ir jaunuomene. Bet dalybos nesisekė, "ir pradėjo Tautvilas galvoti, kaip Treniotą nužudyti, o Treniota tą patį sumanė padaryti su

Tautvilu". Polocko bajoras Prokapas išdavė kunigaikščio Tautvilo ketinimą nužudyti Treniotą ir tapti didžiuoju kunigaikščiu. Prokapas **pronese** savo kunigaikščio "dumu", t.y., išdavė tai, kas, matyt, buvo nuspręsta dūmoje, Polocko kunigaikščio taryboje, nes ir Prokapas pats, tikriausiai, buvo tos tarybos narys²⁰.

To pasėkoje, Treniota nužudė Tautvilą²¹. Naugardo metraštis papildė šią žinią taip: "Susivaidijo Mindaugo žudikai dėl jo turto, nužudė gerąjį Polocko kunigaikštį Tautvilą, o bajorus surakino grandinėmis ir prašė polockiečius nužudyti ir Tautvilo sūnų; ir jis atbėgo į Naugardą su savo vyrais. Tuomet Lietuva pasodino savo kunigaikštį Polocke, o tuos polockiečius, kurie su jų kunigaikščiu buvo suimti, paleido ir taiką padarė"²².

Tautvilo sūnūs bėgo į Naugardą, bet pakeičiui, Pskove, buvo valstiečių maište nudėtas, Tada Polockas priėmė Treniotos vietininką Gerdenį iš Nalsėnų.

Kunigaikštis Daumantas (M. Barvickio pieš.)

Karalius Mindaugas (M. Barvickio pieš.)

Lietuvos metraštyje rašoma: "O Treniota pradėjo kunigaikščiauti visoje Lietuvos ir Žemaičių žemėje"²³. Treniota tvarkėsi, kaip Lietuvos sosto laimėtojas. Jam paėmus valdžią į savo rankas, jo nusistatymai nepasikeitė. Jis įsitaisė Mindaugo dimstyje, Kernavėje, pasilaikydamas kaikiuriuos Mindaugo tarnus. Šis mostas jam vėliau padarė galą. Būdamas didžiuoju kunigaikščiu, jis stengėsi savarankiškai laikytis tos politikos, kurią buvo siūlęs Mindaugui, atseit, teikė paramą sukilusiems prūsams ir sunkiai su kalavijuočiais kovojusiems žiemgaliams. Ir iš tikrųjų, jis jiems daug padėjo.

Namie dalykams apimus, Treniota siuntė lietuvių kariuomenę padėti Sembos prūsams apgulti kryžiuočius Vėluvos pilyje. Tačiau, lietuviams nepavyko įveikti Vėluvos pilį²⁴. Vokiečiai dar pastatė Tėplavos pilį sustabdyti lietuvių talką prūsams. Prūsijos ir Livonijos ordinais siuntė Treniotai dovanų, mėgindami jį papirkti. Kai prūsų sukilėlių vadas Divonis krito kovose, Tre-

niota nukreipė savo karo veiksmus prieš Lenkiją. Jam talkino Haličo Levas Danilavičius, kuris atsiuntė rusinus, bei totorius padėti lietuviams, tačiau, lenkų karalius Boleslovas Gėdingasis atmušė lietuvius. Tais pat 1264 metais Boleslavas Gėdingasis ryžosi suduoti mirtiną smūgį lietuvių viengėnčiams ir talkininkams, jotvingiams. Lenkų ir mozūrų kariuomenė susitelkė ties Zavischostu. Pasienyje lenkų antplūdžio laukė jotvingių narsusis karvedys Kunotas, arba Komatas. 1264 m. birželio 14 d. Komato jotvingiai susidūrė su lenkų gausinga kariuomene. Komatas ir jo narsūs jotvingiai kovėsi su daug gausesniu priešu keleta valandų. Apie šį epizodą rašė lenkų kronikininkas Dluogošas. Anot Dluogošo, jotvingiai — „laukinė ir karinga tauta, o garbės ir garso pas palikuonis tokia godi, kad nekartą dešimt jotvingių stoji prieš šimtą priešų, ta vieninge stiprinamies viltimi, kad po mirties, kaip žinojo, jų žygiai bus garbinami liaudies dainose... Nė vienas iš jų nevengė pavojaus ir abejotinos kovos, o kovoje niekada nė žingsnio atgal nesitraukė“. Kai Komatas, narsiai puolęs lenkų būrį, krito jų iečių pervertas, jo mirtis jotvingių anaipatol nesulaikiusi, ir visi jo kariai žuvo kovoje, „bet ir lenkai brangiai išpirko savo laimėjimą“. Lenkų Boleslavas, anot Dluogošo, net jotvingių vardą ištrynė iš tautų atminties. Kurie nebuvo užmušti, tuos lenkai ilgai dar krikštijo ar galabijo.

Treniotos karo žygiai padėti kitiems aisčiams nebuvo sėkmingi. Jo sąjungininkai, jotvingiai, išnyko kaip karinis veiksnys. Prūsai dar kovojo ligi 1270 m., kada kryžiuočiai Vakarų kryžininkų pagalba visiškai numalšino prūsų didįjį sukilimą. Žiemgaliai aprimo. Treniota jau nebegalėjo sėkmingai kovoti prieš kryžiuočius, kadangi prieš jo valdžią sukilo patys lietuviai.

Sugrįžęs namo Treniota užsiėmė naminių reikalų tvarkymu. Būdamas karštakošis senovės tikėjimo šalininkas jis persekiojo Lietuvoje buvusius krikščionis, tiek katalikus, tiek stačiatikius, ir Mindaugo bendradarbius. Žemaičių kunigaikščio valdymas negalėjo patenkinti Aukštaitijos kunigaikščių ir bajorų, bijojusių dėl savo valdų. Sako, kad Treniota įvedė priespaudos, persekiojimų ir žudynių metą. Jis uoliai puoselėjo senovės tikėjimą, krikščionių kaina. Už tai jį rusų metraštininkai lygino su Jeruzalės Herodu ir Romos Neronu. Ta jo vidaus politika sukėlė sąmokslą prieš jo netvirtą autoritetą. Neišvaldęs pilnų 2 metų, jis susilaukė galo.

Dar buvo likęs vienas teisėtas pretendentas į sostą — Mindaugo vyriausias sūnus, buvęs vie-

nuolis, Vaišvilkas. Metęs vienuolio habitą Vaišvilkas įsitvirtino Juodojoje Rusioje, t.y., pietų jotvingių ir gudų žemėse, kur Treniota neturėjo jokios atsparos²⁵. Aukštaitijoje ir Polocko žemėje taip pat buvo likę Mindaugo šalininkų. Haličo pagalba Vaišvilkas sutelkė sukiliminę kariuomenę prieš Treniotą. Net Treniotos paskirtas vietininkas Polocke, Gerdenis, perėjo Vaišvilko pusėn. Mindaugo dvaro parobkai, arba žirgininkai, slapta susitarė (poča dumati) su Vaišvilku. Lietuvos metraštis apie šį sąmokslą rašo: „Tuomet Mindaugo žirgininkai, keturi tarnai, ėmė galvoti, kaip jiems Treniotą nužudyti. Tasai nuėjo į pirtį maudytis, o jie, nutaikę progą užmušė Treniotą“²⁶.

Kernavėje, Mindaugo dvare ar dimstyje, prie arklidžių stovėjo ir pirtis. Čia prieš Treniotą tykojo keturi žirgininkai — buvę Mindaugo tarnai. Intrigų ir žiaurumų žmogus, Treniota buvo nužudytas pakeliui į pirtį (do movnici)²⁷. Tai galėjo įvykti 1264 m. pavasarį ar vasarą²⁸. Treniota žuvo, kaip jis gyveno — smurtu. Jo pasikėsinimo prieš valdovo gyvybę pavyzdys buvo pakartotas ir jo atveju. Taip pat nuo pasikėsinotojų rankų žuvo DLK Vaišvilkas, o po jo ir Švarnas.

1. M. Biržiška, *Lietuvių tautos kelias*, Tomas I, Los Angeles, 1952, psl. 79-80.
2. S. Sužiedėlis, „Treniota“, *Lietuvių Enciklopedija*, T. XXXI, Bostonas, 1964, psl. 439.
3. Dusburg, *Scriptores rerum Prussicarum*, Tomas I, Leipcigas, 1861, psl. 125-126.
4. Polnoe Sobranie Russkich Letopisei, Tomas XVII, Sanktpeterburgas, 1907, psl. 248, 249, 302, 303.
5. K. Būga, *Apie lietuvių asmens vardus*, Vilnius, 1911, psl. 25.
6. Apie XIII a. Žemaitiją žr.: Stanyslaw Zajaczkowski, *Studia nad dziejami Żmudzi wieku XIII*, Lvovas, 1925 ir V.T. Pašuto, *Obrazovanie litovskogo gosudarstva*, Maskva, 1959.
7. L. Meyer, *Livlaendische Reimchronik*, Paderborn, 1876, psl. 106.
8. Ten pat, psl. 163.
9. Jan Dlugosz, *Historiae Polonicae*, II, 1873, psl. 369.
10. Jonas Šliūpas, *Lietuvių Tauta Senovėje ir Šiandien*. Tomas II, Plymouth, Pa., 1905, psl. 100-101.
11. *Reimchronik*, psl. 148.
12. Naugardo pirmasis metraštis, Polnoe Sobranie Russkich Letopisei, Tomas III, Sanktpereburgas, 1841, psl. 57, 84.
13. *Reimchronik*, psl. 149.
14. Petri Dusburg, *Scriptores rerum Prussicarum*, Tomas I, psl. 125-26, 160.
15. *Monumenta Poloniae Historica*, Tomas II, Lvovas, 1872, psl. 586, 588, 807.

LIETUVOS LAIVYNAS

JURG MEISTER

(pabaiga)

KLAIPĖDOS NETEKIMAS

Hitlerio valdžios perėmimas Vokietijoje, žinoma, turėjo tas pasekmes, kad priešingumai Klaipėdos krašte paastrėjo. Pavyzdžiui, 1938 metų vasarą Klaipėdos uoste įvyko didelių susidūrimų, kai birželio 4 dieną vokiečių kurortinis laivas "Tannenberg" ir birželio 21 dieną "Preussen" padarė uostui trumpą vizitą. Susidūrimai tarp vokiečių - klaipėdiečių ir Lietuvos policijos pasibaigė tuo, kad 13 žmonių buvo sužeista ir apie 30 suimta. Apsilankant gi "Hansestadt Danzig", birželio 28 dieną, nažiūrint abiejų pusių atsargumo priemonių, policija pavartojo ginklą ir rezultate 27 žmonės buvo sužeisti, jų tarpe 13 policininkų. Ledo laužytojas mėgino vandeniui atšaldyti įsisiūbavusias aistras, tačiau, be pasėkmų.

Nežiūrint tų incidentų, spalio 10 dieną karo stovis Klaipėdos krašte, kuris ten veikė visus 12 metų, buvo panaikintas. Tačiau jau buvo per vėlu išvengti Klaipėdos krašto prijungimo prie Vokietijos. Atsižvelgdama į Hitlerio užsienių politikoje pasisekimus, Lietuvos vyriausybė buvo priversta ieškoti susitarimo su Berlynu. 1938 metų gruodžio 11 dienos rinkimuose, dalyvaujant 96,8% rinkikų, Klaipėdos krašto vokiečių sąrašas surinko 87% visų balsų, kas netiesioginiai ir buvo gyventojų balsavimas už krašto prijungimą prie Vokietijos.

Kai Vakarų valstybės pareiškė, kad Klaipėdos krašto prijungimas prie Vokietijos neturi didelės reikšmės, nėra stebėtina, kad 1939 metais kovo 20 dieną vokiečių užsienių reikalų mi-

nisteris Ribbentropas galėjo įteikti Lietuvos užsienių reikalų ministeriui Urbšui ultimatumą. Jau kovo 22 dieną Lietuvos kariuomenė paliko Klaipėdos kraštą ir kovo 23 dieną, Berlyne, Lietuvos užsienių reikalų ministeris Urbšys pasirašė valstybinę sutartį, kuria Klaipėdos kraštas nuo kovo 22 dienos, gražinamas Vokietijai.

Jau 6 valandos prieš tos sutarties pasirašymą vokiečių šarvuotis "Deutschland" su Hitleriu ir jo palydovais išplaukė iš Svinemiundės, lydimas šarvuotųjų "Admiral Graf Spee" ir "Admiral Scheer", kreiserių "Leipzig" ir "Koeln" ir visos eilės naikintojų, torpedinių laivų ir padedamųjų laivų ir kovo 23 dieną įplaukė į Klaipėdą. Tą pat dieną apie 11 valandą, entuziastiškai vokiškai kalbančių gyventojų sutikta, į Klaipėdos kraštą įėjo vokiečių kariuomenė iš Tilžės, ir būtent, viena žvalgomoji rinktinė, vienas pėstininkų batalionas, vienas dviratinių batalionas ir viena sunkioji baterija.

Vienintelis Lietuvos karo laivas "Prezidentas Smetona", pakrančių apsaugos šeši laivai ir Lietuvos prekybiniai laivai, kurie stovėjo uoste, išplaukė iš uosto valandą prieš vokiečių karo laivyno įplaukimą į uostą. Mažieji pakrančių apsaugos laivai nuplaukė į Šventosios uostą, prekybiniai laivai įplaukė į Latvijos uostus, o "Prezidentas Smetona", kuris negalėjo įplaukti į Šventosios uostą, sustojo jūroje prieš uostą.

Pagal specialų uosto susitarimą, Vokietija Lietuvai visiems laikams pripažino Klaipėdos uoste tam tikrą laisvos prekybos zoną, visi formalu-

16. Herman Wartberg, Chronicon terrae Prussiae, Scriptores rerum Prussicarum, Tomas II, Leipigis, 1863, psl. 45; Reimchronik, psl. 158.

17. Apie Daumanto žmonos pagrobimą ir kerštą yra plačiai parašyta: Ipatevskaja letopis, Polnoe Sobranie Russkich Letopisei, Tomas II, Sanktpeterburgas, 1908, ir Henrik Paszkiewicz, Jagiellonowie a Moskva, Tomas I, Varšuva, 1933.

18. Polnoe Sobranie Russkich Letopisei, Tomas II, psl. 860.

19. Ipatevskaja letopis, Polnoe Sobranie Russkich Letopisei, II, psl. 822.

20. V. Pašuta, Lietuvos valstybės susidarymas, Vil-

nius, 1971, psl. 222.

21. Ipatevskaja letopis, PSRL, II, psl. 860-861.

22. A.N. Nasonov, red. Novgorodskaja pervaja letopis staršego i mladšego izvodov, Maskva, 1950, psl. 84.

23. R. Jasas, red., Lietuvos metraštis — Bychovo kronika, Vilnius, 1971, psl. 58.

24. Dusburg, SRP, I, psl. 122.

25. Ipatevskaja letopis, PSRL, II, psl. 861.

26. R. Jasas, red., Lietuvos metraštis, psl. 58.

27. Ipatevskaja letopis, PSRL, II, psl. 861.

28. Kaikurie istorikai Treniotos mirtį nukelia į 1265 metus.

mai prekių išvežimui ir įvežimui, jų apmuitinimui, buvo atliekami Lietuvos muitininkų, be vokiečių muito. Transportas buvo atliekamas už tam tikrą mokesį, pagal Lietuvos geležinkelių teisę, pagal lietuviškus tarifus ir lietuvių persona- lo. Bet, už tai, Lietuva turėjo perduoti Vokietijai ledų laužytoją "Perkūną" ir žemės sėmimo laivą "Jūrą", žinoma, ir visus uosto patobulinimus, kuriuos Lietuva atliko nuo 1923 metų.

LIETUVOS LAIVYNO ŽLUGIMAS

Nuo 1939 metų kapitonas Labanauskas buvo ne tik "Prezidento Smetonos" vadas, bet ir viso laivyno vadas, taip pat ir uosto kapitonas Šventosios uoste. Kadangi jo vėliavos laivas, dėl Šventosios uoste seklumo, negalėjo į uostą įplaukti, tai beveik ištisus 4 mėnesius turėjo stovėti jūroje už uosto ribų, arba plaukioti jūroje, arba, taupydamas kurą, įplaukdavo į Latvijos uostą, Liepoją ar Rygą, kur laivas, tarp kitko, visuomet būdavo labai mandagiai sutinkamas. Latvijos žemės sėmimo laivų pagalba pasisekė pagilinti Šventosios uostą tiek, kad mažesnieji prekybos laivai ir "Prezidentas Smetona" 1939 metų birželio mėnesio gale jau galėjo įplaukti.

Tuo tarpu, 1939 metais rugsėjo 1 dieną prasidėjo vokiečių - lenkų karas, vėliau, rugsėjo 17 dieną, prasidėjo sovietų puolimas Lenkijai į nugarą. Lietuva atgavo iš rusų Vilnių ir Vilniaus kraštą, kuris nuo 1920 metų buvo lenkų okupuotas, tačiau, derybų metu Maskvoje turėjo sutikti ir leisti rusams įsirengti Lietuvos teritorijoje tam tikrą skaičių bazių, kuriose jie patalpino savo kariuomenę ir aviaciją. Tuo būdu atsirado pagrindas visiškai okupuoti Lietuvą, tuo labiau, kad Vokietija rugsėjo 28 dieną perdavė anksčiau paskelbtą vokiečių interesų zoną — Lietuvą Sovietų Sąjungai.

Smarkios žiemos audros 1939/1940 metais sunesė į Šventosios uostą tiek daug smėlio, kad padarė visiškai negalima bet kokį pabėgimą iš uosto į Švediją, arba Vokietiją. Tiesa, 1940 metais pavasarį įplaukimas į uostą bėl buvo pagilintas, bet uostas visą laiką buvo stropiai saugomas iš jūros pusės sovietų laivyno. Gegužės mėnesio pabaigoje prie uosto priartėjo du sovietų naikintojai, nerodydami savo vėliavos, ir tuo pažeidė Lietuvos teritorialinius vandenis. Pakrančių apsaugos laivas "Prezidentas Smetona" tuojau išplaukė į jūrą ir paragino rusus parodyti savo vėliavą, ką tie svyrudami padarė, bet tuč tuojau vėliavas vėl nuleido. Lietuvos pakrančių apsauga tuo metu buvo vadovaujama kapi-

tono Tomašausko.

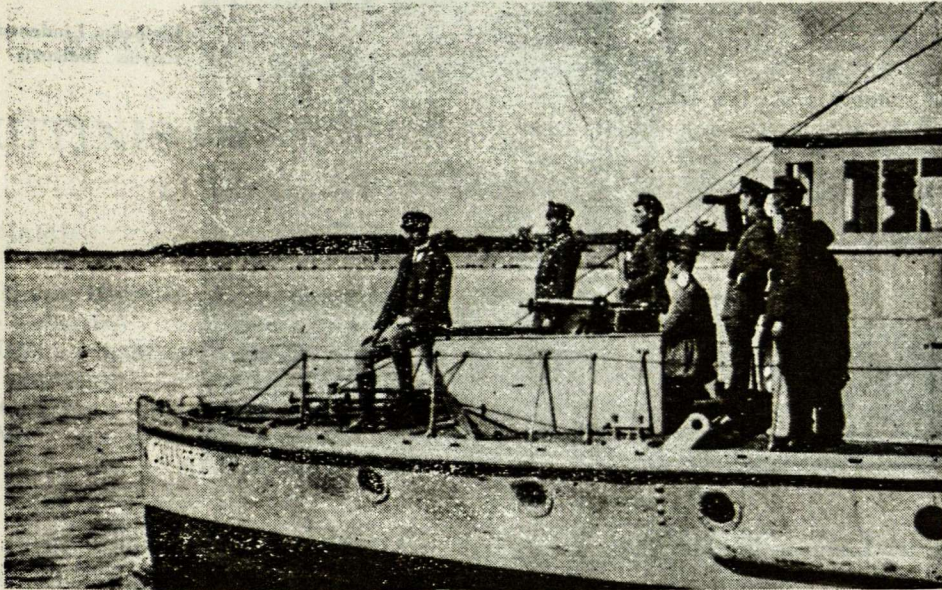
Po Prancūzijos nugalėjimo Sovietų Sąjunga žengė sekantį žingsnį. Gegužės pabaigoje Sovietų Sąjunga apkaltino Lietuvą "provokacija", būtent, sovietų kareivio pagrobimu ir birželio 14 dieną įteikė Lietuvos užsienių reikalų ministeriui Maskvoje, ultimatumą, kuriame buvo reikalaujama išduoti jiems vidaus reikalų ministerį ir saugumo departamento direktorių, sudaryti jiems palankią vyriausybę ir įsileisti į Lietuvą neribotą kiekį sovietų kariuomenės. Prezidentas Smetona norėjo priešintis ginklu, bet didesnė dalis jo vyriausybės narių balsavo prieš, kad išvengtų "bereikalingo" kraujo praliejimo³.

Birželio 15 dieną Lietuva buvo galutinai sovietų kariuomenės okupuota.

Prie Šventosios uosto birželio 15 dieną pasirodė du sovietų naikintojai ir vienas povandeninis laivas, kurie užblokavo išėjimą iš uosto, tuo metu kai iš sausumos pusės uostas jau buvo sovietų kariuomenės užblokuotas. Po to, kai prezidentui Smetonai pasisekė pasitraukti į Vokietiją, komunistinis elementas "Prezidento Smetonos" laive nusprendė pakeisti laivo vardą į "Pirmūnas". Karininkams nebuvo pasitikima ir jie buvo stropiai sekami. Po kokių 10 dienų šeši pakrančių apsaugos laivai buvo perduoti OGPU/NKVD sovietų pakrančių apsaugai, o "Pirmūnas" vardu "Otliečnik" (kas reiškia geriausias) buvo perimtas sovietų laivyno. Atrodo, kad karui prasidėjus laivas ir dar kartą buvo perkrikštytas ir gavo vardą "Korall".

1940 metų birželio 19 dieną kapitoniui Labanauskui ir dar dviem jūrų karininkams, Kuiziniui ir Nakui, pasisekė pabėgti 6 metrų ilgumo

3. Pirmoji Lietuvos sovietų okupacija 1940-1941 kaštavo kraštui 35,374 deportuotų, ar nužudytų žmonių, išsilaisvinimas iš sovietų vergijos su Vokietijos pagalba — mažiausiai, dar 4,000 gyvybių, vokiečių okupacija pasižymėjo 180,000 Lietuvos žydų išžudymu, tuo metu kai dar apie 5,000 lietuvių žuvo vokiečių kariuomenės dalyse ir ne mažiau kaip 15,000 vokiečių koncentracijos stovyklose ir bedirbdami vokiečių aviacijos fabrikuose, kai šie buvo sąjungininkų bombarduojami. Tarnaudami sovietų kariuomenėje žuvo, iki 1945 m., dar 10,000 lietuvių kareivių ir 2,000 partizanų. Paskui rusai deportavo, po 1945 metų, 350,000 žmonių į Sovietų Sąjungą ir apie 30,000 žuvo beviltiškoje partizanų kovoje prieš rusus. Bendrai, Lietuvos nuostoliai per ir po Antrojo Pasaulinio karo sudarė apie 750,000 žmonių, iš kurių 52,000 gudų ir 64,000 lietuvių, 1941-1945 metais, galėjo pabėgti į Vakarų, tuo metu kai visi kiti mirė, buvo nužudyti, arba deportuoti. Lietuva nustojo ne mažiau 28% visų savo gyventojų.

Pakrančių apsaugos laivas "Savanoris"

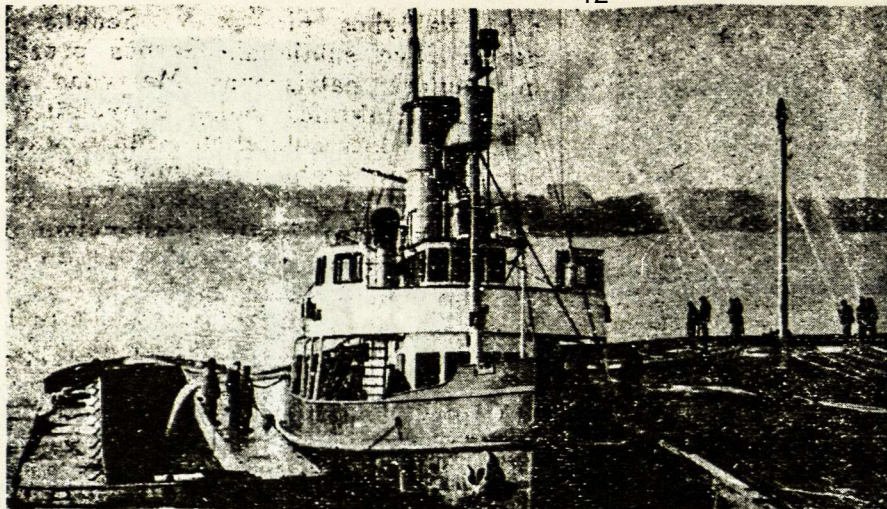
būriniu laiveliu "Nijole" ir pasiekti Klaipėdą. Nakas vėliau sugrįžo Lietuvon, kur buvo suimtas ir deportuotas Sibiran, kur ir žuvo. 1941 metais birželio mėnesio bėgyje žuvo Lietuvoje dar vienas Lietuvos jūrų karininkas, leitenantas Lapas, kovoje už tiltą Kaune. Kapitonas Labanauskas ir Kuizinas iš karto buvo vokiečių internuoti, po to nuteisti priverčiamiems darbams Vokietijoje. Tačiau, galų gale, jiems pasisekė 1941 metais, per Braziliją, atvykti į J.A.V. Lietuvos pakrančių apsaugos šeši laivai ir vienintėlis Lietuvos karo laivas paskendo tarp 1941 ir 1945 metų su sovietų vėliava, kaip atrodo, dar dalinai ir su lietuvišku ekipažu (žinia, kad "Pirmūnas", kaip sovietų minų ieškojimo laivas T-51, 1941 metais rugpiučio 8 dieną buvo torpeduotas vokiečių torpedinio laivo S-58, kuris stovėjo pietiniame Moon įlankos įplaukime, iki šiol nėra patvirtinta).

Iš to, apie tuzino, Lietuvos prekybinių laivų, tik vienam pasisekė išvengti inkorporavimo į Vokietijos ar Sovietų Sąjungos laivyną. Po karo Klaipėdos kraštas vėl buvo prijungtas prie Lietuvos po to, kai visi vokiečiai buvo iš krašto rusų ištremti. Tačiau tuo metu Lietuva jau prarado savo nepriklausomybę ir nuo 1945 metų sudaro tik Sovietų Sąjungos formalią respubliką.

Lietuvos laivynas niekuomet neišlipo iš vaikiškų batelių. To priežastis buvo, iš vienos pusės, nenaudinga geografinė-hidrografinė padėtis, kai iš pradžių buvo turėta tik mažas, smėlio užneštas uostas ant nepatogaus, trumpo ir plokš-

taus kranto, iš antros, visos viltys, visa energija ir visos ribotos priemonės ir ištekčiai buvo koncentruojami išvystyti Klaipėdos uostą, nežiūrint, kad politinės sąlygos ten buvo labai nepatogios. Atrodo, būtų geriau, jei Lietuva būtų panaudojusi tuos 30 milijonų litų, kurie buvo investuoti į Klaipėdos uostą, patobulinti Šventosios uostą, kurio nuosavybės teisės Lietuvai niekas negalėjo paneigti. Visai suprantama, kad Lietuvos laivynas turėjo būti mažas ir tas planuotas šešių povandeninių laivų užpirkimas vargu ar galėjo tilpti Lietuvos finansinių, personalinių ir strateginių galimybių rėmuose, nes visą laiką reikėjo skaitytis su galimybe, kad karo atveju, labai greitai ir lengvai galima buvo nustoti savo vienintėlio uosto priešui puolant sausuma.

Svarbiausias, tačiau, buvo faktas, kad Lietuvos karinė-politinė padėtis 1939-1940 buvo beviltiška, kadangi nepasisekė apjungti tris Baltijos valstybes į vieną stiprią karinę sąjungą ir, be to, Lietuva įsigijo sau priešus — Vokietiją ir Lenkiją, dėl Klaipėdos ir Vilniaus. Mažos valstybės tokiose sąlygose gali išsilaikyti, tik jei jos susijungia į stiprius vienetus ir apsiginkluoja iki dantų, arba, jei turi stiprius, patikimus draugus didžiųjų valstybių tarpe, kurių lokaliniai interesai yra tiek svarbūs, kad jos bet kokiaje padėtyje būtų pasirengę intervenuoti ir jei jos turi tam tinkamas priemones. Nei viena iš tų galimybių 1939 metais, Vakarų valstybių atžvilgiu, nebeegzistavo.

Klaipėdos Lindenau dirbtuvėse statytas ledlaužis "Perkūnas"

Tačiau, jei Lietuvos laivynas 1939 metais ir būtų buvęs didesnis, nebūtų buvę jokie skirtumo po to, kai Lietuvos vyriausybė nusprendė nesipriešinti. Būtų buvęs tik didesnis Lietuvos karo laivų skaičius, kuris būtų patekęs į Sov. Sąjungos rankas. Kaip ankštai Vokietija ir Sovietų Sąjunga bendradarbiavo 1939 metais, rodo faktas, kad Vokietija 1940 metais birželio 16 dieną atsisakė internuoti Lietuvos 9 pėstininkų pulką. Tuo prasidėjo Pabaltijo tragedija, kuri ir iki šiol dar nėra užsibaigusi.

LIETUVOS LAIVŲ, PRIKLAUSIUSIŲ 1921-1940 METAIS PAKRANČIŲ APSAUGAI, ARBA KARO LAIVYNUI SĄRAŠAS:

SAVANORIS — buvęs vokiečių motorinis barkasas, pirktas 1923 metais. 16 tonų, 16 mazgų, 2 — 37 mm artilerijos pabūklai, 1 kulkosvaidis, seniau, atrodo, tik 1 — 37 mm art. pabūklas.

LIETUVAITĖ — pirktas 1923 m. ginkluotas 1 kulkosvaidžiu.

ŠAULYS — apie 11 m ilgio, 12 mazgų, 1 — 37 mm art. pabūklas, 2 kulkosvaidžiai, pirktas 1924 m.

ŽAIBAS — pirktas 1932 m., 12 mazgų, 1 — 37 mm art. pabūklas, 2 kulkosvaidžiai.

AITVARAS — pirktas 1932 m., 1 — 37 mm art. pabūklas, 2 kulkosvaidžiai.

PARTIZANAS — pastatytas 1932 m., 24X4.8 X1.8 metrų, 18 mazgų, 1 dyzelis, 1 — 57 mm ir 1 — 37 mm art. pabūklai, 2 kulkosvaidžiai.

PRASCHAMA — neišaiškintas, galėjo būti policijos tarnyboje, arba tarnyboje tik trumpą laiką.

AUDRA — tas pat.

ŠAULYS — 1938 m. nupirktas motorinė jachta, 14 miegamųjų vietų, mokomasis laivas Šaulių Sąjungos, jūrų skautų.

PREZIDENTAS SMETONA, buv. **ANTANAS SMETONA** — prieš tai vokiečių minų ieškotojas M-59, pastatytas 1917 metais G. Seebeck Gestemuende. 2 garo mašinos, 1850 PS, 16 mazgų, 160 tonų anglies, radio iki 2000 jūros mylių. Ginklavimas: 2 — 105 mm art. pabūklai, 4 kulkosvaidžiai. Pirktas 1927 m., buvo vartotas iki 1935 metų pakrančių apsaugai, po to, laivyno vienintėlis mokomasis laivas. 1940 įgulos pavadintas Pirmūnu, rusų perimtas ir pavadintas Otlčnik ir vėliau, kaip atrodo, vardas pakeistas į Korall; manoma, kad paskendo 1940 m. Suomijoje.

LIETUVOS PREKYBINIŲ LAIVŲ 1923-1940 SĄRAŠAS:

SS NIDA — 1898, 945 BRT, Sandėlis Co., paskendo nelaimingo atsitikimo metu 1939 m. lapkričio mėn. Baltijos jūroje.

SS VENTA — 1908, 1266 BRT, Sandėlis Co., pateko į vokiečių rankas ir dar 1945 metais gegužės mėn. buvo tarnyboje Alice Freimann vardu.

SS FRIESLAND — 1924, 1029 BRT, Schwedersky ir Co., pateko į vokiečių rankas, susprogdintas minos kaip vokiečių blokados laužytojas, 1-63, 1944 m. kovo 20 dieną, 54°N/8°O.

SS GOTLAND — 1913, 990 BRT, Schwedersky ir Co., pateko į vokiečių rankas, išsilaukė visą karo metą, 1945 m. rugpjūčio mėn. perduotas rusams Oreandra vardu.

JONAS RŪTENIS

PASKUTINIS PAVASARIS

VAIZDUOJAMI:

KRISTIJONAS DONELAITIS — poetas, Tolminkiemio klebonas,
ANA - REGINA — jo žmona,
ANSAS — varpininkas,
PASAKOTOJAS,
SAKYTOJAS.

1.

Pavasarinės nuotaikos muzika.
Muzikinės pauzos metu ...

2.

Pasakotojas:

Rasa žemčiūgais sagsto besikalančias žibutes,
o pakilusi saulė glosto purienų geltonus
pumpurėlius.

Groja karklo dūdelė ir žodžius neužmirštamus taria:
(Girdėt dūdelės garsai, o jiems tilstant ...)

Sakytojas:

(parinkta ištrauka iš "Pavasario Linksmybės")

Pasakotojas:

Pavasarėja ...

Saulė prasimušusi pro storą žiemos debesų klotį tirpdo ledą ir stogo varvekliais pašalius drėkina. Vėjai vis dar įkyriai tebekedana šiaudinius stogus ir pro plyšius skverbiasi vidun.

Kristijonas Donelaitis, Tolminkiemio klebonas, jau gerokas laikas serga.

Ligos išvargintas jis guli lovoje.

Visą laiką prieš jo budi žmona Ana - Regina.

3

Kristijonas:

Žiūrėkit!

Sau ... le ... lė ... —

Saulė jau keliasi!

Reikia skam ... bin ... til ... —

O mūsų varpas tyli ... —

Liečiau ir sakiau nekartą ...

Ana - Regina:

Taip, Kristijonai, žinau ...

Tave drebulys krečia.

Aš tave užklosiu.

Kristijonas:

Girdi?!

Var ... pas ...

(sugirgžda ar trinktelėja durys).

SS HOLLAND — 1891, 991 BRT, Schwedersky ir Co., pateko į vokiečių rankas, susprogdintas minos 1941 m. rugsėjo 8 dieną, kaip vokiečių laivas Marianne, 54°mN/15°29'0.

SS KAUNAS — 1931, 1566 BRT, Lithuanian Lloyd Inc., 1939, lapkričio 11 dieną torpeduotas U-57, 6,5 jūrinių mylių, WNW North Light Vessel, vienas žmogus žuvo.

SS KRETINGA — 1920, 542 BRT, Lithuanian Lloyd Inc., pateko į vokiečių rankas, paskendo 1941 metais rugpiūčio 15 dieną, 56°46'N/25°30'0 Memelland vardu.

SS MARIJAMPOLĖ — 1919, 941 BRT, L.L. Inc., pateko į vokiečių rankas, paskandintas įgulos 1941 metais birželio 6 dieną kaip blokadinis laivas Duenamuende, atrodo, vėliau vokiečių iškeltas ir panaikintas.

SS PANEVĖŽYS — 1874, 1607 BRT, L.L. Inc., 1939 metais lapkričio 11 dieną išmestas prie Klaipėdos į krantą ir visai sugriautas.

SS ŠIAULIAI — 1920, 939 BRT, L.L. Inc.,

likimas nežinomas, atrodo, paskendo Baltijos jūroje.

SS UTENA — 1920, 542 BRT, L.L. Inc., pateko į vokiečių rankas, 1941 metais rugpiūčio 15 dieną užplaukė ant minos, 59°46'N/25°30'0, atrodo, drauge su Memellandu.

SS Trakai (buv. Denny) — ??, L.L. Inc., tai vienintelis Lietuvos laivas, kuris 1939-1940 metais buvo už Baltijos jūros ribų ir karo metu tarnavo sąjungininkų veikimo sferoje. 1940 metais Trakai atsirado USA, Newarke ir vėliau buvo užregistruotas Panamoje, kad išvengtų būti perduotas sovietams. Vėliau laivas buvo nupirtas U.S. Maritime Commission.

SS PALANGA (buv. Bugsee) — 1912, 837 BRT, prieš tai buvęs vokiečių laivas, Lietuvos pirktas, parduotas prieš 1939 metus.

SS KLAIPĖDA — 1890, 1293 BRT, buvęs vokiečių laivas, 1929 metais Lietuvos pirktas, vėliau parduotas, dar prieš 1939 metus.

Ana - Regina:

Ššššššš . . .

Ansas (tyliai):

Lauke,

Vėjas . . .

Tu išvargusi, Ana.

O, sakyk, kaip ligonis?

Ana - Regina:

Kliedi. Pašoksta. Dega.

Ir taip per visą naktelę . . .

Ansas:

Liepžiedžių atnešiau.

Suvirink. Su medum sugirdyk.

Ana - Regina:

Ansai, jis keliasi!

Ansas:

Aš laikau . . . aš laikau . . . Kibk stipriai į ranką, klebone . . . Mes pasiilgom! Visiems sakiau – pasveiksi, skambinsiu. Visus šauksiu.

Ana - Regina:

Ansai!

Ansas:

Aš laikau . . . Nebijok, Ana - Regina . . .

Ana - Regina:

Jis toks silpnas . . .

Kristijonai, kam varginies?

Aš tavęs prašau nekelk, sustiprėk.

Paklausk manęs . . .

Kristijonas:

Taip ir aną pavasarį buvo nutikę

Taip bus ir ši, Tėtut, danguje šlovingas,

Ar pakelsi mane iš patalo minkšto ir šilto

Pavasario sveikint ir džiagtis Tavo parėda?

Sumišai pasijuto manieji be mano gaspados

Palinko pečiai baudžiauninko naštai vargingai —

O išverti gi reikia, kol dienos šviesesnės vėl stosis.

Tad garbę lietuvninkų slauną ir stiprų davadą —

Palaimink, Tėtut! — žinai, sunku be valnybės

Ir man ir būrams mano sermėgiams vyžotiems . . .

Turiu aš jau keltis!

Turiu evangelijoj rasti vietą prasmingą

Ir giesmę Sutvertojai dailią, palydinčią žodį —

Tik va, liga susimetus pasenusiam kūne

Prakaitu pilia ir kaktą, kaip žolę rasoja . . .

Ana - Regina:

Kristijonai, nekelk dar.

Sustiprėk!

Kristijonas:

Jau laikas, Ana - Regina,

Jau laikas . . .

Bažnyčioj giesmė šventa, iškili turi gausti

Ir žodis nuskaidrint šaltą, žiemotą padangę

Ir būrai, sermėgiai — palaiminti mano žegnone

Širdis pakelt drauge su manim į aukštybes . . .

Turiu aš keltis, Ana — turiu . . .

Perdaug darbų nuveikt ir nudirbt susikrovė

Ir METAI — va rankrašty paslikom guli nutilę

Reikėtų dar žvelgt į pageltusį margąjį pluoštą

Reikėtų žodį surasti širdžiai dailesnį —

Bet, Dieve, žinau, ilgamą dienelių esi surokavęs,

Kad išvertit iki galo darbams dideliems

užsimotiems.

Eik skambinti Ansai, ik, rodos, jau laikas ateina,

Žmones krūvon surink į bažnyčią išpuoštą

Išklausyt mano pamokymo gal paskutinio . . .

Ansas:

Jis silpsta . . .

Arčiau lenkis. Tau, Ana, sakyt ką rengias . . .

Ana - Regina:

Aš čia.

Šalia tavęs, Kristijonai . . .

Kristijonas:

Tavęs neužmiršiu nei anapus — tikėki, brangioji

Tu lengvinai mano ilgą gyvenimą nykų

Dėkingas aš tau rūpestinga bičiule, geroji —

Paties Dievo skirta šių klonių platybėj žydėti . . .

Ana - Regina:

Dėkui.

O, Dieve! Jis gęsta! . . .

Kristijonas:

Tėtut, nejaugi iš lovos ašen nekelsiu? —

Ką veiks manieji našlaičiais, nabagai, palikę?

O mano miels, Dieve — jiems toks palikimas:

Bažnyčia, sakykla ir žemės keletas pėdų . . .

. . . Ir METAI, . . . — teisybė — būrų giesmė

surašyta . . .

A n s a i . . .

Ansas:

Aš klausau, klebone.

Kristijonas:

Jums, kaip sakiau — visus METUS aš palieku.

Kartoms juos paskleiskit — teskaito tuos mano
 žodžius
 Visas jaunas ir senas, garbingas lietuviškas
 svietas
 Ir pamokymus mano giliai širdin įsidedę
 Tegodoja gyvenimą dorą ir tyrą, ir gerą . . .
 Ir lietuviškai šnekėdami save ir vaikus teužlaiko
 Tegodoja žemę savą, garsingą — per amžius vis
 žalią
 Ir jos valnybė visų širdyse tegu žydi . . .
 Aš kelsiu!

A n s a i . . .

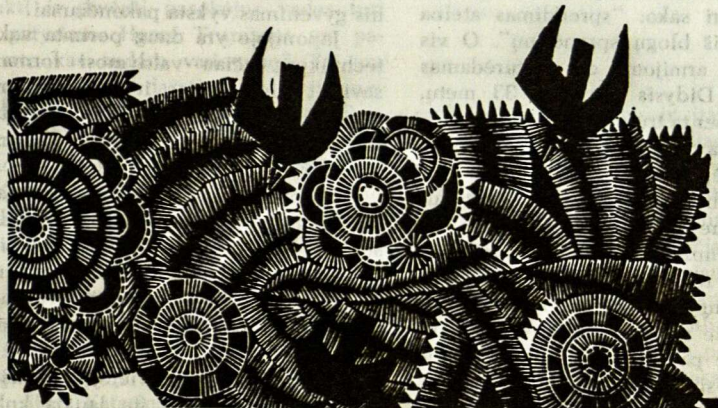
Eik ir skambink . . .
 Eik . . . ir . . . skam . . . bink . . .

4.

Pasakotojas:

1780 metai.

Nuskambėjo varpas ir į amžinybę palydėjo didįjį
 PAVASARIO LINKSMYBIŲ,
 VASAROS DARBŲ,
 RUDENS GĖRYBIŲ ir ŽIEMOS RŪPESČIŲ
 poetą KRISTIJONĄ DONELAITĮ.
 (vargonų muzika).

PASAULIO VADŲ KRIZIS

N. BUTKŪNAS

(Pabaiga)

Pasidairę istorijoje matome, kad didieji vadai kartais iškyla beveik iš nieko. Pav. toks Mahometas iškilo iš paprastų žmonių tarpo, sukūrė Islamo religiją ir savo šventuoju karu išvijo iš Sudano egiptiečius su jų sąjungininkais anglais. Mahatma Gandhi tik pasyviu pasipriešinimu sugebėjo iškovoti Indijai nepriklausomybę. Anot. E. Eriksono, jis buvo įžvalgus ir tai leisdavo jam susikaupti savo jėgas ir matyti amžiną prasmę trumpalaikiuose dalykuose.

Kita priešingybė yra prancūzų Charles de Gaulle, kuris nežinomas išgyveno savo krašto politinį pralaimėjimą, iškilo ir sugebėjo gudrumu, savo stilium ir paslaptina dovana vadovauti Prancūzijai pasaulio arenoje, lyg ji būtų didelė jėga. Bet jis sugebėjo ir aistras valdyti ir Alžyro kare parodyti sveiką protą. JAV-se gal tik Linkolnas ir Rooseveltas buvo atsidūrę lemiamuose savo tautai įvykiuose ir pasirodė tinkamoje aukštumoje. Tačiau, Irlandija ilgai besitęsiančioje revoliucijoje nesulaukia sau tinkamo vado, kuris visus

sunkumus išspręstų.

Silpnoji pusė tos tezės, kad dideli įvykiai sukuria didelius vadus, yra faktas, kad dideli įvykiai dažnai sudaro tik didelį sąmyšį, kuris neretai iššaukia dideles pabaisas. Dideliame sąmyšy ir nepastovume žmonės linkę pasiduoti hipnozinei įtakai ir, kaip Vei-marro Vokietijoje, gali iškilti į aukštybes tokia banalybė, kaip Hitleris, kuris duoda sunkume priimtina sprendimą, tačiau, galutinė išvadoj, priveda prie baisios katastrofos.

Bet bendrai imant, didelių vadų iškilimo klausimas neįmanomas numatyti. Atsiradę sunkumai ne visada iššaukia reikalingą vadą. Pav. viduramžių Europa buvo varginama įvairių negandų, nepajėgdama iš jų išbristi. Tad, jei netikėtai atsiranda didis vadas, jis laikomas per Dievo apvaizdą atsiradęs ir yra beveik dievinamas, pav. Mozė ar Mahometas.

Ar galima gerus vadus iš anksto paruošti atitinkamai auklėjant ir mokant? Tai yra vėl sunkiai atsakomas klausimas. Nors kariuomenės vadų paruošimas pasirodė labai efektyvus, ypač šiais laikais; tačiau turime pavyzdžių ir kitokių, pav. Džengis Chanas, Aleksandras Didysis, mūsų Algirdas, Gediminas, Vytautas. Sociologas Pitirim Sorokin tvirtina, kad didieji karo vadai dažniausiai iškyla iš žemos kilmės žmonių. Anot jo, iš 92 Romos imperatorių 36 buvę žemos kil-

mės, iš 65 Bizantijos imperatorių bent 12 buvę žemos kilmės. Bet JAV tik Eisehoveriui pavyko iškilti į prezidentus.

Anglai daug dėmesio kreipė į vadų paruošimą. Jų keturios vad. Clarendon mokyklos, pagaliau Oxfordo ir Cambridge universitetai daug ta linkme dirbo, ruošdami stabilių vadų elitą, tačiau vistiek jų aristokratija yra padariusi katastrofinių kvailybių. Amerikoje vadai dažniau išskildavo iš teisininkų profesijos; tai lyg rodo tų tarpininkavimo ir sutaikymo norus. Pas juos ligi šiol pasiliko galimybė iškilti vadams iš bet kurio luomo.

Nors gen. Omar Bradley tvirtina, kad vadovybė gali būti išvystyta ir pagerinta studijavimu ir praktika, tačiau yra teorija, kuri sako: "sprendimas ateina iš patyrimo, o patyrimas iš blogų sprendimų". O vis tik Napoleonas vadovavo armijoms dar neturėdamas 30 metų, o Aleksandras Didysis mirė tik 33 metų, padaręs nepaprastų žygių per tą trumpą amžių.

Bet šiais laikais vyrauja demokratinė santvarka, kuri nepakenčia diktatorių, jėgos sukaupti vienoje rankose, tačiau duoda galimybę vadams iškilti iš bet kurio luomo, bet kaip Tocqueville sako, demokratija, iškelmdama žemesnius, nužemina didžiuosius iškilimus (viršūnes), tuo lyg rekomenduodama vidutiniškumą ir slopindama didžiųjų vadų iškilimo galimybes. Taigi, demokratija eina prie standartizacijos, tačiau, ne be pavojų turėti vadovybę pagal populiarumą, be reikiamo šiems laikams profesinio paruošimo. Bet vis lieka galimybė aistroms ir ambicijoms pasireikšti. Visą laiką tebėra galimybė nuslysti į diktatūrą, kaip tai matome Rusijoje, Kinijoje, Kuboje ir kt.

Tautų egzistencijai nusakyti yra dar viena teorija, kuri nesieja jas su vadų reikšme. Arnoldas Toynbee ir Osvaldas Špengleris tvirtina, kad visos civilizacijos turi pereiti savo augimo ir kritimo stadijas iki visiškai pradžios dėl vidinių ar išorinių priežasčių. Dar 14-to šimtmečio istorikas Ibn-Khaldun, berberas, tvirtino, kad tautų istorija kartojasi tais pačiais ciklais. Jaunos žmonių grupės sulydomos ir palaikomos solidarumo jausmo. Prabangai ir reikalų įvairumui augant, jungiamas ryšys ima nykti ir, kaip sakoma, išsigimti iki žlugimo. Mao Tse-Tungas, gal tos teorijos paveiktas, sąmoningai įstūmė savo tautą į kultūrinę revoliuciją tam ciklui nutraukti. Bet Ibn-Khaldun įspėjo, kad bet koki bandymai iš to ciklo išsiveržti nieko nepadedą. Amerika irgi nenori tikėti ta determinizmo teorija, bet iš dabar ten vykstančio verdančio gyvenimo atrodo, ar nepradėjo ji kelią žemyn. Tas pats Rusijai su Kinija gresia, jeigu jos neras darnaus sugyvenimo kelią.

PASAULIO VALSTYBIŲ SISTEMOS

Trumpai peržvelkime kokia politinė padėtis dabar yra didesniuose pasaulio rajonuose. Juodojoje Afrikoje, kur daug tautelių gavo nepriklausomybę, patriarhizmas seniai buvo įsigalėjęs, todėl pas jas diktatūra pasidarė natūraliausia valdymo forma. Opozicija ten laikoma ne tik nesveika, bet tiesiog nepritinkama. Įtakingiems vadams atsirasti ten blogos sąlygos.

Pietų Amerikoje valdžion patekti politinėm priemonėm labai sunku, normaliai ten patenkama pinigų ar ginklų pagalba. Dažniausiai ten įsigali kariniai vadai, nes dažni perversmai partinę politiką daro neįdomia karjera. Jaunimas ten studijuoja teisę, eina į biznį, arba į kairiųjų partizanų sąjūdį.

Nekomunistinėje Pietų Azijoje vyrauja vakariečių įtaka. Tokie vadai kaip Filipinų Marcos, Indonezijos Suharto ar Singapūro Lee Kuan Yew yra išauklėti Vakarų kultūroje, o savo talentus išvystė prieš ar per nepriklausomybės atgavimą. Jie valdo pagal paveldėtą imperinę sistemą. Jie mažiau rūpinasi savo charakterio įpatybėmis, bet daugiau jėgos koncentravimu į savo rankas. Opozicija ten irgi apatiška, ypač jei ekonominis gyvenimas vyksta pakenčiamai.

Japonijoje yra daug perimta vakariečių kultūros ir technikos, tačiau valdymosi forma ten dar kitokia, savita. Originalumas ir iškalbingumas ten nevertinamas. Ten daugiau vertinama patikimumas ir sugebėjimas reikalus tvarkyti taip, kad nesukėlus trintį ir opoziciją.

Demokratiniam, vad. Vakarų pasauliui, vadovauja Amerikos Jungt. Valstybės. Čia vadovavimui keblumą sudaro nepriklausomumas nuo visos tautos. Jis turi bendradarbiauti su visa tauta. Jis turi numatyti ko tauta nori, gauti tautos pritarimą ir jai vadovauti. Žmonės, anot psichoanalisto Jules Masserman, visada lieka vaikai, jie visada ieško tėvų, todėl vadovybė lengvai gali virsti talismanu: vietoj patiems imti ir spręsti iškilančias problemas, jie laukia kol kas kitas išspręstas problemas. Vadas turi atspėti žmonių norus ir pasakyti jiems, kur jis juos ves. Anot prezidento Vilsono, žmonės yra akli ir vargsta nematydami išeities; vadas jiems turi suteikti regėjimą ir nurodyti kelią. Tačiau Vilsonas mano, kad vadas neturi per daug nužengti į priekį, jis neturi palikti toli užpakaly savo vedamųjų, nors, tiesą sakant, jis pats padarė klaidą, nužengdamas per toli.

Kas gi atsitinka jei labai sunkios problemos sprendimas žmonėms nepatinka? Tada vadas turi parodyti nepaprastą savo gabumą ir jėgą įtikinti žmones. Bet jeigu jam nepasiseka įtikinti, tada jis turi turėti drąsos visvien eiti pirmyn savo keliu prieš žmonių nusistatymą. Atsiradus neperžengiamoms kliūtims, jis turi pasitraukti ir laukti kol žmonės jį pasivys. Atrodo ne daug demokratinuose kraštuose rastume dabar vadų su tokiomis ypatybėmis, nors tačiau niekada netrūksta žmonių, pasiryžusių apsiimti tokią rolę.

Kokios gi problemos vadams šiandien pasitaiko? Jų yra žymiai daugiau, negu bet kada anksčiau; štai, pvz. socialinė apsauga, ekonominė programa, darbininkų aprūpinimas, mokesčių paskirstymas, auklėjimo ir švietimo programa, medicininė pagalba, krašto apsauga ir daug kitų. Visi tie dalykai drauge neliečia žmonių daugumą, todėl daugeliui grupių nepopuliarūs. Šiais laikais dažna liga yra ir infliacija, kuri eina drauge su energijos, darbininkų algų ir produktų kainų klausimais. Vadovybė turi kaip nors tuos klausimus spręsti, ieškodama kokio nors kompromiso, kad ir girdė-

dama aplink "besąlyginius reikalavimus" ir "nesvarstytinas sąlygas". O jei prie viso to dar prasideda toki dalykai, kaip "Watergate" afera, net ir atkakliausias vadas, kaip Nixonas, turi pasitraukti iš arenos.

Kaip matome, šiais laikais demokratinėje santvarkoje vadas turi turėti nepaprastai šaltus ir tvirtus nervus ir didelį taktą. Be to, vadas turi sugebėti palaikyti gerus ryšius su savo pasekėjais, arba, kaip Toynbee pasakė: "Vadas turi savo draugus padaryti savo sekėjais". O tai įmanoma, jeigu tie sekėjai pakankamai juo pasitiki ir neatakuoja kiekvieną jo žygį. Nors čia vėl kvepia demokratijai pavojus: nesekti aklaai vado norus ir nepasidaryti fanatikais. Tačiau, aukštos kultūros krašte, kaip JAV, tai vargiai įmanoma.

Surasti, patraukti ir įkvėpti pasekėjus vadas turi turėti ir politinio patyrimo. Harry Trumanas yra pasakęs: "Ar jūs žinote kas sudaro vadovybę? Tai yra sugebėjimas priversti žmones daryti tai, ko jie nemėgsta ir nenori daryti". O iš čia seka teisingas Barney Frank tvirtinimas: "Didis vadas yra tas, kuris gali žmones įtikinti, kad jų nuosavi reikalai yra visai skirtingi nuo tų, kuriuos jie supranta", vadinasi, kurie jiems tikrai yra naudingi. O tas reikalų nesupratimas dažnai ir nuveda vadus prie nesėkmės, ar prie kapituliacijos.

Čia visą laiką buvo kalbama apie vyrus vadus. Kaip gi yra su moterimis, ar jos gali būti vadais? Istorijoje, nors ir žymiai mažiau, bet visą laiką galima rasti ir moterų vadžių, pav. Bizantijos imperatorienė Teodora, Rusijos Katarina Didžioji, Anglijos Elzbieta I, net karo vadės — biblinė Debora, kuri vedė izraelitus prieš kananiečius, Joana Arkietė, išgelbėjusi Prancūziją, arba mūsų sukilėlių vadė Emilija Platerytė, kovojusi prieš pavergėjus rusus. Šiais laikais matome valstybių galvas: Indira Gandhi Indijoje, Sirimavo Bandaranaika Ceilone, Izabelita Peron Argentinoje ir tik neseniai dar valdžiusią Izraelį Golda Meir.

Tokios vadės didelė retenybė. Praeity jos dažniausiai užimdavo sostą paveldėjimo keliu, nes visą laiką buvo laikomos žemesnėms, vadovavimui netinkančiomis, bent vadovaują vyrai nenoriai joms pakludavo. Tik paskutiniaisiais laikais ta pažiūra žymiai pasikeitė. Moterys, dažnai ir vyrams padedant, ima reikalauti sau lygių teisių, ima veržtis į viršų. Kai kuriose profesijose jų vis tiek dar labai mažas skaičius, pav. bažnyčių hierarchijoje, įmonių vadovybėje, net tokioje medicinoje. Komunistiniai kraštai gūriasi davę moterims lygias teises, bet pav. Rusijoje Politbiure niekada nebuvo moters. Kinijos politbiure tik, gal dėka savo vyro, tebėra viena Mao žmona.

Moterims iškilti gal daugiausia kliudo jų pareigos šeimose, o kai kada tiesiog nenoras, pav. politikavimas, atstovavimas parlamente, teisėjavimas ir kt. Bet dabar jos veržiasi į mokslus, reikalauja sau teisių ir nelabai vyrams užsileidžia. Gal ateity ir iš jų bus daugiau vadovaujančiose vietose.

Baigiant tenka vėl nusiskųsti, kaip jau pradžioje minėjau, kad šiais politinės įtampos laikais nematyti pa-

"Tremties Trimitas" sveikina "KARJ", švenčiantį 20-tąjį gimtadienį. Redaktorius ir "Kario" štabas be jokio atlyginimo, savo poilsio valandas aukodami, sugeba išleisti puikų žurnalą, kuriame telpa daug istorinės, informacinės medžiagos.

Gyvuok, "KARY", nes ir svetimame krašte, tu, "KARY" budi savo tėvynės sargyboj.

"TREMties TRIMITO" REDAKTORĖ

saulyje tikrai galingo ir įtakingo vado, kuris galėtų šaltąjį karą nutraukti, infliaciją nugalėti ir pasauliui ramybę suteikti. Ar mes galime tokio vado ateityje tikėtis? Iš demokratinų kraštų tokio politinio vado negalime laukti. Iš diktatūrinių kraštų yra daugiau vilčių tokį vadą sulaukti, tačiau, ar jis atneš žmonėms laimę ir ramybę? ... Tai jau kitas labai didelis klausimas, kurio aš čia nesimu spęsti.

Iš demokratinio pasaulio toks laukiamasis vadas gali būti tik idėjinis, kaip pav. Kristus ar Mahometas, kuris savo idėja galėtų pasaulį patraukti ar sutvarkyti. Tiesa, Kristaus atnešta idėja tebeveikia; jei atsirastų toks, kuris tos idėjos veikimą pagyventų, galėtų daug laimėti.

Bet, iš viso, kokių vilčių į vadus mes turime šiais laikais? Žurnalo Time darbuotojai yra nemaža pasidarbavę šį klausimą atsakyti. Jie surinko iš viso pasaulio 150 pačių pranašiausių žmonių ir sudarė atitinkamą sąrašą. Bet jie ieškojo jaunų žmonių, nepertęngusių 45 metų ribą, daugiausia dėmesio kreipdami į tų žmonių prasiveržimą (impact). Tai daugiausiai valdžios ar biznio žmonės, auklėtojai, juristai, mokslininkai, žurnalistai. Jie nepretenduoja, kad tai patys gabiausieji vadai, nes, žinoma, čia daug galėjo įsivelti asmeniškumo, dvejonų.

Iš tų surinktų davinių paaiškėjo, kad visas trečdalis (50) tokių žmonių yra JAV, 15 Kanadoje ir Lotynų Amerikoje, 46 — Europoje, 8 Afrikoje ir Vidurio Rytuose, ir 31 — Azijoje, įskaitant ir tris rastus tokius Australijoje. Vertus įrašyti į tą sąrašą Australijoje jie rado Robert Howke, ACTU pimininką William Hayden, Socialinio Saugumo ministerį, su kurio programa darbiečiai laimėjo rinkimus, ir Andrew Peacock, kuris būdamas 27 m. laimėjo parlamente kėdę, o jau 30 m. laimėjo ministerio kėdę, pats jausias ministeris.

Tai iš tikro mums labai malonu, kad Amerika, demokratijos tvirtovė, turi tiek daug gabių žmonių, kurių vardai kol kas nedaug mums girdėti, išskiriant Edward Kennedy, Billie Jean King, bet apie kuriuos mes dar tikriausiai išgirsime.

L. D. K. Birutės Dr. Detroito skyriaus valdybos pirm. K. Daugvydienė įteikia, Valdybos vardu, Simui Kudirkai Draugijos leidinį "Dvidešimtmetį", jo lankymosi Detroito proga.

NUOTAINGAS NAUJŲJŲ METŲ SUTIKIMAS ČIKAGOJE

Prisilaikant senų tradicijų, Čikagos c. sk. birutininkės, talkinant ramovėnams, suruošė jaukų Naujųjų Metų sutikimą.

Užbaigti senuosius metus ir sutikti naujuosius, birutininkės, ramovėnai ir jų svečiai 9 val. vakaro rinkosi į Jaunimo centro kavinę (2345 W. 56th Str.) prie gražiai dekoruotų stalų. Orkestro garsai sklido, kviesdami svečius šokiui. Buvo patiekta skani vakarienė, ir tos trys valandos iki naujų metų, svečiams besikant ir linksmai besišnekučiuojant, prabėgo nepastebimai.

12 val., visiems nutilus ir susikaupus, c.v. pirm. plk. K. Dabulevičius trumpu, bet jautriu žodžiu pasveikino susirinkusius, palinkėdamas laimingų Naujųjų Metų. Pakilia nuotaika, orkestrui pritariant, visi sugiedojo Lietuvos himną. Su šampano taure vieni kitus sveikino, linkėdami laimės ir sveikatos, ir visi susijungė lyg į vieną darnią šeimą. Ne vienas susimąstė, ką atneš naujieji metai, bet orkestro garsai, artimi bičiuliai ir jauki nuotaika neleido liūdėti, ir visi linksminosi iki vėlumos.

E. S.

IŠ L.D.K. BIRUTĖS DR-JOS DETROITO SKYRIAUS VEIKLOS

Birutininkių susirinkimas įvyko 1974 m. rugsėjo 15 d., p.p. J. ir O. Rekašių namuose. Diena pasitaikė graži. Vasara ėjo prie pabaigos. Gamta po vasaros karščių tartum ilsėjosi. Susirinkusių nuotaikos, atrodė, irgi derinosi prie to rudens grožio.

Susirinkimą pradėjome mirusių narių prisiminimu ir malda. Praėjusių vasarą iš mūsų tarpo išsiskyrė a.a. Natalija Kizlauskienė. Jos netekimą skyrius skaudžiai išgyveno. A. a. Natalija buvo šviesi asmenybė. Jos kuklumas ir pareiškimas buvo pavyzdys visoms narėms. Jos šviesų atminimą ilgai nešiosime savo širdyse.

Per 1974 metus buvo išsiųsta į Sibirą ir į Lietuvą keletas siuntinių, kuriuos suaukojo skyriaus narės. Taip pat į Suvalkų trikampį paruošė ir išsiuntė p.p. C. Balsienė ir J. Rutkauskienė.

Skyrius palaiko ryšius su kitomis lietuvių organizacijomis, pav., talkininkavo Kariuomenės atkūrimo minėjime.

Narės rodo pakankamą solidarumą, kas leidžia, nors su nedideliu įnašu, prisidėti prie vargstančių mūsų tautiečių šalpos.

Šiais, 1975 metais, skyrius numato minėti 20 metų atkūrimo sukaktį.

K. D.

RAMOVĖNŲ ČIKAGOS SKYRIAUS SUSIRINKIMAS

Sausio 19 d., Jaunimo Centro patalpose, įvyko Čikagos skyriaus ramovėnų metinis susirinkimas ir naujos valdybos rinkimai. Kaip įprasta, skyriaus pirmininkas A. Juškevičius, atidaręs susirinkimą, perskaitė tradicinį pavergtos tėvynės prisiminimą ir paprašė susirinkusių atsistojimu pagerbti 1974 m. mirusius keturis skyriaus narius ir žuvusius Klaipėdos atvadavime sukilėlius. Susirinkimui pirmininkauti pasiūlė ramovėną J. Gradinską, o sekretoriauti — A. Repšį. Susirinkimas plojimu pasiūlymui pritarė.

Į šį susirinkimą atvyko ramovėnų garbės narys gen. S. Dirmantas ir centro valdybos pirmininkas K. Dabulevičius, kuris ta proga įteikė gen. S. Dirmantui naujai išleistą Ramovės Sąjungos statutą su visos centro valdybos parašais. Gen. S. Dirmantas, priimdamas šį statutą, padėkojo ir pabrėžė, kad laikai keičiasi ir mūsų įstatai taip pat turi keistis. Ramovėnų statusas jau papildomas ar keičiamas šeštą kartą, nes gyvenimas nestovi vietoje ir to reikalauja.

Toliau susirinkimas sklandžiai vyko pagal iš anksto pateiktą darbotvarkę, ir kiekvienas dalyvis turėjo progos pareikšti savo nuomonę visais klausimais, kurie jį daugiau domino. Skyriaus valdybos pirmininkas A. Juškevičius pranešė apie 1974 metų valdybos veiklą, kuri buvo naši ir aktyvi. A. Juškevičius vadovavo skyriaus valdybai 10 metų, taigi, buvo prityręs visuose reikaluose. Buvo organizuojamos paskaitos, išvykos, ramovėnų pobūviai, kurie davė progos nariams geriau susipažinti ir geriau susidraugauti. Susirinkimas gausiais plojimais padėkojo pirmininkui ir visai valdybai už atliktus darbus ir pavyzdinę skyriaus reikalų tvarkymą.

Iš pranešimo paaiškėjo, kad 1975 m. sausio mėn. skyriuje yra 120 narių ir iki šiol nario mokesčių sumokėjo 71 narys.

(nukeita į 77 psl.)

Redaguoja —
S. Kaunellenė
531 W. Grand Blvd.
Detroit, Mich. 48216

TREMTIES TRIMITAS

VASARIO ŠEŠIOLIKTOSIOS REIKŠMĖ

Lietuvių tauta, virš šimto metų prie vergijos ir priespaudos kryžiaus kalama, po dviejų nepavykusių ir žiauriai numalšintų sukilimų nu stojusi vilties, 19 šimtmečio antroj pusėj merdėjo. Jos vaikai pamiršo, kad praeity Lietuva buvo viena iš didžiausių valstybių, kad Gediminaičių valdoma Lietuva apsaugojo kitas tautas nuo puslaukinių totorių ordų. Pamiršo, kad jos valdovų užtarimo ir globos ieškojo ir lenkas, ir gudas, ir rusas ir totorius. Pamiršo savo garbingą kilmę, savo kalbos ir dainų grožį... Ir skundėsi poetas Maironis:

Jau slavai sukilo nuo Juodmarių krašto.

Pavasaris eina Karpatų kalnais.

Po Lietuvą mūsų nei žodžio, nei rašto

Neleidžia erelis suspaudęs sparnais.

Karštų patriotų, jaunų inteligentų — Basanavičiaus, Kudirkos, Vaižganto, aušrininkų, varpininkų ir kitų, pažadinta tauta prisiminė ir praeitį, ir kilmę, ir emė bruzdėti.

Jau 1905 metų Didysis Vilniaus seimas buvo labai kovingas ir prieš Rusiją nukreiptas... Gi, 1917 m. Petrapilio seimas balsų dauguma priėmė rezoliuciją, kad Lietuva turės būti visai nepriklausoma. Apie tą rezoliuciją Vaižgantas pasakė: "Draugai, seimo veikėjai, šią rezoliuciją vežkitės namo kaip didžiausią brangenybę ir pasididžiavimą, jog lietuviai svetur suvargę, pajėgę padaryti tokį aktą, kokio tikėtis negalėjo visa eilė drąsiausių mūsų veikėjų — Lietuva privalo tapti nepriklausoma".

Tam prietarė Amerikos, Šveicarijos ir Rusijos plotuose išsibarstę lietuviai. Tai buvo visos tautos noras ir siekimas. Todėl, 1917 metų rugšėjo 18-23 dienomis į Vilniaus konferenciją susirinkę 214 tautų atstovų išrinko 20 asmenų Lietuvos Tarybą, kuriai pavedė imtis tolesnių žygių. 1918 metų vasario 16-tą dieną Lietuvos Taryba pasirašė dr. Jono Basanavičiaus ir Antano Smetonos suredaguotą ir sugrubišiomis nuo

šalčio rankomis surašytą Nepriklausomybės Aktą. Vokiečių okupacinei valdžiai uždraudus jį Vyriausybės Žiniose atspausdinti, naktį slapta buvo išspausdinta 500 egzempliorių. Dalis paskleista Vilniuj tarp lietuvių, dalis išgabenta į Vokietiją. Tuo būdu Vokietija ir daugelis lietuvių sužinojo, kad Lietuvos Taryba, tautos vardu atstatanti nepriklausomą, demokratinius pagrindais sutvarkytą, Lietuvos respubliką su sostine Vilniuje ir tą valstybę atskirianti nuo visų valstybių ryšių, kurie yra buvę su kitomis tautomis.

Jauna, laisva, pati savęs valdovė,

Tautų eilėn įstojo Lietuva.

Savu krauju vergijos nusiplovė,

Sutraukius pančius išterverme sava (Maironis)

Vasario 16-toji — tai lietuvių tautos Velykos, josios Prisikėlimas. Tai Vaižganto Iešmantų Sauliuko Lietuvos Žodis, kuris lietuvių tautai atidarė duris į laisvą, nepriklausomą gyvenimą. Tai žodis, kuris įkvėpė karštą tėvynės meilę į jaunų jos sūnų širdis ir davė jiems didvyrių drąsos stoti į nelygią kovą su keleriopai gausesniais, iš visų pusių puolančiais priešais. nors iki tol jie ginklo savo rankose nebuvo turėję. Tai Biliūno užburtasis kalno viršūnėj spindis Laimės Žiburys, kurio siekdami Sibiro katorgoj ar Rusijos kalėjimuose, žuvo daugelis tautos vaikų. Tai lietuvių tautos evangelija, kurią bent kartą metuose, Vasario 16-tąją švėsdami, atretume pasiskaityti ir iš jos stiprybės, susiklausymo, vienybės, savo aš pamiršimo, bendrų reikalų aukščiau visko statymo pasisemti, tautinės ugnies įsižiebtį, kad ir mes kaip Vaižgantas, tada dar jaunas kunigas, apkaltintas, kad jis tautą aukščiau už tikėjimą statas, atsakė: "Taip, aš tautą statau aukščiau, nes žinau, kad Dievas iš manęs tokio pasirinkimo daryti nereikalautų".

Vasario 16-toji sukūrė mums, to meto priaugančiai kartai pasakų pasaulį, nerūpestingą

kūdikystę, žaismingą vaikystę, to, ko vyzdys nepasiekia siekiančią jaunystę. Atvėrė mums duris į mokslą, šviesą, į tautos dvasinį lobyną.

Vasario 16-toji gražino baudžiatvėrė ir priešpaudos metų sugniuždintai tautai pasitikėjimą savimi, savo didybės ir vertės pajutimą. Savomis jėgomis tauta 1923 m. atsiėmė Klaipėdą ir Klaipėdos kraštą. Sava išmoje ji sprendė įvairius pasitaikiusius krizius. Nebeprisimenu, bene Vaižgantas Lietuvos Aide rašė: "Ar nenuostabu, kad mūsų jaunieji inteligentai ir diplomatai, ainiai buvusių baudžiauninkų, sūnūs pilksermėgių artojų, su tokiu pasitikėjimu sukinėjasi diplomatinuose räteliuose ir sprendžia pasaulinius klausimus, lyg tai būtų buvęs jų tėvų kasdieninis užsiėmimas ir kad ne iš vargingų gryčių, bet iš rūmų gyveniman jie būtų išėję".

Vasario 16-toji iš silpno 1918 metų daigelio išugdė galingą ąžuolą, tvirtai šaknis į bočių krauju ir praktitu persisunkusį Lietuvos dirvoną įleidusį. Vasario 16-toji atvėrė tautinės gyvybės ir stiprybės versmes.

Žengiant Lietuvai nepriklausomybės keliu kraštas ima gražėti, gyventojai turtėti. Ėmė augti miestai, miesteliai, gražios lietuviškos sodybos. Buvo sudaromi planai ateičiai, pravedamos reformos, ruošiamasi atstatyti mūrinę Lietuvą. Dygo naujos modernios mokyklos, buvo ruošiami kvalifikuotų mokytojų, mokslininkų kadrai. Gavo žemės savanoriai, mažžemiai ir bežemiai. Pakilo gerbūvis, klestėjo mokslas, menas ir litera-

tūra. Lietuvių tauta milžino šuoliais sekė senas, šimtmečiais laisvai gyvenusias tautas. Daugely sričių pasivijo, kai kur net pralenkė, ir gavo Mažosios Amerikos vardą.

Maironio žodžiais tariant:

"Lyg būtų grįžęs amžius Gedimino,
Ir pilkalnių sukilę milžinai,
Europos vėliai viešpačiai sužino
Lietuvių vardą skambantį šauniai".

Švėsdami 57-tąsias Vasario 16sios metines atnaujinkime savo ryžtą sutraukti Lietuvą sukauciusias grandines, įprasinti tautos kankinių aukas, atiduoti savo duoklę laisvai tėvynei. Prisiminkim Žuvusiems Už Lietuvos Nepriklausomybę paminklo žodžius: "Per amžius budėję, laisvę laimėjom per aukas ir pasišventimą".

Prisiminkim — tėvynė Vasario 16-tąją broliai ir sesės prisimins tik savo širdyse, kad ten nesuplevėsuos Trispalvės. Tik svetimuose didmiesčiuose, prie rotušių pakils vienišos Trispalvės, lyg aukuro liepsna, lyg degančio Kalantos šauksmas — "Laisvės, Laisvės Lietuvai!"

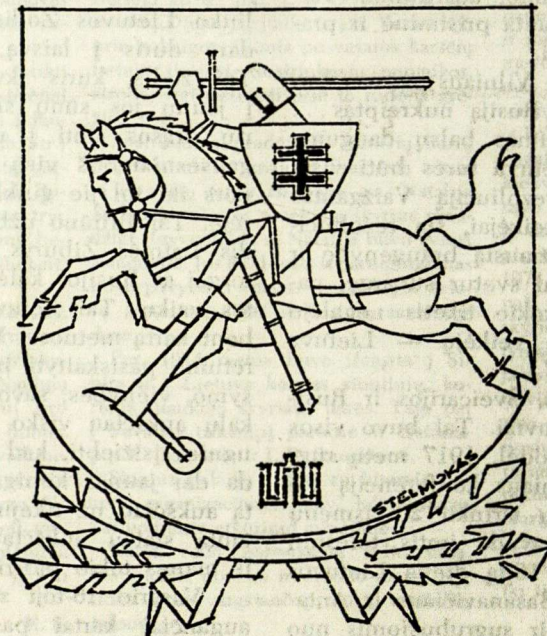
Švėskim tvirtai tikėdami į Lietuvos antrąjį prisikėlimą, kad ir vėl sužydės tėvynė Lietuva, kaip mūsų slėnių lelija. Kad Vasario 16-toji bus ta skaisti žvaigždė, kuri iš visų kraštų parves mus į mūsų brangius tėviškės namus.

Iš visų kelių tėvynė šauks mus! . . .

Skamba žingsnių deganti daina,

Širdį neša vienas mūsų džiaugsmas —

Lietuvos pavasario daina! (Bern. Brazdžionis)

Lietuvos Šaulių Sąjungos veikla 1940 m. pradžioje ir likvidavimas

1940 metų pavasarį Lietuvos Šaulių Sąjungos daliniai dalyvavo mokomuose šaudymuose ir kartu lauko kariniuose pratimuose.

Pagal Įsakymą Šaulių Sąjungai Nr. 12 par. 6 ir 7, 1940 m. kovo 6 d. geriausiai buvo pasirodžiusios:

5-toji Trakų šaulių rinktinė, ji gavo generolo Burto pereinamąją dovaną — sidabrinį skydą; 7-toji šaulių rinktinė, ir

18-toji Biržų šaulių rinktinė.

Ketvirtoje vietoje buvo likusi 16-toji Kėdainių šaulių rinktinė.

Kūno lavinime ir sporte paskutiniaisiais metais geriausiai pasirodė 14-toji Marijampolės šaulių rinktinė. Ji laimėjo pereinamąją šaulio Marganavičiaus dovaną — sidabrinį kaušą (Įsakymas Šaulių Sąjungai Nr. 12, par. 8, 1940 m. kovo 6 d.).

1940 metais vasario 10 dieną Šaulių Sąjungos vadovybė, susitarusi su Švietimo Ministerija (Įsakymas Šaulių Sąjungai 1940 m. vasario 10 d., Nr. 9, par. 1), paskelbė taisykles mokinių šaulių veiklai normuoti. Šios taisyklės numatė, kad Šaulių Sąjungos vadas, susitaręs su mokyklos direktorium, visose vidurinėse ir specialiose mokyklose gali steigti Šaulių Sąjungos dalinius, sudaromus iš tos mokyklos mokinių — atskirai berniukų ir mergaičių.

Tais pačiais metais šauliai plačiau šventė Lietuvos Nepriklausomybės Šventę — Vasario 16 dieną; didesnės iškilmės buvo dviejuose centruose — Kaune ir Vilniuje.

Taip pat Kaune ir Vilniuje vyko ir Šaulių Sąjungos rinkinių atstovų susirinkimas kovo 2 ir 3 dieną.

Ir savo metinę šventę — Jonines, birželio 23 dieną, tais metais Šaulių Sąjunga rengėsi švęsti Kaune ir Vilniuje (Įsakymas Šaulių Sąjungai Nr. 27, par. 1 ir 2, 1940 m. gegužės 27 d.), tačiau dėl bolševikų įvykdytos Lietuvos okupacijos šauliai savo metinės šventės visai negalėjo švęsti.

1940 metų žiemą ir pavasarį buvo įsteigta naujų vyrų ir moterų šaulių būrių. Be to, daug šaulių kandidatų buvo greičiau užskaityta šau-

lais, nelaukiant kandidatams statomų ilgesnio stažavimo reikalavimų. Toks greitas užskaitymas šaulių kandidatų tikraisiais šauliais buvo daromas ir po birželio 15 dienos, iki Šaulių Sąjungos likvidavimo. Ypatingai daug naujų šaulių priėmė Kauno šaulių rinktinė. Tokiu būdu Šaulių Sąjunga dar labiau sustiprėjo, gavusi daugiau naujų šaulių. Buvo ir netinkamų šaulių atleidimų būriuose ir rinktinėse.

Tokia aktinga Šaulių Sąjungos veikla paskiausiai metais ir mėnesiais buvo daroma Šaulių Sąjungai stiprinti. Šauliai, kaip ir visi lietuviai patriotai, jautė besiantinantį pavojų. Tačiau, tą pavasarį šauliai nuotaika bei dvasia buvo drąsūs ir valstybiškai patriotiški.

Šis šaulių aktingumas buvo bolševikų sekamas ne be susirūpinimo. Todėl vėliau, kada atėjo Šaulių Sąjungos nuginklavimo momentas, SSSR atstovybės Kaune vadovaujantieji asmenys — su ypatinga Kremliaus misija atvykęs į Kauną V.M. Molotovo pavaduotojas G. Dekanozov, SSSR atstovas Lietuvai N.G. Pozniakov ir SSSR karo atstovas Kaune mjr. Korotkich, kaip vėliau pamatysime, labai nervinosi.

ŠAULIŲ SĄJUNGOS VADOVYBĖS PAKEITIMAS

Atėjo nelemtoji 1940 m. birželio 15 diena: bolševikų ultimatumas Lietuvai ir raudonosios armijos žygis į Lietuvą beveik visais Lietuvos plentais ir vieškeliais.

Šaulių Sąjungos vadas, kaip ir kiti kariuomenės vyresnieji vadai bei viršininkai, jokių oficialių informacijų apie pribrendusį konfliktą su rusais iš savo vadovybės negavo. Ministeris Pirmininkas A. Merkys jau kelias dienas buvo grįžęs iš Maskvos, tačiau apie ką iš tikrųjų ten su juo buvo kalbėta, Šaulių Sąjungos vadas, kaip ir kiti, nežinojo. Gandų buvo daug. Tarybinų informacijų nei iš vyriausybės, nei iš kariuomenės vadovybės — jokių. Šaulių Sąjungos vadas telefonu iš Kariuomenės Štabo per budintį karininką dar prieš birželio 15 dieną buvo gavęs, kaip jis pasakoja savo atsiminimuose, tik vienintelį kariuomenės vado nurodymą —

išvykstant iš savo buto, pranešti Kariuomenės Štabo būdinčiam karininkui, kur būsi. Ir viskas. Taip buvo sutikta birželio 15-toji diena.

Plk. Pr. Saladžius pasakoja, kad apie birželio 15 dienos įvykius jis sužinojęs per SSSR atstovybės organizuotą kažkokio bolševikinio filmo demonstravimą. Iš kinematografo jis buvęs iškviestas tiesiai į Kariuomenės Štabą pas kariuomenės vadą gen. Vitkauską. Čia jis ir kiti karininkai vado buvę painformuoti apie naujus įvykius, tačiau jokių nurodymų iš kariuomenės vado jie negavę. Tik buvę įsakyta visiems karininkams laikytis ramiai.

Tą pačią dieną Respublikos prezidentas A. Smetona ir krašto apsaugos ministeris g. gen. K. Musteikis paliko Kauną. Kariuomenės vadas gen. Vitkauskas, be savųjų pareigų pradėjo eiti ir krašto apsaugos ministerio pareigas (Įsakymas Kariuomenei Nr. 56, par. 1, 1940.VI.). Birželio 16 deaną ministerio pirmininko A. Merkio įsakymu į Vokietijos pasienį buvo pasiūsta delegacija prašyti ir įtikinti Respublikos prezidentą A. Smetoną grįžti į šią pusę sienos, nes tokiu tragišku Lietuvai momentu Respublikos prezidentas esąs reikalingas savo valstybės teritorijoje. Delegacijai pirmininkavo finansų ministeris E. Galvanuskas. Be jo delegacijoje buvo kavalerijos viršininkas brig. gen. Tallat-Kelpša ir Šaulių Sąjungos vadas plk. Saladžius. Kitą dieną grįžęs iš Kybartų Šaulių Sąjungos vadas sužinojo, kad jam bebūnant kelionėje, be jo, bet jo vardu, t.y., įsakyme Šaulių Sąjungai, jau buvusi pakartota ištrauka iš gen. Vitkausko įsakymo apie raudonosios kariuomenės sutikimą (žiūr. kariuomenės vado įsakymą Nr. 26, 1940.VI.15). Tai buvę padaryta kariuomenės vadui reikalaujant. Šis dokumentas taip atrodė:

ĮSAKYMAS Šaulių Sąjungai
Nr. 31.

Kaunas, 1940 m. birželio m. 16 d.

§ 1.

Lietuvos vyriausybei priėmus SSSR vyriausybės reikalavimus įsteigti Lietuvoje naujas sovietų kariuomenės įgulas, š.m. VI.15 d. 15 val. sovietų kariuomenės dalys pradėjo per sieną žygi krašto vidun.

Įsakau:

1. Žygiuojančiai sovietų kariuomenei taikyti visas mandagumo ir draugiškų santykių taisykles, panašiai, kaip jos buvo taikomos anksčiau įvestai kariuomenei.

2. Rinktinių ir dalinių vadams savo rajonuose painformuoti dėl patogesnių žygiui kelių, posto-

vių vietų, padėti vietos administracijai surasti ir parengti patalpas. Jei žygiuojančių vorų vadai ar pavieniai kariai prašytų, paskirti šaulius mokančius rusų kalbą, juos palydėti.

3. Imtis visų galimų priemonių, kad Sovietų Sąjungos kariuomenė būtų apsaugota nuo bet kurių išsišokimų.

Bet kuriems incidentams įvykus, dėti visas pastangas juos likviduoti vietoje, nepažeidžiant mums draugiškos kariuomenės orumo.

Visur, kur tinka, priminti, kad mes žiūrime į Sovietų Sąjungos kariuomenę, kaip į draugišką kariuomenę.

4. Šį įsakymą vykdyti tuojau.

Pasirašė:

Šaulių Sąjungos vadas ir štabo viršininkas.

Prašoma sulyginti šis įsakymas su gen. Vitkausko įsakymu Nr. 26 (žiūr. "Lietuvių Archyvo" I t. 121 psl.), ir tada bus aišku, jog tai buvo ne Šaulių Sąjungos vadovybės redakcija, bet tik gen. Vitkausko įsakymo sutrumpintas pakartojimas.

Susidarius liaudies vyriausybei, naujasis krašto apsaugos ministeris ir kariuomenės vadas gen. Vitkauskas nei savo įsakymuose, nei viešose kalbose bei pareiškimuose jau niekur nevaratojo žodžio "šauliai", tartum jų visai nebūtų buvę. Vieną kartą tas žodis jo buvo pakartotas sveikinant einantį Respublikos prezidento pareigas ministerį pirmininką Justą Paleckį karių ir šaulių vardu, bet ir tada gen. Vitkausko kalba jo įsakymu buvo jam kito karininko parašyta.

Birželio 17 d. Šaulių Sąjungos vadas norėjo sukviesti šaulių rinktinės vadus pasitarti apie naujuosius įvykius, tačiau kariuomenės vadovybė nesutiko leisti tą sumanymą vykdyti.

Birželio 18 d. dar buvo sukviestas Šaulių Žvaigždės Tarybos posėdis, nors visi tarybos nariai į tą posėdį ir negalėjo atvykti.

Birželio 20 d. gen. Vitkauskas karių ir šaulių vardu sveikino Respublikos prezidento pareigas einantį Justą Paleckį. Nors sveikinimas buvo daromas ir šaulių vardu, tačiau Šaulių Sąjungos vadas sveikinimo delegacijoje nedalyvavo, nes jam nebuvo net pranešta apie dalyvavimą. Gen. Vitkauskas sveikino Paleckį karių ir šaulių vardu. Paleckio atsakyme šaulio vardas jau nei vienu žodžiu nebuvo paminėtas.

Justas Paleckis pas jį atsilankiusiam Šaulių Sąjungos vadui pareiškęs, kad kas buvęs, to jau daugiau nebebūsią, o apie Šaulių Sąjungos išlikimą jo vadovybė sužinosianti iš krašto apsaugos ministerio.

Tie jo žodžiai labai greit pasitvirtino, nes tą pačią dieną buvo pasirašytas aktas apie plk. Sa-

Baltoji Tyla

Elena Pimpytė

Išbėgsiu, išbėgsiu . . .

Pro miglotus debesis

Į baltus laukus

Ir pasveikinsiu žiemos

Pirmuosius vainikus.

Pakelsiu nuo žemės

Pabaltintą vėšą

Lyg taurę Baltijos jūros

Auksinio gintaro.

Su vėjeliu baltu dviese, dviese

Pasisupsim sniego debesyse,

Net balsvai žalias šilas

Mudviem pavydės.

Aplėbsiu abiem rankom šokančias snieguoles,

Lyg mylimas seseris,

Ir nušliaušiu į baltąją tylą.

Grįžta, jau grįžta

Iš po rudens

Pagelsvintų samanų

Žieminiai, baltai apšaldyti,

Daigeliai pirmutiniai.

Voratinklių sidabrą

Nuo vasaros parudintų lapų

Nunešė Videns vanduo.

Debesų pilkos akys

Pradeda verkti

Baltų snieguolių žiedais.

Elegija

Aš esu Sartų ežero

Suvytus plunksnelė.

Todėl visi nešioja, pešioja

Ir į skriaudų patamsius nugrimzdina.

Atramos taško pasauly jau neberandu

Ir mėlynose Sartų ežero bangose,

Gal būt, greit pasislėpsiu

Po amžių juodu lapeliu.

Išauš rytas, iš Sartų ežero mėlynų bangų

Žuvytės čiulbės po lapais ajerų,

O mane glamonės amžių smiltys.

Tu atsigerk tamsos pabaltintos

Iš saulės puoduko.

Nuramink troškulį

Rugiapiūtės nuovargio.

Aš tavo prakaitą surišiu

Į pėdą didelį, didelį

Ir atiduosiu į vėjo rankas,

Kad išdžiovintų.

Tarp pirštų šlapių

Tavo prakaituoti skruostai

Sūriu prakaitu skaisčiai švyti ir žiba —

Kaip nakties žvilgsnis.

ladžiaus atleidimą iš Šaulių Sąjungos vado pareiškė ir apie paleidimą iš kariuomenės į atsargą. O pati Sąjunga netrukus buvo nuginkluota ir uždaryta.

Birželio 20 d. plk. Saladžius buvo išsauktas į Kariuomenės Štabą pas rikiuotės skyriaus viršininką. Čia jam buvo pasakyta, kad vyriausybė yra nutarusi jį paleisti iš užimamos vietos ir iš kariuomenės. Jam buvo pasiūlyta paduoti prašymas išeiti į atsargą. Be ko kito, buvo pasakyta, kad jei prašymo nepaduos, tai būtų paleistas be prašymo. Tuo tarpu aktas apie jo paleidimą, kaip vėliau paaiškėjo, jau buvo pasirašytas. Plk. Pr. Saladžius dar norėjo užėiti pas krašto apsaugos ministerį gen. Vitkauską pasikalbėti savo likimo

reikalu, tačiau nebuvo priimtas. Tokiu būdu prašymas išeiti į atsargą turėjo būti paduotas.

Tą pačią dieną Šaulių Sąjungos vadui buvo įteiktas toks Kariuomenės Štabo rikiuotės skyriaus raštas Nr. 23470:

“Pulkininkui Saladžiui,

Šaulių Sąjungos vadui,

Respublikos Prezidento š.m. VI.19 d. aktu Nr. 773, Tamsta atleistas iš užimamos vietos, ir, Jums prašant, paleistas iš tikrosios karo tarnybos į pės-tininkų spec. karininkų atsargą.

Kariuomenės vadas įsakė Tamstai Šaulių Sąjungos vado pareigas perduoti gen. št. plk. ltn. Žukui”.

(Bus daugiau.)

ŠAULĖS ELENOS JUCIŪTĖS “PĖDOS MIRTIES ZONOJE”

Komunistų rusų genocidinę politiką Lietuvoj: 1941 metų masinius nekaltų lietuvių išvežimus į Azijos Sibirą ir Antarktiką, tų tremtinių kryžiaus kelius, nuo vaikų atskirtų motinų išgyvenimus, dažnai nepakeliamą darbo našumą, badmirišką maisto normą, nuolatinę baimę, ligas, viską nušluojančią baisiąją purgą Antarktikoj. vaizdžiai aprašė visa tai išgyvenusios lietuviškos moterys: Armonienė knygoje “Palik savo ašaras Maskvoj”, Tautvaišienė — “Tautų kapinynas Sibiro tundroj”, š. Stefanija Rūkienė — “Vergijos Kryžkeliuose” ir “Grįžimas į Laisvę”.

Štai ir vėl moteris, buvusi gimnazijos matematikos mokytoja, šaulė Elena Juciūtė aprašo savo 544 psl. didžiulį knygą “Pėdos Mirties Zonoj”, kurią išleido New Yorko “Simo Kudirkos” vardo šaulių kp. specialus tai knygai leisti komitetas, antrąją sovietų okupaciją, Lietuvos partizanų žygius, 1948 m. masinius išvežimus, savo areštą 1949 metų sausio mėn., tardymus, kalėjimą ir virš septynerių su puse metų, praleistų Azijos Sibiro įvairiose kalinių darbo stovyklose, išgyvenimus.

Tur būt, daugeliui iš mūsų bus sunku suprasti tuos nužmogintų, žiauriausiose sąlygose atsidūrusių lietuvių išgyvenimus, kančias, savo krašto ilgesį... Sadistinių prižiūrėtojų elgesys su kaliniiais, katgorinis darbas, patalpos, kur sukimšta tiek kalinių, kad ore kirvį gali pakabinti, nuolatinė baimė, ligos, kasdieniniai patikrinimai, šalčių metu rikiuotėj ilgas stovėjimas lauke, kol visas patikrina... Ir taip diena po dienos, metai po metų... Be vilties, kad greit pasibaigs tas baisusis košmaras ir pabusi iš to siaubingo sapno.

O vis dėlto, ir Lukiškių kalėjime, ir Sibiro stovyklose kalinės slėpdamosios ir su baimė, bet bando pajavairinti savo gyvenimą: iš duonos plutų daro rožantelius, iš iš skarelėlių išpešiotų siūlų su degtukais neria mezginėlius, meldžiasi už siuntinius atsiantusius geraširdžius kai-

mynus, gimines ar prietelius, dainuoja, aiškinasi sapnus, švenčia metines šventes... Gėrisi Sibiro miškų gražiom, įvairiaspalvėm gėlėm, nors į stovyklą jų negali šinešti, klausosi gražiabalsių Sibiro paukštelių simfonijų... Lietuvaičių ir bendrai pabaltiečių nagingumas atkreipia ir sargybinių dėmesį, prašo jiems ką nors numegzti. Tur būt, tos prošvaitėlės, tai buvo Aukščiausiojo siunčiama pagoda kenčiantiems žemės vaikams.

Daugeliui kalinių išlikti dvasiniai stipriems ir fiziniai atspariems padėjo laišakai ir siuntiniai iš tėvynės. Nors ir karo nualinta, apiplėšta Lietuva, jos ūkininkai, kol dar nebuvo suvaryti į kolūkius, maitino ne vien elgetas, vokiečių belaisvius, įvairius perėjūnus iš “plačiosios tėvynės”, nualintų Rytprūsių gyventojus, bet juo labiau nepamiršo Sibire kenčiančių savo tautiečių. Nors autorė artimų giminių neturėjo, tačiau gailėstingas kaimynas, pažįstami, o vėliau sesuo iš Amerikos, savo siuntiniai ir trumpais laiškeliiais siuntiniuose ne tik padėjo jai gintis nuo bado, bet buvo ir didelė moralinė pagalba.

Įdomiai autorė iškelia vienos sekotos atstoves, kurios vienodai rengėsi, kurių nei bausmės, nei sargybiniai neprivertė dirbti šeštadieniais, nes jos šeštadienį skaitė šventa diena. Nubausta “manaška” surakintom rankom speigo metu pasodinta sniege nešaukia, neprašo pasigailėjimo iš sužvėrėjusių sargybinių, bet sėdi lyg statula... Arba vėl, vasaros metu Sibiro miške, kur biau rūšis mašalėliai siurbia ir nuodija žmonių kraują, pusnuogė manaška, surakintom rankom sėdi po medžiu per dieną, mašalėliai siurbia jos kraują, o ji kenčia tyliai, o vakare jau ją gabena tiesiai į ambulatoriją ir jos niekas gyvos nebemato. Autorėi teko, kada buvo nubausta karcerio bausme, keletą dienų praleisti jų tarpe. Sargybinis, atvedęs pas autorę, įspėjo, kad ji esanti nubausta ir maisto negauna. Jos nekreipdamos į jį dėmesio, pripylė ir jai sriubos dubenėlį ir

davė duonos, nors pačios iš kalinio davinio gyveno. Autorė kelias dienas praleidusi jų tarpe dvasiniai atsigavo, pailsėjo. Tos bevardės didvyrės parodė, kad nežiūrint kur ir kokiose sąlygose žmogus atsidurtų, jis gali kovoti už savo įsitikinimus.

Sunkaus darbo, nežmoniškų sąlygų išvarginta, autorė susirgo ir atsidūrė ligoninėj. Būtų, tur būt, visai nugydyta, bet lietuvi gydytoja įspėjo nebevertoti duodamų vaistų, nes visai nusilpsianti.

Būdama ligoninėj sulaukia amnestijos ir po pusaštuntų metų kančių paleidžiama. Amnestuoja daug kalinių. Jos džiaugiasi, dainuoja, svajoja, planuoja ir susimąsto...

“Ir kartu kažko buvo gaudu, kažko gaila. Ko galėjo būti gaila? Ogi tų pusaštuntų metų, kurie galėjo būti naudingesni ir man ir valstybei. Buvu gaila to susigėrusio prakaito į svetimą, nemiela, nors ir turtingą žemę. Nekartą sakydavome: jei sunkius darbus dirbtume savo krašte, nebūtų taip skaudu, nejaustume jokios skriaudos. Gaila buvo nustotos sveikatos, jėgų. Gaila ašarų ir kraujo, ne tik mūsų, bet ir daugelio kitų tautų žmonių, gaila tos daugybės lavonų žemėje, snieguose, leduose, vandeny ir žuvų bei žvėrių nasruose kapų radusių. Gaila tos begalinės, neapsakomos žmonių kančios — beprasmiškos, nieko neatperkančios, nė už ką neatlyginančios, nes didesnioji tų kankinių dalis nebuvo nieko pikta padarę. Ir niekas niekada jiems už tai neatlygins. Ir pati idėja, dėl kurios daugelis tautų sudėjo tokias dideles aukas, galbūt ne po ilgų metų bus laikoma dideliu nesusipratimu, pasaulinio masto absurdu”. 363 psl.

Pagaliau traukinys jau veža tėvynės laukais. “Rytojaus dieną, kai jau važiuojame savo krašto laukais, beveik visų akyse žibėjo ašaros. Beveik visi tylėjome, paskendę sunkiuose prisiminimuose. Nežinau, ką mąstė kiti, o aš sveikinau gimtąją šalį:

— Būk pasveikinta, tėvyne brangi, priimk menką auką, palyginus su kitų tautiečių aukomis, tegu tavo vaikų ašaros ir kraujas pražysta laisvės žiedais”. 374 psl.

Bet ir grįžus į tėvynę nepasibaigia

kančios ir kryžiaus keliai. Artimų giminių nėra, o krašte tebesėdi okupantas, kuris rafinuočiausiomis priemonėmis tampo žmonių nervus, neleidžia pamiršti, kad jis čia šeimininkauja. Reikia susirasti kur apsistoti, gauti leidimą prisiregistruoti, įsidarbinti, kitaip negali gyventi... Daugelis, nustoję vilties užsikabinti tėvynėj, grįžta atgal į Sibirą. Po ilgų kryžiaus kelių autorė susiranda nešildomą palėpę ir prisiregistruoja. Gauna darbo laborante mokyklos fizikos kabinete su ubagišku atlyginimu ir kukliausiai negali pragyventi.

Autorė vaizdžiai atskleidžia gyvenimo tikrovę: kovą už būvį, "kombinavimus, išsisukinėjimus ir visas kitas priemones, kuriomis žmonės ginasi nuo bado, kalėjimo ir stumia dienas, laukdami išgelbėjimo. Įvairūs pogromai, sunkiai pastatytų namelių atiminėjimai, įvairios bylos, persekiojimai ne vieną išmuša iš pusiausvyros, didėja savižudysčių skaičius... Tautos moralė žlugdoma. Okupantų tvirtinimu visų nedateklių kaltininkai esą amerikiečiai. Autorė skaitytojui išryškina

daug šiomatinio Lietuvos gyvenimo aspektų, apie kuriuos mes mažai žinom.

"Pėdos Mirties Zonoje" svarus įnašas į lietuvių tautos martyrologinę literatūrą. Autorė, nors įvade ir sako esanti ne rašytoja, rašo įdomiai, vaizdžiai, jautriai. Didžiausiam varge randa ir ką nors juokingo. Pav., kartą lietuvės dainavusios pogrindžio dainą:

"Dvi švilpynės — vienas tonas, tai Berlynas ir Maskva.
Viens raudonas, kaip šėtonas,
kitas rudas, kaip šuva".

Išgirdęs kareivis atbėgo pasitei rauti ką jos dainuojančios apie Berlyną ir Maskvą. Viena paaiškinusi kad Berlyną nugalėjo Maskva. Kareivėlis apsidžiaugė, nuėjo pas kitus jiems persakė, ir visi ėmė džiaugis mingai ploti", 132 psl

Knygos kalba lengva, pradėju skaityti, sunku atsitraukti, kol viso: neperskaitai. Yra nuotraukų. Viršelis ir vinjetės P. Jurkaus, iš karto užintriguoja skaitytoją. Padėka autorei, dailininkui ir taip pat New Yorko "Simo Kudirkos" šaulių kp. spe-

cialiam komitetui, kuris ėmėsi darbo išleisti šį vertingą veikalą. Jiem visiems priklauso ne vien šaulių, bet visų laisvojo pasaulio lietuvių nuosirdi padėka.

Kadangi knygos tiražas tik 1,500, greit bus išpirkta, tad šauliai paskubėkit, nes ji privalo puošti kiekvieno šaulio knygų lentyną. Knygos kaina tik 10 dolerių.

KĄ NEŠAULIAI GALVOJA APIE ŠAULIUS

Vladas Mingėla

Detroito šaulių veiklą gana ilgą laiką straipsniu apžvelgė detroitietis "Draugo" korespondentas M. Stonys. ("Draugas", 1974 m. spalio 17 d. Detroito žinių skyrius).

Gyvename tokius laikus, kada lietuvis prieš lietuvių rašo laikraščiuose šmeižtais apkrautus — melagingus straipsnius, kai polemikoje stengiamasi užgauti ne tik gyvenantį asmenį — individą, bet ir stambias organizacijas, draugijas. Tuo būdu griauinama šventoji vienybės ir sugyvenimo, lietuviškos meilės ir draugiškumo, šventovė. O vienybė šiandien yra labiau būtina negu seniau. Gyvename tokius laikus, kada Maskvos kuriamos raudonosios bolševizmo imperijos pamatai ima skeldėti, kada atsiranda tokių rusų rašytojų, kaip Nobelio premijos laureatas Solženycinas (savo laiku buvęs nuolatinis Sovietijos kalėjimų ir koncentracijos sto-

vyklų kalinys), buvo ne tik paleistas iš kalėjimo, bet ir išleistas į laisvą pasaulį su visa savo šeima. Štai, mūsų lietuvių tautos sūnus ir prieš keturis metus bėgęs iš rusų laivo "Sovietskaja Litva" Simas Kudirka, buvo suniekšjęsių amerikiečių, "Vigilant" laivo vadų, bolševikams rusams prievarta gražintas. Jis buvo Maskvos "pravsudijos" nuteistas 10 metų sunkių darbų kalėjimu. Ir už ką? Šiandien, Amerikos vyriausybės pareikalavimu, Simas Kudirka su savo šeima gyvena jau laisvoje Amerikoje; jis lankosi kiekvienoje lietuvių gyvenamoje kolonijoje, bylodamas apie Sovietijos vergijos baisumus, lietuvių tautos kančias. Tas pats lietuvis, kuris buvo rusų žiauriai muštas, daužytas, kankintas, viešai teisme nepabūgo šaukti: "Aš esu Rusijos pilietis. Aš esu lietuvis: grąžinkite Lietuvai laisvę!"; O kada rusas mokslininkas Amalrikas savo studijoje pranašauja, jog Sovietijos bausis vergijos pragaras neišsilai-

kys ilgiau kaip iki 1984 metų, nes anksčiau subyrės, mums reikia daugiau ryžto, vienybės, kovos dvasios...

Kada tauta kraujuoja, didvyriai, kaip senų senovės Pilėnų protėviai, reikalaujami Lietuvai laisvės (Romas Kalanta ir dar trys didvyriai jį pasekė ir susidegino liepsnose) protesto ženklą miršta ugnyje šaukdami "Laisvės Lietuvai!", mes savo tarpe pešamės dėl kvailių smulkmenų, dėl asmeniškumų, dėl savo beribės ambicijos. Gėda mums! Iki čiol, aciū Dievui, tų ginčų, partinės nesantaikos ir neapykantos išvengė jau 20 metų Amerikoje atsikūrusi ir veikianti Lietuvos Šaulių Sąjunga Tremtyje.

Štai tie tiesą bylojantys M. Stonio žodžiai:

"Detroito šauliai. Detroito ir apylinkėse gyvena daug lietuvių. Dalis jų dalyvauja lietuvių organizacijose, kurių čia turime pakankamai. Šalia LB apylinkės ir kitų žymesnių organizacijų rikiuojasi ir šauliai.

tizmu ir veikla, šauliai prasimuša į priekį, į pirmąsias veiklių organizacijų eiles. Jų daug — dvi kuopos Detroite. "Stasio Butkaus" — pirmojo Lietuvos kareivio — kuopa turi 142 narius, jų tarpe 25 moterys, ir jų "Švyturio" kuopa su 200 narių, iš kurių 50 moterys. "St. Butkaus" kuopos pirmininkas Juozas Lesčinskas, o jų "Švyturio" kuopos pirmininkas Romualdas Macionis. Abi šaulių kuopos turi vyrų ir moterims gražias uniformas, kurios nėra privalomos, bet didesnį šaulių dalis uniformas turi, jas mėgsta ir dėvi. Abi kuopos turi ir savo gražias vėliavas. Kaip ir visose lietuvių organizacijose, vyrauja senesnioji karta, bet yra gana daug ir vidurinės kartos ir jaunimo. Šaulio nario mokestis mažas, tik vienas doleris metams (dabar pakeltas, du dol. metams; jaunimui vienas dol. V.M.).

"Šauliai daug kuo skiriasi nuo kitų organizacijų. Pasaulėžiūros ar partijos čia nevaizduoja jokio vaidmens, nes visus šaulius jungia patriotizmas ir savo tėvynės Lietuvos meilė. Todėl čia visi sutelpa ir gražiai sugyvena. Šauliai išsiskiria ir savo karine organizacijos drausme. Kai kitose organizacijose visus darbus dirba keli valdybos nariai, taip šauliuose dirba visi, visa kuopa. Valdyba tik planuoja ir darbus paskirsto. Šaulių solidarumas taip pat labai didelis. Jei kuris susirgo ar numirė, visi šauliai jį lanko, padeda, paguodžia. Mirusį šaulį palydi ir laidoja visi laisvi šauliai — visa kuopa.

"Šauliai turi savo nuolatinę būstinę

— atskirą kambarį — Detroito Lietuvių Namuose. Kambario sienas puošia šaulių įkūrėjo ir vado Vlado Pūtvič-Pūtvičinskio paveikslas, Stasio Butkaus veidas šypsosi iš portreto. Čia ant knygų spintų didžiai blizga daugybė trofejų, gautų už meistriskai taiklų šaudymą. Į dvi milžiniškas spintas lietuviškos bibliotekos knygos nebesutelpa, todėl jų dalis, sukrauta į dėžes, stovi kampe. Pro spintos stiklus išdidžiai žvelgia Lietuviškos Enciklopedijos tomų veidai ir daug kitų vertingų knygų. Yra ir rašomas stalas, ant kurio guli keli albumai su šauliškomis nuotraukomis.

"St. Butkaus" kuopa prieš metus suorganizavo mergaičių kanklininkų būrelį — orkestrėlį, kuriam vadovauja šaulė solistė, dainininkė Danutė Petronienė. Kanklininkės jau skambino keliuose rengimuose. Kuopos šauliai remia visus kultūrinius projektus darbu ir pinigais. Pvz., \$3,500 kuopos nariai šauliai suaukojo Lietuvių Kambariui Detroito Wayne universitete įrengti. (Virš 1,000 suaukojo beveik stebuklingai sugrįžusiam į laisvę didvyriui Simui Kudirkai parenti V.M.). Šauliai remia ir Vasario 16 lietuvių gimnaziją V. Vokietijoje; jie turi nuolatinį aukotojų būrelį, kuriam vadovauja š. Feliksas Blauidys. Jis vadinasi — Šaulių būreliu Vasario 16 gimnazijai šelpti.

"Jūrų "Švyturio" kuopa neseniai įsigijo stovyklavietę apie 65 mylias už Detroito — arti žinomos "Dainavos" stovyklavietės. Jau visą sklypą nuvalė, išlygino, įsirengė šaudyklą, įsitaisė vėliavai stiebą, pasistatė didelį garažą, kuriame telpa virtuvė ir valgykla, ant

kalno baigiamas statyti gražus paminklas (tai kopija paminklo Nežinomam Kareiviui, kuris puošė Vytauto Didžiojo ir Karo Muziejaus sodą laisvos Lietuvos laikais. V.M.). Kuopa turi paruoštą gražaus namo projektą. Kai susikaups reikiama suma pinigų, nutarta pastatyti šauliškus namus. Daug pinigų sudėjo šauliai savo stovyklai, o ypač buvęs kuopos pirmininkas Mykolas Vitkus.

"Šauliai turi žymių žmonių savo gretose. Štai, visos Šiaurės Amerikos Šaulių Sąjungos pirmininkas Vincas Tamošiūnas (šiose pareigose jau 5-ri metai. V.M.). Daugelį metų jis buvo "St. Butkaus" šaulių kuopos pirmininkas, o dabar — vicepirmininkas. Žurnalistas Vladas Mingėla, kuopos šaulys ir LŠST — Spaudos informacijos vadovas. Mokytoja, istorikė Stefa Kaunelienė, šaulė ir "Tremties Trimito" redaktorė. Kun. Viktoras Kriščiūnevičius, šaulys ir šaulių kapelionas. (Dabartinis kuopos pirm. Juozas Lesčinskas V.M.).

"Detroito šauliai — labai veikli ir judri lietuvių organizacija. Ji ypatingai remia ir puoselėja visus lietuvių kultūros ir visuomeninius darbus. Jei šaulių nebūtų Detroite, būtų didelė tuštuma, kurios jokia kita lietuvių organizacija neišdrįstų bandyti užpildyti".

Darbščiam ir energingam visuomenininkui, Detroito "Draugo" korespondentui M. Stoniui už malonią, teisingą šaulių veiklos informaciją Lietuvių Šaulių Sąjungos pirm. Vincas Tamošiūnas ir Spaudos informacijos vadovas V. Mingėla tarija daug sykių ačiū.

Buvusiam LŠST CV Pirmininkui šauliui

Alfonsui Valatkaičiui

mirus, jo šeimai ir artimiesiems reiškiamė gilią užuojautą.

DLK Kęstučio Šaulių kuopa

DLK KĘSTUČIO ŠAULIŲ KUOPA

Mielajam "Tremties Trimito" bendradarbiui, "Vytauto Didžiojo" Rinktinės garbės šauliui

Alfonsui Valatkaičiui

netikėtai mirus, žmoną, dukras ir sūnus nuoširdžiai užjaučiu.

TREMTIES TRIMITO REDAKTORĖ

Ilgamečiui šauliui, LŠ.S.T. vienam iš atkūrėjų, Sąjungos Garbės Nariui, Skautininkui

A. A.

Alfonsui Valatkaičiui

mirus, jo šeimą, gimines, artimuosius ir idėjinius bendradarbius širdingai užjaučia ir kartu liūdi

*L.Š.S.T. S-gos Garbės Teismo Pirmininkas
MARIJONAS ŠNAPSTYS*

"Vytauto Didžiojo" Rinktinės garbės šauliui

Alfonsui Valatkaičiui

mirus, velionies našlei, dukroms, giminėms ir artimiesiems šaulišką, širdingą užuojautą reiškia

**LŠST CV pirmininkas
ir valdyba**

Lietuvos Kariuomenės atkūrimo 56 metų sukakties minėjime, Los Angeles, iš bažnyčios į parapijos salėį įvyksiančią akademiją žygiuoja: iš k. į d. "J. Daumanto" kp. Revizijos komisijos narys š. Antanas Galdikas, Ramovės sk. p-kas A. Mironas ir Daumanto kp. p-kas Kazys Karuža. Toliau šaulių, ramovėnų, ateitininkų ir skautų vėliavos su palydomis. Žemiau: iš k. į d. sėdi: kp. p-kas Kazys Karuža, moterų vadovė Ona Orlovienė, Sofija Puikūnienė, Lietuvos gen. kons. kp. garbės narys, Šaulių Žvaigždės kavalierius dr. Julius J. Bielskis, Marija Banionienė. Stovi: vėliauninkas Juozas Stankus, Justinas Naujokas, rev. kom. narys Antanas Galdikas ir Juozas Račius.

Sio minėjimo metu už nuopelnus Lietuvai ir lietuvybei ilgametė šaulė Sofija Puikūnienė buvo apdovanota Šaulių Žvaigždės medaliu. Nuotraukos L. Kanto

ŠAULIŲ PASTOGĖJ

"Juozo Daumanto" kuopa
Los Angeles, Kalifornija

1974 m. lapkričio 24 d., Los Angeles šauliai, ramovėnai ir kitos patriotinės organizacijos minėjo Lietuvos kariuomenės atkūrimo jubiliejų lietuvių Šv. Kazimiero parapijos salėį. Minėjimas pradėtas pamaldomis bažnyčioj.

Akademija praėjo gražiai. Lietuvos kariuomenės atkūrimas buvo nušviestas istoriniu požiūriu.

Šaulė S. Puikūnienė už nuopelnus Lietuvai ir lietuvybei apdovanota Šaulių Žvaigždės Ordeno medaliu.

Iki šiol Los Angeles "J. Daumanto" kp. šauliai vengė įsigyti uniformas. Kp. p-kas pirmasis įsigijo gražią uniformą, jį pasekė 6 šauliai. Artimu laiku dar penki žada įsigyti uniformas. Numatoma, kad šiemet uniformuotų skaičius pasieks 25.

Kuopos narių skaičius iš 28 pakilo iki 102 aktyvių šaulių. LŠST CV nusiųsta už 1974 metus 102 dol. nario mokesčio.

Malonu ir sveikintina kp. vadovybė už darnią ir gražią šaulišką veiklą.

Šaulys

"D.L.K. Algirdo" Šaulių kp. Hamiltone,
Kanadoje

"D.L.K. Algirdo" šaulių kp. jau turi virš 90 narių. Kovo mėn. 1 d. Vilniaus Aušros Vartų parapijos salėį šaukiamas kp. metinis susirinkimas. Bus renkama nauja valdyba.

Šaulių kp. kviečia kitas organizacijas

ir pavienius asmenis prisidėti ir papuošti Jaunimo Centro salę mūsų buvusių prezidentų, didžiųjų kunigaikščių ir žymiųjų žmonių portretais. Portretus piešia dail. Algis Trumpickas. Jaunimo Centro salėje vyksta įvairūs susirinkimai, rengimai, todėl ten kabantieji portretai bus mūsų tautos garbingos praeities liudininkai. Yra organizacijų ir pavienių asmenų pasižadėjusių šį sumanymą paremti, tačiau reikia dar dosnių mecenatų, kurie galėtų suteikti finansinės paramos.

Į laisvės šalį, JAV, atvykus Simui Kudirkai su šeima, šaulių kp. pravedė rinkliavą, kad galėtų jam suteikti finansinės paramos. Gavus prel. dr. J. Tadarausko pritarimą, bažnyčioj buvo pravesta rinkliava ir surinkta 251.65 dol. Be to, po 10 dol. aukojo: M. Juodis, P. Kanopa, A. Lukas, J. Naujokas, A. Petkevičius ir A. Povilauskas; 7 dol. G. Martišius; 6 do. S. Šešelgis; po 5 dol. — B. Daugilis, Pr.

Enskaitis, A. Jankauskas, V. Kunkulis, A. Mingėla, A. Patamsis, A. Pronckus, P. Rainys, V. Saulis, L. Skripkutė, O. Stasiulis ir S. Vyšniauskas; 3 dol. — K. Deksnys; po 2 dol. — A. Buinys, J. Bulionis, E. Lengnikas, S. Pilipavičius, V. Subatnikaitė ir A. Šukaitis; po 1 dol. — S. Dalius ir P. Vaitkus. Per Šaulių S-gos CV Simui Kudirkai pasiūstas 400 dol. čekis.

Nuo 1948 metų Hamiltone nebuvo ruoštos bendros Kūčios. Skautai ir ateitininkai ruošia Kūčias savo nariams, bet tie rengimai esti anksčiau, ne gruodžio 24 dieną. Be to, yra žmonių, kurie toms organizacijoms nepriklauso. Moterų sekcijos vadovė St. Petkevičienė iškėlė sumanymą surengti bendras Kūčias gruodžio 24 d. Šis sumanymas rado pritarimą sesių tarpe ir tuo buvo sudaryta proga visiems dalyvauti Kūčių vakarienėj. Kadangi buvo paskelbta vėlokai, kai kurie buvo susidarę kitus pla-

nus, bet vis dėlto dalyvavo 46 žmonės. Stalai buvo gražiai padengti. Po baltomis staltiesėmis kvėpėjo tradicinis šienas. Stalai papuošti žvakėmis ir apdėti skaniais Kūčių patiekalais: buvo įvairiai paruoštų siliškių, kelių rūšių žuvies, šližikų su aguonomis, spanguolių kisieliaus, kompoto ir t.t. Maistą gamino šaulės St. Petkevičienė ir A. Peteraitienė. Salę puošė eglutė, padabinta A. Peteraitienės suvarstytais lietuviškais šiaudinukais. Šiaudinukai, berods, Hamiltone pasirodė pirmą kartą, atsirado susidomėjusių išmokti jų gaminimo. Šaulys A. Šukaitis parūpino kalėdinių giesmių muziką, kuri prisidėjo prie nuotaikos pakėlimo. Kūčių vakariene pradėta garbės šaulio prel. dr. J. Tadarausko žodžiu. Po to pasidalinta plotkelėmis ir vaišintasi tradiciniais valgiais. Rengėjas sveikino kp. p-kas P. Kanopa. Savo kalboje jis priminė Brazinskus, kuriems buvo padėta lėkštė su plotkele ir uždegtos dvi žvakės. Ta proga Brazinskus surinkta 52 dol. aukų.

Kūčios buvo surengtos ne pelno tikslu, o norint sudaryti sąlygas bendrai praleisti šį šventą vakarą, o svarbiausia, neužmiršti vienišų žmonių, kad ir jie savųjų tarpe galėtų atšvęsti Kūčias. Nors kaina buvo nustatyta žema, tik 3 dol. asmeniui, nežiūrint aukštų maisto kainų, dar gautas likutis, kuris įneštas į kuopos kasą. Už tai padėka prel. dr. J. Tadarauskiui, kuris neėmė mokesčio už salę, visos dirbusios neėmė nei cento už darbą, o sesė St. Petkevičienė paaukojo dalį produktų. Kuopa dėkinga visiems ir visoms. Planuojama Kūčių rengimą padaryti tradicija; girdėti, kad 1975 metų Kūčios dalyvių busią žymiai daugiau.

Brazinskus paremti auokojo (įskaitant aukas surinktas Kūčių metu) po 10 dol. — M. Juodis, A. Povilauskas; po 5 dol. — B. Daugilis, A. Deksnienė, A. Giriūnas, Pr. Gudinskas, J. Januškevičius, Kl. Jurgelis, P. Kanopa, M. Kvedarienė, J. Lesčius, J. Mikšys, A. Petkevičius, J. Romikaitis, V. Skvereckas, J. Stankus, A. Stasevičius, St. Žlioba; po 4 dol. — prel. J. Tadarauskas; po 2 dol. — J. Bajoraitis, K. Bungarda, K. Čeliauskas, S. Dalius, A. Jankauskas, kun. L. Januška, J. Kareckas, V. Kežinaitis, G. Melynkas, V. Norkevičius, B. Pakalniškis, V. Paulaitis, S. Pilipavičius, St. Šukaitienė, F. Urbaitis, P. Vaitonis; po 1 dol. — B. Antanaitienė, J. Klypas, V. Lukoševičienė, E. Sadauskienė, O. Savickienė, P. Vaitkus, A. Žulys. Viso surinkta 143 dol. Aukos dar priimamos, prašoma įteikti kuopos valdybos nariams.

Ad.

“Povilo Lukšio” kp.

St. Catherines, Kanada

Taip kaip iš mažo kūdikio nieko nereikalaujame, nes jis mažas, tik paaugęs jis privalo lankyti mokyklą, vėliau suaugęs pradeda dirbti, įstoja į įvairias organizacijas ir pasidaro naudingas visuomenei ir savo tėvynei, taip ir organizacija tik susikūrusi dar nedaug ką gali.

Niagaros pusiasaly 1971 m. gegužės 9 d. susiorganizavę šauliai per didele veikla nepasižymėjo. Tiesa, kasmet ruošdavo Klaipėdos atvadavimo minėjimą su žymiais paskaitininkais, o 1973 m. spalio 27-28 dienomis kp. vėliavos šventinimo iškilmes. Šiomet kuopa nutarė veiklą smarkiai išvystyti.

1974 m. gruodžio 15 d. įvyko kuopos susirinkimas Wellande. Susirinkimas išklausęs pirmininko ir kitų valdybos narių pranešimus, nutarė: sausio mėn. paminėti Klaipėdos atvadavimo sukaktį, birželio mėn. drauge su skautais suruošti Jonines ir rugpjūčio mėn. Sesių šaulių suvažiavimą-gegužinę. Apie datą ir vietą bus pranešta spaudoje.

“LŠST “Romo Kalantos” kuopos vėliavos šventinimo iškilmės

Pati jauniausia Sąjungoje “Romo Kalantos” šaulių kuopa St. Peterburge jau spėjo gražiai pasireikšti savo darbais. Suroošė Klaipėdos krašto atvadavimo minėjimą, gražiai pasisiekusį išvažiavimą į gamtą St. Peterburgo šauliams ir svečiams, sportinį šaudymą nariams ir kt. Be to, kuopa aktyviai prisideda ir prie svarbiausių kolonijos lietuvių darbų, ruošiamų parengimui, kaip Vasario 16-sios minėjimo, St. Peterburgo didžiosios manifestacijos-parado paruošimo ir t.t. 1974 m. Kariuomenės šventės proga lapkričio 23 d. suruošė puikią vėliavos šventinimo šventę. Atvyko gražus svečių būrys, užpildė gana erdvias St. Peterburgo Lietuvių Klubu patalpas. Dalyvavo vietiniai ir iš toliau atvykę svečiai, atstovai.

Papuošta salė su lengvai siūbuojančiais rudens lapeliais teikė jaukumą, o scenos viduryje dail. A. Rūkštelės pieštas Romo Kalantos portretas — iškilmingą dienos rimtį.

Vaidžizėmis, tai dieniai pritaikintomis mintimis pradėjo šventės iškilmes “Romo Kalantos” kp. p-kas muz. A. Mateika, kuris tolesnei šventės eigai vadovauti pakvietė dail. A. Rūkštelę, sekretoriauti Em. Grušienę.

Garbės prezidiuman pakviesti: Alf. Šukys — CV vicepirm., atstovavęs CV, dr. K. Pautienis — CV vicepirm. ir “Kar. Juozapavičiaus” kp. Klevelande pirm., š.

O. Pautienienė, š. K. Kodatienė Sąjungos garbės šaulė, J. Lesčius — “Stasio Butkaus” kp. Detroito pirm., M. Vitkus — Jūrų šaulių vadovas CV-je, P. Mikšys — Juno Beach šaulių vadovas ir V. Bražėnas — visuomenininkas. Įnešus scenon vėliavos pradėta svarbiausia šventės programos dalis — “Romo Kalantos” kp. vėliavos šventinimas. Šventinimo apeigas atliko kunigas vienuolis tėvas Bernardas Sims. Kalbėdamas angliškai priminė, kad ir jis esąs lietuvis ir pasidžiaugė turįs progos šaulių vėliavą šventinti. Pašventintą vėliavą perdavė Centro Valdybos atstovui A. Šukiui, kuris įteikė kp. p-kui A. Mateikai, o šis kp. vėliavininkui S. Grušui.

Prie naujai pašventintos vėliavos šaulio priesaiką davė: Kl. Jurgėla, Pr. Kraujalis, dr. S. Šimoliūnienė, Ir. Jurgelienė, El. Rūkštelienė, Al. Kraujalienė ir V. Jakubėnienė. Vėliavos kūmais buvo: dr. K. Pautienis, Ona Pautienienė, J. Valauskas — U. Grušienė ir J. Babrys — E. Rūkštelienė. Vėliavos mecenatas iš Detroito į St. Peterburgą persikėlęs gyventi buvęs “Stasio Butkaus” kp. šaulys J. Butkus.

Atvykę svečiai: CV nariai ir kp. atstovai: inž. Alf. Šukys, dr. K. Pautienis, K. Kodatienė, M. Vitkus, J. Lesčius, P. Mikšys ir V. Bražėnas sveikino žodžiu kiekvienas savaip, entuziastiškai, šiltu jausmu perduodamas geriausių linkėjimų jaunajai “Kalantos” kuopai — visoms sesėms, broliams šauliams. Tragiškos didvyrio Kalantos mirties skaisi liepsna tenušviečia kelių šauliukuose darbuose — Nepriklausomai Lietuvai.

Raštu sveikino: V. Tamošiūnas — LŠST CV p-kas ir 18 CV narių, “Vytauto Didžiojo” šaulių rinktinė, “Kar. Juozapavičiaus” kp., L.K. Mindaugo” kp., “D.L.K. Algirdo” šaulių kp., “Neringos” Jūros šaulių kp., “Simo Kudirkos” kp., “Juozo Daumanto” kp., “Jono Vanagaičio” kp., “Švyturio” kp., “Gen. Daukanto” jūros šaulių kp., “Martyno Jankaus” kp., Petersono, N.J. šaulių dalinys, kun. Ed. Abromaitis, rašytoja J. Narūnė, Clevelando kp. vėliavnešys M. Smelstorius.

Moterų šaulių vadovės O. Mikulskienės sveikinimus žodžiu perdavė K. Kodatienė.

Be sveikinimų kp. gavo ir dovanų. Dr. K. Pautienis įteikė tautinę juostą ir iš Lietuvos atvežtos žemės žiupsnį, o taip pat perdavė muz. A. Mikulskio dovaną — gaidas jo sukurto maršo — Lietuvos šauliams (žodžiai A. Budrecko). Ant dovanotų gaidų reikšmingas užrašas — Brangiems “Romo Kalantos” šauliams — Su daina į kovą už Tėviškės laisvę! Pasirašė A. Mikulskis.

Dail. A. Rūkštelė, programos vadovas ir kartu pagrindinis dienos kalbėtojas,

savo trumpoj ir kartu įdomioj paskaitoj labai vaizdžiai nupasakojo vėliavos istoriją, pradėdamas nuo senovės egiptiečių laikų.

Sugiedota Amerikos ir Lietuvos himnai, išneštos vėliavos ir tuo baigta oficialioji dalis.

Meninėje dalyje K. Kodatienė padeklamavo savo poeziją apie Simą Kudirką.

Muz. A. Mateikos vadovaujamas choras padainavo: Č. Sasnausko — Kur bėga Šešupė, V. Kuprevičiaus — Pajūrio Daina, J. Gaidelio — Mes žengiam, J. Švedo harmonizuotą — Anoj pusėj Nemunėlio, Burtai, Dvariono — Macnus, macnus, G. Gudauskienės — Tėvynės Maršas. Kiekviena daina buvo labai vaizdžiai interpretuota Angelės Karnienės.

Po meninės dalies kiek praalkę, visi noriai sėdosi prie vaišių stalo, vaišinosi ir kartu dalinosi šauliškos veiklos minėmis ir patirtais šventės įspūdziais. Vaišių šeimininkė, kp. valdybos narė A. Miliauskienė ir jos talkininkės, darbščiosios sesės, buvo paruošusios tikrai skanias vaišes, joms priklauso dalyvių nuosirdi padėka.

Vaišių metu darbščiosios sesės pravedė net dvi loterijas: dail. A. Rukštelės padovanoto paveikslu ir suaukotų

vertingų daiktų, tuo sukeldamos kuopai pinigų. Brolis J. Valauskas apmokėjo salės išlaidas. Taip, kad ir finansiniai daug gražių pastangų padėta prie šventės pasisekimo.

Lapkričio 24 d. Holly bažnyčioje įvyko lietuviškos pamaldos, kurias atnašavo kun. K. Kuzmickas. Mišios buvo užprašytos LŠST "Romo Kalantos" kp. už Lietuvos laisvės kovose žuvusius: R. Kalantą, šaulius, karius, partizanus ir Sibiro kankinius.

Po pamaldų visi rinkosi į svetingus Jono ir Idos Valauskų namus: tolimesnieji svečiai, inž. Alf. Šukys, dr. K. Pautienis ir poniai, K. ir K. Kodačiai, J. Lesčinskas, kun. K. Kuzmickas, vietos veiklesnieji šauliai ir visuomenininkai, virš 30 asmenų. Visi buvo šeimininkų labai skaniai pavaišinti, pasigėrėta šventės pasisekimu, aptarti šaulių ateities veiklos planai, o tų planų entuziastiškai kuopai netrūksta.

Artimoje ateityje kuopa numato išleisti dail. A. Rukštelės piešto Romo Kalantos spalvoto portreto atvirukus didesniu tiražu, kad būtų galima paskleisti po visą laisvąjį pasaulį. Atviruke tilptų ir trumpa, Kalantos didvyrio, istorija. Čia visi vienetai bus prašomi aktyviai į at-

virukų platinimo darbą įsijungti, kad būtų galima juos ne tik savųjų, bet ir kitataučių tarpe kuo plačiausiai paskleisti.

Įsigijus reikšmingą kuopos vėliavą "Romo Kalantos" sesėms ir broliams linkėtina dar labiau sustiprėti šauliškoje dvasioje ir kuo plačiau skleisti darbais pasirinkto didvyrio dvasioje — Laisvės Lietuvai.

K. Kodatienė

KARIUOMENĖS ATKŪRIMO MINĖJIMAS

Gruodžio 1 d. "DLK Kęstučio" šaulių kuopa suruošė Lietuvos ginkluotų jėgų atstatymo 56 m. minėjimą, kurį atidarė kp. pirm. š. P. Petrušaitis. Buvo pristatyti minėjime dalyvavę kūrėjai-savanoriai: plk. J. Švedas, plk. J. Kazitėnas, Br. Jaras, Stp. Satkūnas ir Alf. Vadeiša. Susikaupto minute pagerbti žuvusieji dėl Lietuvos laisvės.

Dalyvavusius sveikino LK Sav.-Kūrėjų S-gos CV pirm. plk. J. Švedas ir "Klaipėdos" jūrų šaulių kp. pirm. š. K. Milkovaitis.

Minėjime dalyvavo, neseniai iš Lietuvos pasitraukęs, muzikas Aloyzas Jurgutis. Pradėdamas, savo žodį priminė, kad tai pirmoji šventė, kurioje jis dalyvauja, kur minima Lietuvos kariuomenė ir

"Jono Vanagaičio" Bostono šaulių kp. šaulės prez. A. Smetonos minėjime. Iš k.: Sibiro kankinė, šaulė Elena Juciūtė, Sofija Stašaitienė, Birutė Šakenienė, Angelė Vakauzienė, Antanina Liutkonienė, Elena Valiukonienė, J. Rentelio nuotr.

kur yra šaulių vėliava. Jam neteko matyti Lietuvos kariuomenės (gim. 1939). Dabar tokios ir nėra. Lietuviai tarnauja sovietų ginkluotose jėgose. Beveik visi siunčiami karinei tarnybai kitur, į Rusiją, Sibirą, Mongoliją.

Galima okupuoti kraštą, bet sunku palaikyti jo gyventojų dvasią, jei okupantas žemesnės kultūros. Toks reiškinys vyksta dabartinėje Lietuvoje. Okupantai naikina istorinius ir kultūrinius paminklus, varžo religijos laisvę, stengiasi įvesti naujų papročių, kurie menkintų lietuvių dvasią.

Raudonoji armija galinga, turi gausybę gerų ginklų, bet ar ji bus veiksminga didelio karo atveju, tenka suabejoti. Ji daugelio tautų mišinys, kuriame pirmu smuiku groja didžiarusiai. Vengrijos, Čekoslovakijos pavyzdžiai aiškiai parodė satelitų neištikimybę Rusijos komunistams.

A. Jurgutis pareiškė, kad jis tiki, kad Lietuva atsikurs kaip laisva valstybė ir vėl turės savo kariuomenę. Po to, atskatinėjo į dalyvių iškeltus klausimus, liečiančius dabartinę pavergtų lietuvių padėtį. Taip pat prašė, kad Amerikos lietuviai padėtų jam atsikviesti iš Lietuvos žmoną Mariją ir 11 metų dukterį Dainą. Žmona, kai padavė prašymą išvykti pas jį, į JAV, buvo atleista iš darbo, yra milicijos persekiojama ir tardoma.

Meninę programos dalį atliko moterų sektetas "Viltis", vad. Reginos Dikienės. Moterys padainavo penkias dainas ir dar dvi — bisui.

Minėjimą pravedė š. Z. Lukauskas. Jis buvo užbaigtas Lietuvos himnu.

Po programos svečiai, kurie per minėjimą sėdėjo prie bendrai paruošto stalo, buvo pavaišinti. Pobūvis užsitęsė kelias valandas.

P. Petrušaitis

"Simo Kudirkos" kp. New Yorke. Knygų rinkoje pasirodė š. Elenos Juciūtės parašyta 544 psl. knyga "Pėdos Mirties Zonoje". Autorė pati 7-rius metus iškalėjusi įvairiose Sibiro vietose, vaizdžiai atpasakoja savo išgyvenimus. Knygą išleido specialus "Simo Kudirkos" kp. komitetas. Kaina 10 dol.

Visais knygos reikalais prašome rašyti Kaziu Bačauskui, 84-55 86th Ave., Woodhaven, N.Y. 11421.

*

"Vytauto Didžiojo" Rinktinė Čikagoje išleido plokštelę Janušo "Maršas". Plokštelę galima įsigyti pas kp. pirmininką, valdybos narius ar platintojus.

A. A. Alfonsas Valatkaitis

NETEKOME GARB. ŠAULIO A. VALATKAIČIO

Petkaus Marquette koplyčioje, Čikagoje, gruodžio 29 d., vakare, buvo su velioniu atsisveikinta. Man teko šią liūdną atsisveikinimo pareigą atlikti ir tarti šiuos žodžius: Liūdna žinia apgaubė Čikagą ir jos apylinkes, kad Kalėdų antrą dieną staigiai mirė Alfonsas Valatkaitis.

Velionis buvo gimęs 1902 m. rugpiučio 2 d. Lietuvoje.

Tarnavo Švietimo, Susisiekimo ir Vėlavos Reikalų ministerijų žinybose.

Tik prieš keleta savaitių turėjau su velioniu interviu. Iš pasikalbėjimo paaiškėjo, kad šiemet sukako 55 metai kai jis priklausė Šaulių S-gai ir tiek pat metų kai bendradarbiauja lietuviškoje spaudoje. Taigi, velionis nuo 1919 metų ne tik šaulys, bet taip pat ir lietuviškos spaudos puoselėtojas ir bendradarbis.

Lietuvoje būdamas Šaulių Sąjungoje ėjo įvairias pareigas, o taip pat vadovavo Geležinkelių Šaulių Teatrui.

Daug, o daug galima būtų ryškinti jo asmenybę, bet čia ne vieta ir laikas neleidžia kopolyčioje su juo atsisveikinant ilgiau kalbėti.

Šiandien susirinkome, brangūs šermenų dalyviai, į šią koplyčią atsisveikinti ne tik kaip su lietuviu, bet ir kaip su garbingu šauliu ir patriotu, kuris labiau išsiskyrė iš kitų, nes visą savo gyvenimą paaukojo dirbdamas šauliams, skautams ir lietuvių. Nuo pat Šaulių S-gos įsisteigimo Lietuvoje ir taip pat tremtyje, jis priklausė ir dirbo jos labui. Jo ir kitų dėka buvo atkurta Lietuvos Šaulių S-ga Tremtyje.

Likimas laimingai lėmė, nes vos prieš keleta savaitių kaip nujausdamas su velioniu visą pasikalbėjimą aprašiau. Pasikalbėjime stengiausi daugiau patirti apie velionio atliktus darbus, atkuriant Lietuvos Šaulių S-gą Tremtyje.

Ir štai, skaudi ir liūdna žinia mus pasiekė, kad Jo netekome. Jis mirė besielodamas šauliškais reikalais, bekalbėdamas telefonu.

Velionis savo pasikalbėjimuose man primindavo, kad jo dabartinis gyvenimo tikslas yra dirbti Šaulių S-gai Tremtyje, aukotis ir kaupti jėgas, kad kuo greičiau mūsų Lietuvos šaulių organizacija vėl būtų tėvynėje — Lietuvoje. Tam jis nesigailėjo darbo ir triūso, nes tai buvo Jo gyvenimo prasmė.

"Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinė jį buvo išrinkusi garbės šauliu, o Šaulių Sąjungą buvo jį apdovanojusi garbės žymenimis.

Velionis buvo orus, pagarbus kiekvienam asmeniui ir tolerantas kiekvienam įsitikinimui. Bet buvo bekompromisinis kovotojas prieš pavergėjus rusus mūsų kankinamos tautos, kurie koncentracijos lageriais ir genocidu yra pavergę Lietuvą ir mūsų brolius ir seses lietuvius.

Su širdgėla ir sielos skausmu man tenka, mielas broli, garbės šauli Alfonsai, tarti "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės, o taip pat ir Lietuvos Šaulių S-gos Tremtyje vardu, Tau paskutinį sudie. Lietuvos Šaulių S-ga Tremtyje ir šauliai Tavęs nepamirš, nes Tavo atlikti darbai sąjungai liks gyvi, kol egzistuos Lietuvos Šaulių S-ga.

Mes lenkiame prie Tavo karsto pagarbai savo galvas, reiškiamo šaulišką pagarbą ir tariame gilią užuojautą našlei žmonai, dukterims, sūnams ir artimiesiems.

Išėkis ramybėje toli nuo savo gimtųjų laukų ir namų, kuriuos mylėjai ir visad ilgėjais.

Algirdas Budreckas

A.A. ALFONSAŠ VALATKAITIS J. Y.

Gruodžio 26 d. 1974 metais, staigiai ir netikėtai, iškeliavo į amžinybę Alfonsas Valatkaitis. Jis buvo gimęs prieš 73 metus, Lietuvoje. Ten išsimokslinęs, tamavo ministerijose, eidamas atsakingas pareigas. Visą savo sielą buvo atidavęs šauliams, kuriems priklausė 55 metus

Čia, Amerikoje, buvo vienas iš Šaulių Sąjungos atkūrėjų ir jos garbės narys.

Gruodžio 29 d., į Petkaus laido-

tovių įstaigą, atsisveikinti susirinko labai gausus skaičius velionio draugų ir ypač šaulių. Atsisveikinimo akademiją pradėjo velionio ilgų metų ištikimas draugas, rinktinės vadas, Vl. Išganaitis. Šaulių Centro valdybos vardu, kalbėjo teis. A. Budreckas, "Gen. Daukanto" jūrų šaulių vardu — M. Maksvytis, "Klaipėdos" jūrų šaulių vardu — K. Milkovaitis, Savanorių Sąjungos "Ramovė" — p. Tamulis ir skautų — V. Tallat-Kelpša.

Gruodžio 30 d. buvo nulydėtas į Šv. Kryžiaus parapijos bažnyčią pamaldoms, kurias atlaikė šaulys kun. A. Stašys ir po to, labai ilga automobilių vilkstinė, pajudėjo Lietuvį Šv. Kazimiero kapinių link. Po maldų ir tautos himno, sesės šaulės įspūdingai padėjo po gražią raudoną rožę ant velionio karsto. Gedulo pietums visi buvo pakviesti į Sharkos restoraną.

O dar taip neseniai, spalio 27 d., minint "DLK Vytauto" šaulių rinktinės dvidešimtmetį, Alfonsas Valatkaitis štai ką kalbėjo:

"Šiandieną man tenka didi garbė pasveikinti Jus visus Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje Organizacinio Atkūrėjų Branduolio vardu! Nuoširdžiai linkiu Jūsų daliniui ir toliau nenuilstamai ir sėkmingai dirbti lietuvių išlaikymo dirvoje ir nepalūžti ryžtingoje kovoje Nepriklausomos Lietuvos ateičiai!

Džiaugiuosi suteikta man privilegija šiandien trumpai pasidalinti su Jumis prisiminimais apie šio dalinio atsiradimo istorinius faktus.

1952 metais, Čikagoje apsilankęs Lietuvos Šaulių Sąjungos įkūrėjo a.a. Vlodo Pūtvio vaikais Vaidievius Mantautas pirmas iškėlė mintį, kad jau laikas atkurti Lietuvos Šaulių Sąjungą.

Netrukus buvo sudarytas Organizacinis Atkūrėjų branduolys, pirmininkaujamas Aleksandro Mantauto, su nariais Sofija Pūtvyte-Mantautiene, Vaidieviu Mantautu ir Alfu Valatkaičiu. Netrukus, prie jų prisidėjo Eugenija Klupšienė ir pulkininkas Mykolas Kalmantas. Pasiskirstyta darbais, kurių didelė dalis virte užvirė pačioje Čikagoje. Todėl, drąsiai galima tvirtinti, kad Čikaga buvo Lietuvos Šaulių Sąjun-

gos Tremtyje atkūrimo centras.

Norėčiau šia proga pažymėti, kad ilgainiui Aleksandras Mantautas, Sofija Pūtvytė-Mantautienė, Vaidievius Mantautas ir Eugenija Klupšienė buvo pakelti sąjungos garbės nariais. Be to, Vaidieviui Mantautui buvo suteiktas sąjungos įkūrimo iniciatoriaus titulas.

Daugiausia iš Čikagos buvo pravesta labai intensyvi akcija spaudoje. Per 1952-sius ir ypač 1953-čiais metais, lietuviškoje spaudoje buvo paskelbta eilė stambių straipsnių ir trumpų rašinių, surištų su vykdomu mūsų sąjungos atkūrimu.

1954 metais, taigi, lygiai prieš 20 metų, Lietuvii Auditorijoje buvo sušauktas Čikagos Šaulių klubo steigiamasis susirinkimas. Deja, iš pakviestų 32 asmenų, buvusių nepriklausomoje Lietuvoje šaulių, į susirinkimą neatvyko tiksliai 11 šaulių. Vis tiek, tačiau, šaulių klubas buvo įsteigtas, kuris laikui bėgant pasivadino "Vytauto Didžiojo" šaulių kuopa. Tatai ir buvo pirmas šaulių dalinys, įsteigtas JAV-se.

Tebetęsiant akciją spaudoje, šio dalinio narių skaičius gerokai padidėjo. Toje pačioje Auditorijoje neužilgo buvo surengtas šaulių ir visuomenės susipažinimo vakaras, į kurį žmonių susirinko gana daug. Pats mačiau, kaip daugeliui per veidą riedėjo ašaros, bežiūrint į scenoje pakabintą, mūsų sesių šaulių rątomis žaliuojančiomis rūtomis išpuoštą didelį šaulių ženklą. Po šio vakaro Čikagos dalinio šaulių skaičius pradėjo augti, kaip ant mielių, jau nebe dešimtimis, bet šimtais.

Čia pat, Čikagoje, vienas šaulys, dirbdamas vakarais, per mėnesį laiko, sukūrė dabartinį sąjungos statutą, iš 219 straipsnių. Tasai statutai, lyg kokia konstitucija, davė pagrindą ir kryptį visai tolesnei Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje veiklai. Su nedidelėmis pataisomis šis statutai veikia ir dabar.

Labai greitai laiku į šauliškąjį darbą įsijungė ir tokie garbingi asmenys, kaip mūsų vyriausias amžiumi šaulys, dabartinis sąjungos garbės pirmininkas, teisininkas Rapolas Skipitis, sąjungos garbės narys generolas Kazys Musteikis ir eilė kitų

žymių asmenų.

Nuo pat pradžios susidarė labai glaudūs ir nuoširdūs ryšiai su mums giminingomis organizacijomis: Lietuvos Karo Veteranų Sąjunga "Ramovė", DLK Birutės Draugija ir Lietuvos Kariuomenės Kūrėjų-Savanorių Sąjunga. Eilė svarbių darbų buvo atliekama gražiai sutariant, bendromis šaulių ir šių organizacijų pastangomis.

Čikagos šaulių dalinio vadovybės nario rūpesčiu buvo išgautas Illinois valstybėje, taip vadinamas, "čarteris". Tuo būdu Lietuvos Šaulių Sąjunga Tremtyje buvo legalizuota visoje JAV-bių teritorijoje.

Čikagoje sužinota, kad pas vieną Prūsų lietuvį, buvusį nepriklausomos Lietuvos šaulį, yra jo slaptai iš Lietuvos atsivežtoji autentiška vieno šaulių dalinio karinė vėliava. Toji vėliava buvo iš jo, po didesnių tu paties vadovybės nario pastangų, išgauta ir ilgą metų eilę globojo "Vytauto Didžiojo" šaulių kuopos valdyba. Ši vėliava, kaip brangi mūsų tautos relikvija, dabar yra mūsų Centro Valdybos globoje. Pagal mūsų statutą, toji pati vėliava yra pavyzdžiu kitoms kuopoms pasigaminti sau vėliavas.

Čikagoje buvo atkurta ir Šaulių Žvaigždės Ordeno Taryba, kuri kaip ir nepriklausomoje Lietuvoje, vienintelė turėjo ten ir dabar čia turi autoritetą apdovanoti šaulius ir kitus nusipelnčius asmenis šaulių garbės ženklais. Ir patys garbės ženklai buvo atkurti "Vytauto Didžiojo" šaulių kuopos vadovybės pastangomis. Lygiai taip pat, čikagiškių šaulių vadovybės dėka, buvo atkurti mažieji ir didieji šauliški ženklai.

Ne kieno kito, bet ir vėl tą pačią Čikagos dalinio vadovų rūpesčiu buvo suprojektuotos pirmosios, o vėliau ir antrosios, dabartinės, gražios, išveidintos šaulių uniformos.

Taip pat Čikagos "Vytauto Didžiojo" šauliai patys pirmieji išsigijo ir šautuvus sportiniam šaudymui.

Kiek gegužinių, vaidinimų, įvairiausių parengimų ir išvykų "Vytauto Didžiojo" šauliai surengė, kiek dalyvauta eisenose, paraduose, kiek atlikta tikrai labai vertingų ir svarbių darbų, kiek svarbių lietuviškų

reikalų paremta pinigais, kas besuskaičiuos?

Deja, ne visos dienos "Vytauto Didžiojo" šaulių padangėje buvo saulėtos. Buvo trumpas laikotarpis, kai maža grupelė garbėtroškų-intrigantų užkulisiuose pradėjo ardomąjį darbą. "Vytauto Didžiojo" šaulių kuopa juos iš savo tarpo pašalino ir tasai nelemtas reiškinys daugiau nebeapsikartojė. Kuopoje įsivyravo rimtis ir gražus tarpusavio gyvenimas, bei pagyvėjo veikla.

Ypatingai pastovi padėtis susidarė, kai kuopos pirmininku buvo išrinktas ir jau eilę metų yra perrenkamas, su visa jo vadovaujama, darbščia ir daug patyrimo turinčia kuopos valdyba, Sąjungos garbės narys, Vladas Išganaitis. Prie jo vėliau prisidėjo darbšti ir sumani šaulių moterų vadovė šaulė Stasė Cecevičienė.

Trumpame mano žodyje nėra įmanoma išvardinti visus gausius ir didingus "Vytauto Didžiojo" rinklių dalinio darbus, ar visų ypatingai nusipelnusių šaulių pavardes. Juo labiau, kad tų tikrai nusipelnusių šaulių skaičius yra nemažas.

Tačiau, neišvengiamai tenka pabrėžti, kad kaip tik labiausiai dėl šių dviejų idėjinų vadų — Vlodo Išganaičio ir sesės Stasės Cecevičienės nuopelnų "Vytauto Didžiojo" šaulių kuopa išaugo į rinktinę, su virš pusės tūkstančio narių. Narių skaičiumi ir darbais rinktinė vis dar tebeauga. Aplinkui steigiasi nauji rinktinės būriai. Organizuojami šauliai Brazilijoje, Vokietijoje ir Anglijoje. Naujausias rinktinės laimėjimas — tai įsteigimas aviacijos būrio, kuris lėktuvo sparnais neseniai pradėjo raižyti mūsų laisvų padangę.

Visa lietuvių visuomenė mato, kad "Vytauto Didžiojo" šaulių veikla yra tikrai labai sėkminga.

Kur to pasisiekimo priežastys?

Atsakymas gana lengvas: broliškas tarpusavio gyvenimas, nepartiškumas, griežta ir sąmoninga šauliška drausmė, laikymasis Sąjungos statuto, klusnumas vadovybei, tinkami vadai ir svarbiausia — karštai deganti meilė Lietuvai Tėvynei.

Daug dar darbo pramatome šiai rinktinei net ir pačioje artimiausioje ateityje. Šios rinktinės vadovybė

ir visi šauliai ir šaulės, tačiau, yra darbštūs, pasišventę ir energingi. Todėl tvirtai tikiu, kad tos energijos šauliams-vytautėnams niekadės nepritruks jų ryžtingame darbe **NEPRIKLAUSOMAI LIETUVAI!**

A.A. ŠAULYS JURGIS DUMAŠIUS

Antanas Grnius

Kai miršta pagyvenęs, gražaus amžiaus sulaukęs žmogus, per daug nesijaudinama, bet kai miršta jaunas, energijos kupinas žmogus, tada mirtis sukrečia visus.

Taip atsitiko ir su šauliu Jurgiu Dumašiu. Sveikas ir stiprus, vos 52 metų, vyras dirbo, taupė, augino gražią šeimą ir visą laiką svajoję grįžti į nepriklausomą Lietuvą. Apie mirtį gal būt net nežalvojo. Mirtis užklupo visai netikėtai, sustojo širdis.

Buvo pašarvotas š. Jolandos Baziūnės vedamoj laidotuvių koplyčioj. Gėlių puokštėmis apsuptame karste Jurgis Dumašius gulėjo, atrodo, sveikas kaip ridikas. Galvos gale stovėjo "Stasio Butkaus" kp. vėliava ir daug vokelių su įdėtomis šv. mišių aukomis.

Šv. Antano parapijos klebonas kun. Kazimieras Šimaitis lapkričio 29 d., 7:30 v.v., sukalbėjo rožinį, o LŠST p-kas Vincas Tamošiūnas tarė žodį ir pareiškė šeimai užuojautą.

Jurgis Dumašius buvo gimęs 1922 m. rugpiučio 12 d., labai gražiame Ruginių km., Tauragės valsč. ir apskrityje. Buvo ūkininkas, mylėjo savo dirbamą žemę. Atvykęs į Ameriką, apsigyvenęs Detroite, pradžioje dirbo Fordo fabrike, vėliau perėjo, ir iki mirties dirbo Star Tool & Die Works.

Priklausė "Stasio Butkaus" šaulių kp. ir visad talkininkaudavo įvairiuose kp. darbuose.

Nebesulaukė Jurgis Simo Kudirkos viešnagės Detroite, nebesulaukė laisvos ir nepriklausomos Lietuvos. Iškeliavo ten, kur mes visi keliausime. Paliko jo liūdinčią žmoną Prancišką, sūnus Kęstutį, Joną ir Juozuką ir dukrą Rožę, seserį Almą su šeima Čikago-

je, dėdę Andrių Torontę, seserį Mortą, brolių Joną ir dėdę Miką Lietuvoj.

Lapkričio 30 d. klebonui kun. Simaičiui atlaikius šv. Antano bažnyčioje gedulingas pamaldas, 30 automobilių vilkstinės nulydėtas į Holy Sepulchre kapines, kur kun. Simaičiui atkalbėjus laidotuvių maldas ir visiems sugiedojus Lietuvos himną, paliktas amžinam poilsiui.

Pietūs laidotuvių dalyviams buvo suruošti Lietuvių Namuose.

Ilsėkis, mielas šaulys Jurgi, nors ir nesavoje, tai nors antrosios mūsų tėvynės žemėje!

Šeimai, giminėms, artimiesiems ir šauliams "St. Butkaus" kp. šaulių vardu reiškiu užuojautą.

PONUĮ OSVALDUI ŽADVYDUI

atsakymas į jo viešą laišką, atspausdintą "Kary" Nr. 8, 1974 m. spalio mėn. Gerbiamas Pone Žadvydai,

Pagal "J. Daumanto" šaulių kuopos susirinkimo protokolą 1973 m. kovo 25 d., Tamsta tame susirinkime padarėte tokį pranešimą: (protokolo ištrauka):

"Šauliai drauge su ramovėnais numatė rengti vakarą paremti "Kari" pinigine auka. Šiuo reikalu kuopos pirmininkas, kaip "Kario" atstovas 1972 m., dalyvavo ramovėnų susirinkime (mano pabrakta K.K.) ir buvo nutarta drauge rengiant visą pelną skirti "Kariui". Tačiau mirus ramovėnų p-kui mjr. K. Liaudanskui, nutarimas pakeistas. Dabartinis ramovėnų p-kas A. Mironas pranešė, kad pusę gauto pelno ramovėnais skirs jo parašytam romanui išleisti".

Iš čia aiškiai matyti, kad tas nutarimas buvo padarytas ramovėnų, bet ne šaulių kuopos susirinkime, kaip Tamsta klaidingai rašai. Šaulių kuopa apie tą nutarimą sužinojo tik iš Tamstos pranešimo. Tuo būdu, imant formaliai, šaulių kuopa nėra atsakinga už nutarimus, padarytus ramovėnų. Bet ne tame esmė. Parengimas įvyko. Pelno gauta 282 dol. Jį ramovėnai ir šauliai pasidalino pusiau. Šaulių kuopa gavo

(nukelta į virš. 3 psl.)

Dukrai **GRAŽINAI** mirus, LŠST Garbės Nariui

gen. **KAZIUI MUSTEIKIUI**

ir jo šeimai bei visiems artimiesiems reiškiamo gilią užuojautą.

"DLK KESTUČIO" ŠAULIŲ KUOPA

Lietuvos savanorių-kūrėjų gretos mažėja. Laikas juos pamažu išrauna iš mūsų tarpo. Todėl, mes juos, kaip laisvės simbolius-kovotojus, turime niekada neužmiršti, ypač rengiant Vasario 16 minėjimus. Gražų gestą padarė "Laisvosios Lietuvos" leidėjas, kuris surengė Čikagoje gyvenantiems savanoriams vaišes. Jose buvo pasidalinta praeities ir dabarties įspūdziais su visuomenės atstovais. Išvadoj prieita, kad savanoriai-kūrėjai neturi būti palikti šešėlyje, o visur pirmieji pristatomi ir pagerbiami.

Kpt. Lioginas Kublickas, kuris 1951 m. pabėgo iš Sovietų laivo į laisvę, dabar gražiai įsikūręs ir ramiai sau gyvena. Kiti du jūrininkai irgi yra netoli Čikagos, tik gaila, kad niekas iš jų gyvenimo neparašė knygos, ypač kai jie buvo pirmieji pralaužę geležinę uždangą.

Aviacijos **kpt. Stasys Baipšys**, mirė lapkr. 17 d., Beverly Shores, Ind. Jis buvo veiklus klubo narys. Palaidotas Lietuvių Šv. Kazimiero kapinėse.

Ltn. Mykolas Janušonis, Lietuvos kariuomenės savanoris-kūrėjas, mirė lapkr. 28 d., sulaukęs 74 m. amžiaus, gyv. Omaha, Nebraskoje. Kilęs iš Panevėžio apskrities.

Dr. M. Pautienis, Clevelande, Ohio, Columbus un-te baigė dantų chirurgijos ir gydymo mokalus. Jis buvo kariuomenės stipendininkas, todėl dabar turės tam tikrą laiką atitarnauti JAV kariuomenėje. Jis jau išvyko į Fort Austin bazę. Ten jis įtrauktas į medikų korpą kapitono laipsniu. Sėkmės!

Ramovėnas J. Gaižutis, buvęs ilgus metus CV, įvykdė labai reikšmingą darbą: įamžino Lietuvos kariuomenės vieną iš buvusių vadovų, gen. S. Dirmantą filme. Yra padėję ir kiti artimieji. Kun. A. Kezys, SJ, filmą jau baigia tvarkyti. Jis pasiliks Lietuvių Foto Archyve. Daug mūsų buvusių karių vertėtų taip įamžinti, kol jie nenukeliavo į kapus.

Vet. J. Petrauskis, kilęs iš Čikagos, Korėjos ir P. Vietnamo karo dalyvis, staiga mirė Virginia Beach, VA, ligoninėje, tesulaukęs vos 41 m. amžiaus. Jis iš JAV laivyno gaudavo pensiją. Liko žmona ir trys dukros. Palaidotas su karinėm apeigom, dalyvaujant laivyno atstovams ir artimiesiems.

Mjr. R. Zalimas yra paskirtas JAV armijos Tautinės Gvardijos patarėju, į St. Louis, MO bazę.

Dr. B. Matulionis, buvęs Lietuvos kariuomenės gydytojų korpe, baigęs Petrapily karo medicinos mokyklą, karo tarnyboj išbuvęs iki 1940 m., mirė Clevelande gruodžio 1 d.

Aleksas Mojus, Mančesteryje, Anglijoj, žuvo eismo nelaimėje, tesulaukęs 51

LIETUVIAI KARIAI! laisvajame Pasaulyje

m. Kilęs iš Vilniaus. Tamavo V. Vokietijoje, Lietuvių Sargybų kuopose.

Mančesterio Ramovės skyrus kasmet dalyvauja anglų kariuomenės šventėje ir padeda prie žuvusiems paminklo vainiką. Lietuvos kar. šventes taip pat paminė. Praeitais metais turėjo net atsikvietęs iš Škotijos Cecilijos chorą, vedamą p. Dzidoliko.

Kadetas G. Vilutis paskirtas vadu Gage Parke, Čikagoje, Aukšt. Mokykloj, ROTC 33 kadetų reprezentaciniame vienetė. Šis vienetas yra išrinktas dalyvauti konkurse, kurį prižiūrės armijos karininkai.

Ltn. Algirdas Sliesoraitis mirė Sibire pernai, liepos 15 d. Jis buvo Lietuvos kariuomenės savanoris, dalyvavo kovoje ir 1922 m. išėjo į atsargą. Mirė sunkioje kančioje, turėdamas 74 m. amž. Buvo gimęs Lomžoje.

LS kuopų nariai: Lietuvos sav.-kūrėjas Juozas Kriščiūnas, spalio 28 d. atšventė 75 m. amžiaus sukaktį. Ta proga Mainco LB jį pasveikino. Jis yra to sk. pirmininkas. Bolševikų okup. metu buvo kalėjime, o V. Vokietijojej LS kuopose. 8593 kuopos vadas J. Venckus, spalio 29 d. atšventė 65 m. amž. sukaktį. Kilęs iš Telšių, buvo Lietuvoje ats. karininkas, tarnavo policijoje, o po II Pas. karo visą laiką tarnauja LS vadu. Abu sukaktuvininkus sveikiname ir linkime ilgiausią metų!

Teis. Julius Smetona mirė Clevelande, nuo kraujo išsiliejimo smegenyse. Buvo žymus veikėjas ir spaudos darbuotojas, buvęs Lietuvos kariuom. karininkas.

Kazimiera J. Zujienė, "Garso" redaktoriaus žmona, yra veikli Veteranų Posto narė moterų tarpe. Buvo sunkiai susirgusi. Ji kelis metus pirmininkavo 609 postui, vedė programas, kurių pelnas ėjo sergantiems veteranams.

Stasys Laukaitis, gyv. Hugestown, mirė spalio 11 d. Pirmojo Pas. karo vet.

Valentinas Maršalonis mirė spalio 10 d. Pittstone, Pa. Velionis buvo 2-jo Pasaulinio karo veteranas. Abu čia gimę ir augę.

Jūr. Jonas Stankevičius, kuris pabėgo iš Sovietų laivo rugp. 16 d., Prancūzijojej, papasakojo savo gyvenimą Lietuvoj. Gruodžio 28 d. dalyvavo pokalbyje Amerikos televizijos 2 kanale, kuriame ve-

dėjai Bill Kurtis ir W. Jacobson turėjo 15 minučių programą apie lietuvius Čikagoje. Jūr. Simas Kudirka taip pat buvo parodytas, sutinkant jį Midway aerodrome. Gruodžio 29 d. J. Stankevičius ir muzikas A. Jurgutis buvo Lietuvių Televizijojej. J. Stankevičius gruodžio 30 d. išvyko į Bostoną, kur tikisi gauti darbą laivyne.

Čikagos ramovėnai ir birutininkės JC surengė Naujųjų Metų sutikimą, kuriame dalyvavo nemažas skaičius svečių.

Kpt. dr. Jonas Mikužis, buvęs gusarų pulko daktaras, mirė gruodžio 7 dieną South Australijoje ir palaidotas Adelaidės kapinėse.

**SAVANORIUI-KURĖJUI
PRANUI ŠPAKAUSKUI SUKAKO
SEPTYNIASDEŠIMT PENKI METAI**

Pranas gimė 1899 m. Šakių apskr. ir valsčiuje, Papartynų kaime, vidutinio ūkininko septynių vaikų šeimoje. Dar neturėdamas 20 metų (1919.I.29) savanoriu vyksta į besikuriančią kariuomenę. Dalyvauja kautynėse prieš bolševikus ir bermontininkus. Po dviejų su puse metų grįžta į tėviškę užsitarnavęs vyr. psk. laipsnį. Nepailsėjęs nė 4 mėn., 1923 m. sausio mėn. išvyksta Klaipėdą vaduoti. Po Klaipėdos atvadavimo, grįžęs į tėviškę, pradeda savystovų gyvenimą prekyboje. Sukuria šeimą. Sulaukia dviejų dukrų. Tačiau, žmona miršta. Dukrelėms likus be motiniškos glo-

(nukelta į virš. 3 psl.)

Šarvuotų dalių greitis

Rusų puolamojoje diktrinoje pirmąja tankų divizijos, kurių dienos puolimo nuotolis-tikslas, nustatytas generalinio štabo, yra 70 mylių, t.y., apie 110 kilometrų. Vadovaujantis šia norma, Vakarų fronte rusai pasiektų Reiną per 48 valandas ir anglų kanalo uostus — 10 dienų bėgyje. Toks puolamojo tikslo — nuotolio apskaičiavimas yra padarytas neatsižvelgiant į NATO prieštančinę gynybą, vietos geografines sąlygas, nei netolimos praeities istorinius pavyzdžius.

Pagrindines šarvuotiems puolimo nuotolių normas pirmieji nustatė anglai, 1920 m., pagal J.F.C. Fullerį ir B.H. Liddel Hartą. II Pasaulinio karo metu vokiečiai anglų puolimo normas pritaikė praktikoje: šarvuoti daliniai, staigiais ir telktniais smūgiais, skverbėsi prieš gilumon, veikdami nepriklausomai nuo pėstininkų dalių, apsupdami priešų pajėgas. Išdavos buvo nuostabios, erdvėje nuo Paryžiaus 1940 m. iki Maskvos 1941 m., įskaitant Rommelio šuolius 1942 m. šiaurinėje Afrikoje. Tačiau, nei vienu atveju vokiečiams nepavyko pasiekti rusų gen. štabo pastaruoju metu nustatytų šarvuotoms divizijoms normų. Garsusis gen. Heinz Guderian XIX korpo šuolis link jūros, kuris izoliavo prancūzus nuo britų ekspedicinio korpo, užtruko 25 dienas, pasiekdamas 300 mylių - 480 km. atstumą. Korpo dienos žygis siekė apie 12 mylių, šiuo metu būtų laikomas sraigės šliaužimu. Kelias per Ardėnus, kėlimasis per upę Meuse ir Somme, link Abėville, gerais keliais, turint taktinį netikėtumą, stiprioje oro jėgų priedangoje, be didesnio gynybos pasipriešinimo, 1,2 ir 10 tankų divizijos, pirmą 100 mylių - 160 km. nugalėjo per 3 paras. Ryškesnis prancūzų pasipriešinimas pasireiškė gegužės 13 d. prie Sedano išilgai Meuse krantų, kur XIX korpusui reikėjo keturių dienų, kad palaužtų, palyginti, menką prancūzų pasipriešinimą ir sudarytų per upę prietilį. Šių

4 dienų laikotarpyje pajudėta vos 18 mylių. XIX korpusui pasiekti jūrą ir užimti uostus buvo planuotas laikotarpis tarp gegužės 17 ir birželio 4 dienų. Kai 1 ir 2 šarvuota divizijos per tą laiką nugalėjo 170 mylių kelią link Calais, 10 šarvuota divizija, sparniniu judėsiu, be pasipriešinimo, galėjo nueiti vos 10 mylių kelio, o 1 ir 2 divizijos, vos 9 mylias per parą.

1941 m. birželio mėn. vokiečių "Barbarosa" invazija yra antrasis pavyzdys šarvuotų pajėgų veiksmų. Kaip ir 1940 m. Prancūzijos fronte, gen. Guderianas buvo paskirtas vadovauti Rytų fronte antrai šarvuotai grupei, tikslu pasiekti Maskvą. Ši grupė susidėjo iš 5 tankų, 1 kavalerijos ir 3 motorizuotų pėstininkų divizijų. Grupė, pradžioje, užėmė daugiau ploto trumpesniu laiku, negu bet kurie kiti šarvuoti daliniai rusų fronte. Primomis trimis savaitėmis, penkios tankų divizijos, persikėlė per Bugo upę, lengvai įsikverbė rusų gynybos užnugarin ir birželio 22, vidurnaktį, buvo jau 40 mylių prieš gynybos užnugaryje. Birželio 27 d. vakarą pasiekė Minsko priemiestį, 200 mylių į rytus nuo Bugo. Pirmųjų 6 dienų operacijų dienos puolimo vidurkis buvo 33,3 mylios. Čia tenka paminėti, kad vokiečių apėjimas masinių rusų jėgų buvo sekmingas todėl, kad rusų, nors ir gausūs daliniai, tačiau neparodė pasipriešinimo, kitu atveju, minėtas vidurkis būtų visai skirtingas. Prie to prisidėjo geras oras ir stipri oro jėgų parama. Pirmas rusų pasipriešinimas prie Smolensko gerokai pristabdė antros šarvuotos grupės skverbimąsi. Kai nuo Bugo iki Minsko apie 200 mylių nužygiuoti truko 6 dienas, tai nuo čia iki Smolensko, apie 210 mylių, truko 18 dienų, apie 12 mylių dienai.

Kiek kitoks vaizdas buvo 1942 m. šiaurės Afrikos operacijose, kur Rommelis veikė atvirose Lybijos ir Egipto dykumose. Čia dienos puolamasis žygis siekdavo 50—60 mylių. Šie atstumai

buvo pasiekti tiek vokiečių, tiek anglų. Paminėti veiksmai prie Mersa Matruh birželio 26—27 dienomis, kur Afrikos Korpo šarvuotųjų daliniams pavyko nugalėti 100 mylių atstumus 24 valandų laikotarpyje.

Veiksmai prie El Alameino, suorganizuavus normalų pasipriešinimą, net turint viršijančią oro paramą, Afrikos Korpo šarvuotųjų judėsi visai sustabdė. Britų 8 armijai viršijant vokiečių jėgas 3 kartus ir turint persvarą ore, nuo spalio 23 d. iki lapkričio 4 d., užtruko 12 dienų, kad nugalėtų 18 mylių atstumą prie Rahman, kur Rommelis traukėsi organizuodamas pasipriešinimą. Dienos puolamasis žygis siekdavo vos 1,5 mylios.

Trečioji amerikiečių gen. Pattono armija, 1944 m. liepos 31 d. sudarė sąlytį su vokiečių gynyba prie Avranches, Prancūzijoje. Pradėjus puolimą rugpiūčio 4 d., iki rugpiūčio 25 d., gen. Pattono armijai pavyko nugalėti 225 mylias, t.y., apie 12 mylių per dieną. Tarp rugpiūčio 4 ir 6 d. XV korpus nugalėjo 75 mylių atstumą, pasiekdamas Le Mans. Po 8 dienų XV korpus pasiekė miestelį Dreux, vos keletos mylių atstu. XX korpus rugpiūčio 15 d., vos 11 valandų bėgyje, su 79 pėstininkų divizija, puolė per Seine upę ir nuo Mele Sur-Sarte, iki Nogent-le-Roi įsikverbė 60 mylių gilumon. Rugpiūčio 16 d. vakare XX korpus sukūrė dar 35 mylias link Chartres, kur sutiko didesnį vokiečių pasipriešinimą. Po 9 dienų pasiekė Chateau Thierry, apie 100 mylių atstume. 3-čios armijos pietinis XII korpus nužygiavo nuo Le Mans link Troye, per Chateaudun, Orleans, Sens — viso apie 170 mylių, padarydamas apie 13 mylių per dieną. Reikia pastebėti, kad tuo metu vokiečių gynybos pastangos buvo sutelktos prieš anglius, bet ne prieš amerikiečių armijas.

1967 m. birželio mėn. Sinajaus 6 dienų karo veiksmuose žydų pirmosios — Tal divizijos dienos žygis buvo 65 mylių (nukelta; virš. 3 psl.)

LVS RAMOVĖS C. V-bos pirm. plk. Karolis Dabulevičius sveikina KARIO štabą 20 darbo metų sukakties minėjime (virš.).

Ž e m i a u : Plk. K. Dabulevičius su KARIO štabo nariais ir menininkais minėjimo metu. Iš k.: L. Bileris, J. Rūtenis, Z. Raulinaitis, K. Dabulevičius, J. Liaukus, I. Veblaitienė, B. Balčiūnas, Karmazinas ir T. Alinskas.

L. Tamošaičio nuotr.

LIETUVIŲ VETERANŲ SĄJUNGA
RAMOVĖ

Čikaga, 1975 m. sausio 26 d.

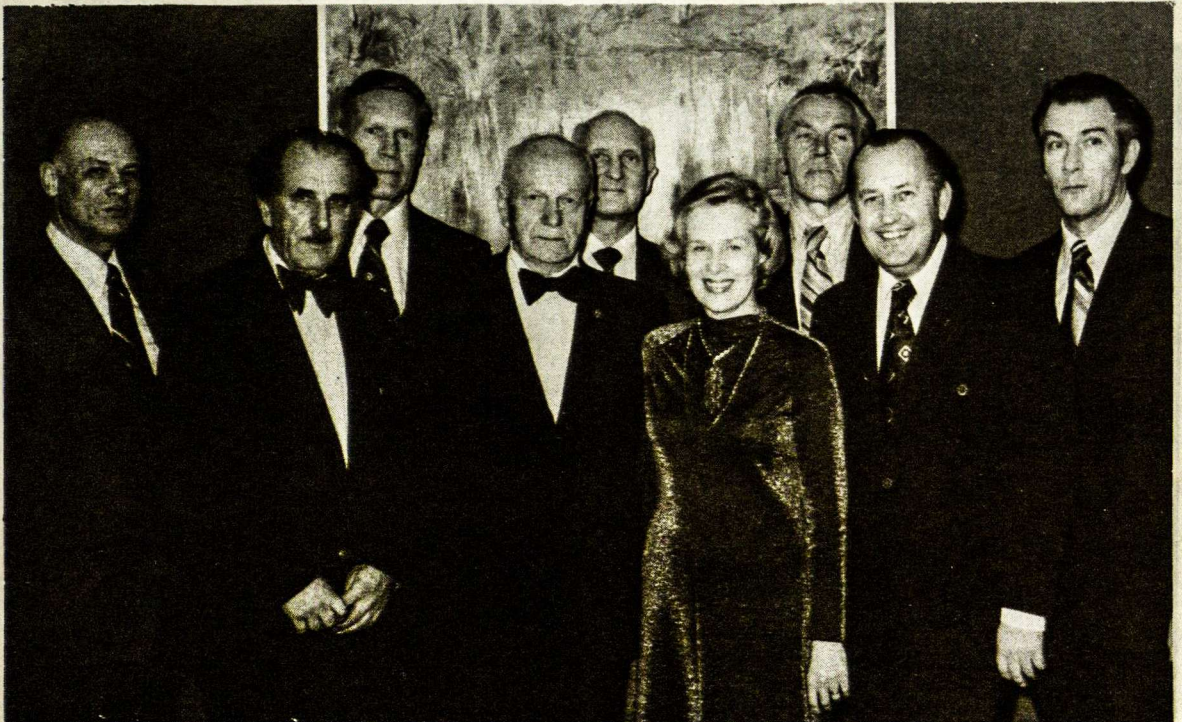
KARIO Redakciniam bei Administraciniam Štabui ir LKVS Ramovės New Yorko Skyriaus Valdybai

Didžiai Gerbiamieji,

LKVS RAMOVĖS Centro Valdyba sveikina vienintėlio karinės minties žurnalo KARYS redaktorių Zigmą Raulinaitį, visus redakcinio bei administracinio štabo narius: administratorių Leoną Bilerį, redaktoriaus pavaduotoją Joną Rūtenį, administratoriaus pavaduotoją Justiną Liaukų, skyrių redaktorius — Sofiją Kauneliene, Bronių Balčiūną ir Balį Brazdžionį, o taip pat ir šio žurnalo leidėją LKVS RAMOVĖS New Yorko skyrių, žurnalo leidimo ir redagavimo New Yorke 20-ties metų sukakties proga ir dėkoja Jums visiems už tą ilgą, didelį ir vis progresuojantį karinės spaudos darbą, nuoširdžiai linkėdama jį vykdyti uoliai, pareigingai bei sėkmingai, kaip iki šiol, taip ir ateityje.

Bet kurios srities spauda, sekdama savuosius ir bendruosius įvykius, nešališkai nagrinėdama tų įvykių priežastis ir darydama visapusiškas išvadas,

(nukelta į 76 psl.)

KARIO štabo 20 metų darbo sukakties minėjimo svečiai. Priekyje iš k.: J. Klivečka, M. Klivečkienė, A. Vakselis. Stalas kairėje: Paulius Jurkus su meninės programos dalyviais. Stalas deš.: J. Kumpikas, p.p. Pumpučiai, J. Zaruskas, K. Bačanskas ir kt.

Minėjimo nuotr. LIUDO TAMOŠAIČIO

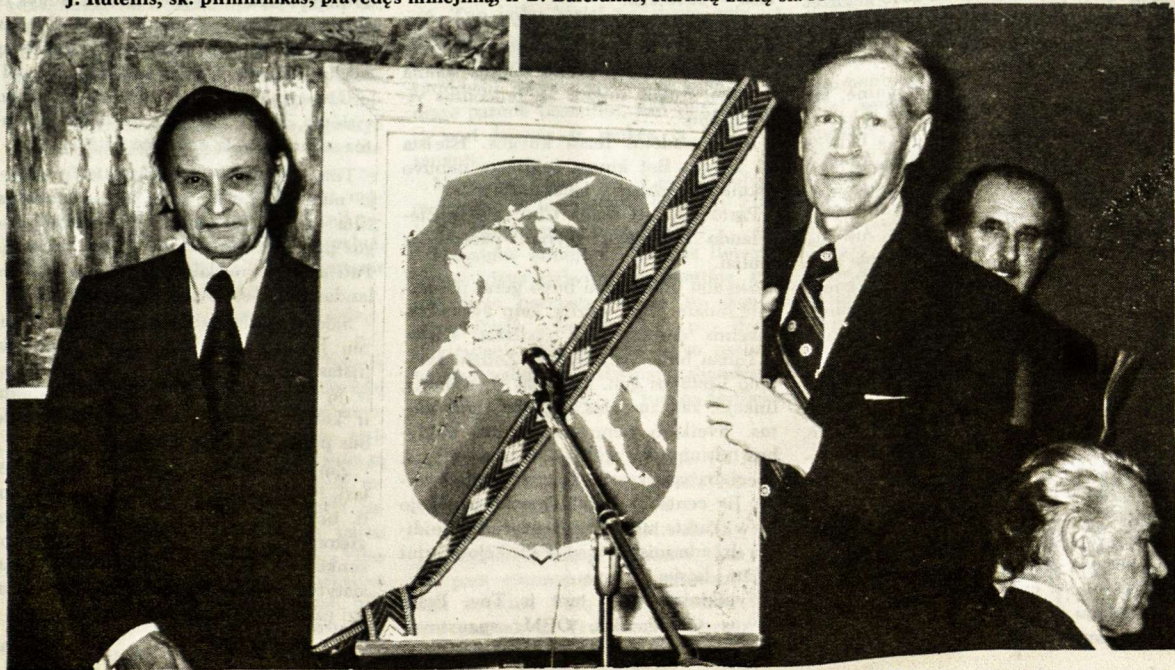
KARIO redaktorius "pagerbtas tarp ponių". Iš k.: Marina Raulinaitienė, Malvina Klivečkienė, Janina Simutienė ir Irena Vakselienė.

Pranciškonų spaustuvės tarnautojai, kurie atlieka Kario žurnalo technišką išleidimą. Iš k.: Tėv. Pranciškus Giedgaudas, OFM, spaustuvės vedėjas, Brolis Tomas Prosevičius, Dalia Bulvičiūtė, Birutė Kidolienė, Albina Žumbakienė, Kazys Brazauskas, Kazimiera Šventoraitienė, Tėv. Benvenutas Ramanauskas, OFM. Nuotraukoje trūksta Tėv. J. Bacevičiaus, OFM, Br. Pranciškaus Maluko ir Felikso Zabielskio.

Dailininkas, ramovėnas Jurgis Juodis (kairė.) įteikia redaktoriui savo kūrinį — Lietuvos Vytį. Deš. gilumoj J. Rūtenis, sk. pirmininkas, pravedęs minėjimą, ir B. Balčiūnas, Karinių žinių sk. redaktorius.

neįkainuojamai tarnauja tiesos pažinimui ir tikslesniam dabarties bei ateities gairių nustatymui. Todėl savosios spaudos palaikymas ir rėmimas yra vienas svarbiausių uždavinių mūsų veikloje.

Šių našių ir garbingų sukakčių proga, LKVS RAMOVĖS Centro Valdyba dėkoja visiems ramovėnams, giminingoms organizacijoms ir lietuvių visuomenei už žurnalo KARYS rėmimą ir prašo visų, dar su didesniu uolumu bei energija, vienin-

gai remti jį straipsniais, prenumeratomis ir aukomis, kad jis galėtų dar sėkmingiau puoselėti karinio mokslo, kovingos dvasios, istorijos, literatūros ir kitų sričių spaudos reikalus.

Tegyvuolia KARYS, jo štabo nariai ir leidėjai
Ed. Vengianskas
Sekretorius

K. Dabulevičius
CV-bos Pirmininkas
Jonas Švedas

Vicepirm. Kultūros reikalams

KARIO ŠVENTĖ

Sausio 26, sekmadienį, 4 v. popiet Kultūros Židinio mažojoje salėje buvo surengta graži Kario žurnalo šventė. Ja buvo paminėta 20 metų sukaktis, kaip žurnalą leidžia New Yorko ramovėnų skyrius. Pirma buvo minėjimo aktas, o paskui vaišės.

Visai programai vadovavo ramovėnų pirmininkas Jonas Rūtenis. Pradžioje jis pristatė vakaro garbės svečius. Paskui priminė sukaktį ir Kario redaktoriui Zigmui Raulinaičiui ir administratoriui įteikė dovanas — po knygą.

Pirmas kalbėjo pats redaktorius Zigmair Raulinaitis. Jis padarė visą savo darbo apžvalgą. Paaiškėjo, kad ta 20 metų sukaktis buvo praėjusiais metais. Dabar jau yra 21 metai. Išryškino liniją, kurios laikosi Karys. Tai Lietuvos valstybingumo tema. Iki šios šventės Kario išleista 1508 numeriai. Pradėtas jis leisti 1919 gegužės 22. New Yorko ramovėnai pradėjo leisti 1954 vasario mėnesį. Šios redakcijos išleista 212 numerių.

Toliau savo kalboje jis prisiminė, kas Karį redagavo, kas čia atgaivino ir kas jame dirbo. Pabaigoje redaktorius išdalijo visiems Kario artimiesiems bendradarbiams dovanas. Tėv. Pranciškui Giedgaudui, OFM, pranciškonų spaustuvės vedėjui, įteikė gražią Kristaus galvą. Ant plataus kryžiaus pritvirtinta erskėčiuota Kristaus galva. Darbas originalus. Visiems, kas prisidėjo prie Kario spausdinimo, įteiktos paminklinės lentelės, skoningai sukurtos Birutės Kidolienės. Tas lenteles gavo: Tėv. Juozapas Bacevičius, OFM (jo nebuvo), Tėv. Benvenutas Ramanaukas, OFM, Dalia Bulvičiūtė, Birutė Kidolienė, brolis Pranciškus Malukas, OFM, brolis Tomas Prosevičius, OFM, Kazimiera Šventoraitienė, Feliksas Zabielskis, Albina Žumbakienė, Kazys Brazauskas. Jis ilgiausiai laužė Karį. Tai jam buvo ir kita dovana — Kario prenumerata tol, kol eis Karys.

Padėjo ir savo štabui už gerą darbą ir juos apdovanojo. Jonui Rūteniu

davė Čiurlionio "Metų laikus" (albumą), Justinui Liaukui knygą — Kareivis — Lietuvos gynėjas, išleistą 1926 metais, knyga buvusi Čekoslovakijos karinėje bibliotekoje, paskui pateko į Olandijos antikvariata, iš kurio Z. Raulinaitis nupirko. Broniui Balčiūnui, karinių žinių redaktoriui, davė Karinę Enciklopediją, Leonui Bileriu, administratoriui — Petro Rimšos sukurtą 1925 medalį Vilniaus seimui atžymėti. Tas medalis buvo įdėtas į rėmus.

Baigdamas padėjo visiems rėmėjams ir skaitytojams.

Toliau kalbėjo Leonas Bileris, administratorius. Jis peržvelgė Kario ekonominę būklę. Kai 1954 perėmė Karį leisti, tai buvo tik 261 prenumeratorius. Dabar prenumeratorių yra 1189, dovanai siunčiama 55 egz., 86 egz. platintojams. Viso — 1330 egz.

Sunkiausi Kario laikai buvo nuo 1954 iki 1967. Po to Karys pradėjo ekonomiškai stiprėti. Šalia prenumeratos gauna ir aukų. Aukos sudaro 22 procentus visų pajamų.

1956 pradėtos leisti knygos. Išleista 13 knygų. Bet knygų leidimas nebuvo sėkmingas, uždarbis labai mažas.

Pastoviai Karį remia Chicagos ir Clevelando ramovėnų skyriai, parėmė ir šaliai.

Šie abu pranešimai buvo gerai paruošti ir sudarė pilną vaizdą, kaip vyksta redakcinis darbas, kaip išsilaiko Karys.

Toliau buvo sveikinimai. Žodžiu sveikino Lietuvos gen. konsulas A. Simutis, linkėjo, kad žurnalas eitų dar ilgus metus. Sveikino ramovėnų centro valdybos pirmininkas plk. K. Dabulevičius, specialiai atvykęs iš Chicagos į šią šventę. Jis centro valdybos vardu padėjo New Yorko ramovėnams už Kario leidimą ir administravimą. Palinkėjo Kariui grįžti į laisvą Lietuvą.

Sveikinimo žodį tarė ir Tėv. Pranciškus Giedgaudas, OFM, spaustuvės vedėjas, Vliko pirmininkas dr. K. Valiūnas

linkėjo būti visų lietuvių žurnalu, daugiau rašyti apie istoriją. Sveikino LB New Yorko apygardos pirmininkas Aleksandras Vakselis, Vaclovas Butkys — Šaulių Sąjungos centro valdybos vardu, birutiečių vardu — M. Kliveckienė ir įteikė 100 dol. čekį. Sveikino dar Jurgis Juodis, kuris Karyje bendradarbiauja maždaug jau 40 metų, ir įteikė redaktoriui dovaną — savo paties pieštą Vyčių.

Buvo parengta ir meninė dalis — skaitymai iš Kario komplektų. Tadas Alinskas paskaitė B. Brazdžionio — Lietuviškam žodžiui, Juozo Krumino — Banga iš Palangos, K. Bradūno — Barbarai bijo. Irena Vėblaitienė paskaitė Nelės Mazalaitės — Žodis, Leonas Karmazinas — Balčio — Vainikų diena, Bronius Balčiūnas — Partizanų priesaika.

Užbaigiant programą, buvo netikėtai gauta aukų. Tėv. Pranciškus Giedgaudas, spaustuvės vedėjas, šios sukakties proga Kariui įteikė 300 dol. čekį. Trumpą sveikinimo žodį tarė A. Rugys iš Patersono ir jo draugas Jonas Švedas atnešė dovanų — Patersono ramovėnų vardu 100 dol. ir savo vardu — 20 dol.

Uždarymo žodyje J. Rūtenis padėjo visiems, kurie prisidėjo prie šios šventės surengimo. Ir pakvietė vaišius.

Tuoįį įriedėjo vežimukai ir prasidėjo nuotaikingos vaišės. Buvo duodama šilta vakarienė ir kava. Visi turėjo progos pasikalbėti, pabuvoti keletą valandų. Pati akademinė dalis užtruko apie 2 valandas, o vaišės — apie 3 val.

Salės foje buvo surengta Kario leidinių parodėlė. Ant stalo buvo išdėstyta įrišta Kario žurnalas, atskiri numeriai ir jų išleistos knygos. Buvo pakabinta ir keletas suprojektuotų viršelių, kurie bus panaudoti ateities numeriam.

Žmonių atsilankė daugiau nei tikėtasi. Nors reikėjo iš anksto užsiregistruoti, bet, kaip paprastai, ateina ir nesiregistruoti. Taip juos sutalpinti buvo gana sunku, reikėjo net atskirus stalus pastatyti. Viso buvo 130. Vaišes skoningai parengė V. Steponis. (p.j.)

"Darbininkas"

Čikagos sk. susirinkimas

(atkelta iš 56 psl.)

“Kario” atstovas J. Stankūnas pranešė, kad su “Kario” prenumerata blogiau, nes 15 asmenų yra skolingi už 1974 metus. Ragino nedelsti ilgiau ir prenumeratą sumokėti. Šį pranešimą susirinkimas išklaušė su rūpesčiu, nes kiekvienas suprato, kad mūsų vienintelis žurnalas negalės egzistuoti, jeigu ramovėnai net prenumeratą laiku nesumoka.

Po išdininko ir kontrolės komisijos pranešimo susirinkimas svarstė naujos valdybos rinkimus. Pradžia buvo sunki, nes iš senos valdybos tik 2 nariai sutiko kandidatuoti, bet centro valdybos pirmininkui paraginus, iš dalyvių atsirado daugiau kandidatų, ir valdyba su kontrolės komisija buvo išrinkta. Į naują valdybą išrinkti (alfabetine tvarka): V. Diminskas, K. Leknickas, A. Tveras, Urbonas, J. Vilutis. Į kontrolės komisiją: J. Bagdžius, A. Beniulis, P. Žitkus. Reikia tikėtis, kad nauja valdyba netrukus sukvies narių susirinkimą ir pateiks jam numatomą savo veiklos planą.

Paskutinis darbotvarkės punktas “Klausimai ir sumanymai” praėjo greit, ir pirmininkaujantis, palinkėjęs naujai valdybai sėkmės darbe, susirinkimą uždarė.

g. s.

MINĖJIMAS ROČESTERYJE

Š.m. spalio 20 d. Ročesterio ramovėnai suruošė kariuomenės atkūrimo minėjimą. 11 val. ramovėnai, skautai ir ateitininkai su vėliavomis nuvyko į šv. Jurgio bažnyčią, pasimelsti už žuvusius karius, partizanus ir Sibire nukankintus mūsų brolius ir seses. Mišias atnašavo klebonas Tėvas Jonas Dyburys, o mišioms patarnavo skautai. Tėvas Dyburys pasakė jaudinančią pamokslą, priminė mūsų Tautos ir jos sūnų kančias, ragindamas būti vieningais ir dirbti mūsų šventos žemės išlaisvinimui, kad tenai vėl suplevėsuotų mūsų Trispalvė. Pabaigai buvo sugiedota Tautos himnas ir išneštos iš bažnyčios vėliavos.

3 val. po pietų, parapijos salėje, įvyko kariuomenės atsteigimo minėjimas. Į minėjimą susirinko beveik pilna salė. Minėjimą atidarė Ramovėnų Skyriaus pirmininkas Aleksas Bereznevičius, pasidžiaugdamas taip gausiu atsilankymu į taip mums reikšmingą šventę. Minėjimui pravedti pakvietė ramovėną Vitą Žmuidzinavičių, kuris papasakojo šventės reikšmę mūsų tautai ir nepriklausomumo atsteigimui. Vitas Žmuidzinavas prie garbės stalo pakvietė mūsų gerbiamus karius savanorius: plk. Raimondą Liormoną, Petrą Druseikį, Zigimą Arlauską ir Petkevičių. Visuomenė.

Čikagos ramovėnų susirinkimas. Gen. S. Dirmantas ir plk. K. Dabulevičius priekinėje eilėje, vidury.

jiems sukėlė dideles ovacijas. Paskaitą skaitė rašytojas Jurgis Jankus, prisimindamas Lietuvos kariuomenės kūrimosi laikus ir jos sunkią padėtį. Paskaitininkas pailiustravo tą laiką, kada prieš mūsų krašte buvo kiekviename kampe ir visi tykojo užimti mūsų kraštą ir mus padaryti vergais. Mūsų vos įsisteigusi kariuomenė su menkos vertės ginklais, be aprėdo ir apavo, pasiryžo išvyti iš krašto kacapus, lenkus ir voikiškus bermontininkus, ką jie ir įvykdė. Tuo laiku kariai negalvojo apie užmokestį, negalvojo ir apie aprangą, o tik siekė krašto išlaisvinimo, dėl to sudėdami daug gyvybių ir kančios. Jų drąsa parodė pasauliui, kad lietuvių tauta nori laisvės ir mokės tą laisvę išsaugoti.

Meninėje dalyje sol. Leonas Baltrius padainavo 3 lietuviškas dainas ir 1 itališką. Akompanavo muz. Obalis.

Užbaigus minėjimą, Aleksas Bereznevičius visus pakvietė į žemutinę salę, kur buvo paruošta kavutė su skaniais pyragaičiais, vadovaujant p. Bereznevičienei. Prie kavutės buvo praleista keletas valandų ir darniai pabendrauta.

Juozas Sedlickas

KLAIPĖDOS KRAŠTO PRIJUNGIMO PRIE LIETUVOS SUKAKTIES MINĖJIMAS IR EKUMENINĖS PAMALDOS

Pirmiausia, tektų paminėti, kas tai yra pats ekumenizmas. Nebūnant teologu sunkiau būtų tuo klausimu plačiau pasisakyti. Trumpai, ekumenizmas tai yra ieškojimas bažnytinės vienybės

ne kokių narių verbavimu, ar šiaip polemiką panaudojant, bet dialogo keliu mėginti nugalėti tuos gilius skirtumus, kurie laiko bažnyčias viena nuo kitos nutolusias.

Neturime platesnių informacijų, kaip toks ekumenizmas panaudojamas kitose vietovėse tikinčiųjų vienybei stiprinti, bet New Yorke kokių nors sunkumų tuo reikalu neatsiranda. Kaip pavyzdį galima paimti New Yorke evangelikų parapiją, kuriai vadovauja nepailstantis kun. Dagys. Jau eilė metų, kaip šioje parapijos bažnyčioje didesnių iškilmių metu yra atliekamos bendros ekumeninės pamaldos. Taip ir šiais metais, sausio 12 d., kun. Dagys buvo surengęs Klaipėdos krašto prie Lietuvos prijungimo minėjimą su ekumeninėmis pamaldomis, kuriose, be kun. Dagio, dalyvavo ir Maspetho parapijos lietuvių katalikų kun. J. Pakalniškis. Jis pasakė tai dienai prasmingai pritaiktą pamokslą. Suglaudžiant svarbiausias mintis, tai meilė Dievui, meilė artimui, kaip kad Kristus aiškino savo mokiniams. Toliau buvo kreiptasi į jaunimą, kuris turi saugotis nukrypimų nuo Kristaus mokslo, o taip pat priminė, kad kiekvieno tikinčiojo pareiga yra tokias pamaldas lankyti. Toliau, solistas Razgaitis sugiedojo keleta giesmių, kurios gerai skambėjo ir labai derinosi prie vykstančių pamaldų.

Bažnyčioje, pamaldoms pasibaigus, kun. Dagys visus pamaldose dalyvavusius pakvietė į parapijos salę oficialiam šventės minėjimui. Ten buvo pa-

(nukelta į 80 psl.)

LKVS RAMOVĖS
Australijos skyrių atstovų suvažiavimo prezidiumas. Iš k.: J. Taunys — sekr., P. Martišius — pirm., V. Šalkūnas — vice pirm. Gilumoje mandatų komisija: V. Patašius, Prašmutas ir V. Bernaitis.

AUSTRALIJOS RAMOVĖNŲ SUAŽIAIVIMAS

Lietuvių Dienų Adelaidėje proga, "Ramovės" Pietų Australijos skyriui vadovaujant, buvo sušaukta ir įvyko visų penkių Australijos "Ramovės" skyrių atstovų suvažiavimas. Pirmąjį suvažiavimo dieną — gruodžio 29, įvyko iškilmingi pietūs Adelaidės Liet. Katalikų Centre, didžiojo salėje, 5 val. p.p. Daugelio patiekalų, stiprūs pietūs buvo paruošti vietinio skyriaus ramovėnų ponių. O dalyvių susirinko virš 200 — nuostabiai didelis skaičius, kas rodė didelį suvažiavimo pasisekimą.

Adelaidės (Pietų Australijos) skyriaus pirmininkas K. Taparas, atidarydamas suvažiavimą, perskaitė centro valdybos sveikinimą bei padėką rengėjams ir pakvietė tarti žodį tolimos Amerikos didžiam sveičiui PLB pirmininkui B. Nainiui. Jis savo žodyje pasidžiaugė galimybe, už 10,000 mylių, pas mus čia dalyvauti, graži mūsų karinių tradicijų tęsimu, siūlydamas drausmingai veikti kovojant už Lietuvos laisvę.

ALBV-os pirm. V. Neverauskas savo sveikinimo žodyje pasidžiaugė ramovėnų nuoširdžia veikla Lietuvos ir mūsų bendruomenės labui. Vietos klebonas kun. A. Spurgis taip pat siūlė vieningai dirbti už Lietuvos laisvę. Dar buvo perskaityta sveikinimo telegramos iš Canberros apyl. v-bos, Adelaidės apyl. v-bos, iš plk. K. Labučio ir A. Balsio, o poetas J. Mikštas viena proga perskaitė gan įspūdingą savo eiliuotą sveikinimą kariams.

Antra suvažiavimo dalis įvyko išnaudojant laisvesnį tarpą nuo kitų parengimų, gruodžio 31 d. Ji pradėta vėliavos pakėlimu prie Lietuvos Žemės paminklo L.K. Centre 9:15 val. Salėje užėmus vietas, kun. Spurgis sukalbėjo maldą-in-

vokaciją ir pirm. K. Taparui į prezidiumą iškvietus P. Martišių, V. Šalkūną ir I. Taunį, pradėdama vykdyti pirmininko pasiūlyta dienotvarkė. Greit sudaroma mandatų komisija (Patašius, Bernaitis, Prašmutas), Rezoliucijų komisija (Pocius, Ropė) ir A. Pocius išeina su savo paskaita.

Prelegentas savo trumpoje, bet gerai paruoštoje paskaitoje nurodė, jog ramovėnai, būdami dalis už Lietuvos laisvę kovojančios bendruomenės, turėtų vykdyti lyg ir šaulių s-gos darbą. Nurodė ypatingą reikalą kovoti su okupanto intrigomis, remti ir globoti mūsų jaunimą. Tvirtas tikėjimas į tautos laisvę ir kova už ją, yra vyriausi mūsų uždaviniai. Taipgi siūlė sekti Romo Kalantos ir Simo Kudirkos pavyzdžiais ir aktyviai dalyvauti mūsų bendruomenės gyvenime bei jos veikloje.

Toliau kalbėjo C.J. Zamoiskis tema: "Ramovės skyriaus moralinis veidas". Jis savo paskaitoje nurodė, kad mes turime aiškiai žinoti ko norime ir ko siekiame, turime ieškoti naujų minčių ir naujų kelių savo veiklai pagyvinti, duodant gražių pavyzdžių susiklausyme ir kitiems tautiečiams. Jis ypatingai pabrėžė reikalą vengti bet kokių politinių rietėnų. Pailiustravimui jis nurodė eilę gražių darbų iš Adelaidės skyriaus veiklos.

Po šių paskaitų vyko Adelaidės skyriaus pirm. K. Taparų skaitymas centro v-bos aplinkraščių svarbesnių minčių. Paminėtina čia, kad yra paruoštas S-gos naujas statusas, kurį su laiku gal visi nariai gaus. Cento v-bos siūlomas garbės teismo išsirinkimas sukėlė trumpas diskusijas, po kurių sutarta pasiduoti apylinkių garbės teismų jurisdikcijai. Taip pat vienbalsiai nutarta Simui Kudirkai suteikti ramovėno garbės nario titulą. Kiek ilgiau

pasikalbėta centro v-bos ruošiamo 25-mečio leidinio reikalu, kurio išleidimą visi skyriai sutarė pagal išgales remti ir jį platinti narių tarpe. Mirusius ramovėnus laidojant, nutarta laikytis centro v-bos aplinkrašty siūlomos tvarkos. Suvienodinant visų skyrių nario mokesčių, buvo priimtas K. Taparų siūlymas — reikalauti po 2 dolerius iš dirbančių narių ir po 50 c. iš pensininkų. Uniforminių kepurų įsigijimo klausimas buvo atidėtas iki sekančio suvažiavimo 1976 m.

Įsidėmėtinas visiems ramovėnams nutarimas — šaukti panašius, kaip šis, suvažiavimus kas du metai tuose miestuose, kur vyks ir Lietuvių Dienos. Tiesu, aplinkės skyrių laikyti per tuos du metus vadovaujančiu ir organizuojančiu suvažiavimą skyriumi. Taigi, nuo šio suvažiavimo, Melbourne "Ramovės" skyrius perima šias pareigas.

Kitas įdomus ir svarbus suvažiavimo nutarimas yra: priimti "Ramovės" nariais ne vien buvusius kariams, bet ir visus tuos vyrus ir moteris, kurie dabar aktyviai žodžiu, veiksmu ar finansiniai kovoja už Lietuvos išlaisvinimą iš dabartinės komunizmo vergijos, nes ir buvę kariai tokiomis priemonėmis dabar tegali kovoti.

Toliau sekė visų penkių Australijos "Ramovės" skyrių atstovų veiklos pranešimai. Pranešimus padarė K. Taparas — Adelaidės sk., P. Ropė — Sydnejaus, P. Martišius — Canberros, V. Šalkūnas — Melbourne ir A. Klimaitis — Pertho skyriaus. Iš tų pranešimų paaiškėjo, kad "Ramovė" Australijoje gan stipri organizacija. Skyriai turi po 60 iki 70 narių, išskiriant tik Canberros skyrių, kuris yra tik kūrimosi stadijoje. Visi skyriai organizuoja kariuomenės atkūrimo minėjimus, Adelaidėje ir Melbourne turi

Atstovai, dalyvavę suvažiavime. Priekyje, iš k.:
 Prašmutas ir A. Pocius
 — Melbourne, K. Taparas
 — Adelaide, P. Martišius
 — Camberra, V. Šalkūnas
 — Melbourne, tarp jų stovi Ropė — Sydney, J. Taunys — Adelaide, A. Laukaitis — Sydney, C. Zamoiskis — Adelaide, Butkūnas — Melbourne, Gudaitis — Adelaide.

pastatę žuvusiems kariams paminklus, prie kurių atliekami vėlių pakėlimai ir kitokios ceremonijos su žuvusių karių pagerbimu. Ramovėnai prisideda prie protestų, demonstracijų, tautinių švenčių organizavimo, jaunimo organizacijų rėmimo ir kt. veiklos. Didesnė dalis ramovėnų prenumeruoja ir skaito savo organą "Kari".

Nuostabu buvo klausyti, kad tokioj mažoj Pertho apylinkėj didesnioji dalis aktyviosios bendruomenės yra ramovėnai, turi net savanorių-kūrėjų skyrių ir visas tautines šventes tik jie organizuoja. Tačiau teko išgirsti ir nusiskundimų, kad skyrių narių didesnioji dalis yra visai neaktyvūs, neveiklūs ir dažnai nesirodo net savo tautinėse šventėse. O Melbourne Namų Klubo taryba, kurioje

dalyvavo net 4 ramovėnai, gražų žuvusiems paminklų iškėlė iš jam tinkamos vietos į mažytę protestantų naudojamą koplyčią.

Po to, rezoliucijų komisijos vardu, p. A. Pocius paskaitė sveikinimo ir padėkos rezoliucijas Vyčio Kryžiaus kavaleriui plk. Labučiuui ir Vasiliūnui, klebonui kun. Spurgiuui, PLJS skyrių atstovų suvažiavimui, ALB Krašto tar. atstovų suvažiavimui, naujajai ALB Krašto v-bai ir Adelaidės ramovėnų ponioms už gerų pietų paruošimą (kurių užteko ir sekančiais dienais). Taipgi vienbalsiu pritarimu padėkota ir p. K. Taparui už šio suvažiavimo paruošimą ir pravedimą. Suvažiavimas užbaigtas Tautos himnu, vėliavos nuleidimu ir giesme Marija, Marija.

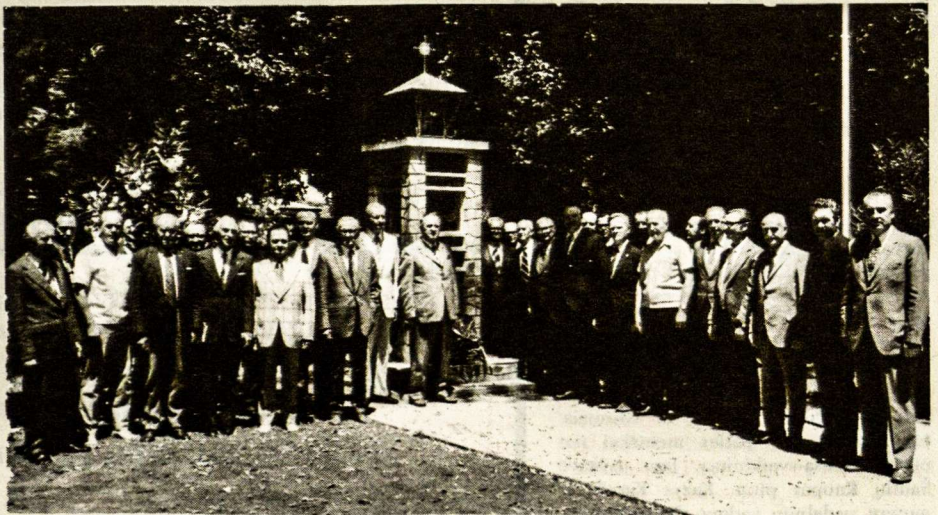
N. Butkūnas

PAGERBTAS PLK. T. SEREIKA

Los Angeles ramovėnai, talkininkaujant vietos šauliams, 1974 m. gruodžio 1 dieną Lietuvių Tautinių Namų salėje surengė pulkininkui Tomui Sereikai pagerbti pietus, jo 75 metų amžiaus sukakties progą.

Tomas Sereika jaunystėje buvo Lietuvos kariuomenės kūrėjas-savanoris. Baigęs I Karo Mokyklos laidą, tarnavo karininku, vėliau baigė lakūnų mokyklą ir perėjo į aviaciją. Studijudamas Kauno universitete teisę, sumanė dar kartą pakeisti savo profesiją ir perėjo į Kariuomenės Teismą. Baigė teisių fakultetą ir teisinėje karjeroje pasiekė teismo tardytojo vietos ir išėjo atsargon pulkininko laipsniu. Toliau vertėsi advokatūra ir kartu dirbo ko-

Suvažiavimo dalyviai prie Lietuvos Žemės paminklo, Liet. Kat. Centre, po vėlių pakėlimo ir vaivėlio padėjimo.

Plk. T. Sereikos pagerbimas Los Angeles mieste. Iš k. — O. Razutienė, V. Čekanauskas, J. Čekanauskienė, Jubiliatas T. Sereika, T. Sereikienė, Kuprionienė ir prof. J. Kuprionis. Sveikinimo adresą laiko J. Daumantas Š. kuopos pirm. K. Karuža, už Jubiliatą stovi ramovėnų pirm. A. Mironas.

misijoje, ruošiančioje naują Lietuvos Baudžiamąjį Kodeksą.

Atsiradęs išeivijoje, nors ir būdamas pensininku, aktyviai dalyvauja lietuviškose įvairiose organizacijose. Dėl savo ramaus būdo, kuklumo ir tolerantiškumo — yra visų gerbiamas. Nuo pat įsisteigimo dalyvauja Šaulių Kuopoje ir yra ramovėnas.

Nenuostabu, kad sumanymą pagerbti savo nusipelnusį ir mielą narį parėmė ne tik ramovėnai ir šauliai, bet ir visuomenė, kuri pripildė nedidelę Taut. Namų salę. Prie garbės stalo Jubiliatą ir poniją Teklę Sereikienę iš abiejų pusių apsupo ALT Los Angeles pirm. V. Čekanauskas, L. Žurn. S-gos L.A. sk. pirm. prof. J. Kuprionis, abu su poniomis, Los Angeles Bendruomenės atstovė Ona Razutienė ir jos vyras žurn. A. Razutis, Alena Devenienė ir L.A. Radijo Klubo pirm. V. Gylis. Pobūviui sklandžiai vadovavo LKVS Los Angeles sk. pirm. Andrius Mironas, nors po L. Kariuomenės šventės minėjimo pasiruošti šiam įvykiui tebuvo viena savaitė.

Sveikinimų Jubiliatui nestigo, nes visi norėjo išreikšti jam savo linkėjimus, prisiminti jo nuopelnus, bendras datas. Trumpai, savo organizacijų vardu, sveikino V. Čekanauskas, O. Razutienė, V. Andrašūnienė (Los Ang. Bitutės D. sk.), A. Devenienė (vilniečių vardu), J. Petronis L. Taut. S-gos L.A. sk.), E. Vilkas (skautų), A. Audronis (buv. aviatorių vardu, be to, jis pakėlė šampano taurę ir visus pakvietė sugiedoti Jubiliatui Ilgiausių Metų), V. Gylis, P. Starevičius (savanorių draugų vardu). Ilgiau kalbėjo prof. J. Kuprionis, pajvairinę kalbą trumpais anekdotiniais pasakojimais, ir teisininkas, ramovėnas-šaulys Stasys J. Paltus, plačiau apžvelgęs Jubiliatą gyvenimą, karjerą ir asmenį.

Paskutiniu metu pasveikino Jubiliatą šio pagerbimo sumanytojas ir šeimininkas, ramovėnų pirm. A. Mironas, paskaitydamas jo paties meniškai nupieštą adresą-sveikinimą. Jam asistavo Šaulių Kuopos pirm. Kazys Karuža ir moterų padalinio vadovė O. Orlovičienė.

Jubiliatas, po visų kalbų, visiems trumpai, bet nuoširdžiai padėkojo. Sušukus Jubiliatui griausmingą ir trigubą valio, visi buvo pakviesti prie vaišių stalo, kuris T. Namų šeiminkės buvo gausiai ir įvairiai paruoštas.

Tačiau, viskam ateina pabaiga, todėl, nors ir nenoromis, svečiai palengva skirstėsi, išsinešdami malonaus popiečio jaukumą ir pagarbą Jubiliatui. Tur būt, nesuklysiu pasakęs, jog plk. Sereika ištesės daugumos sveikintųjų pageidavimus ir linkėjimus ir pasieks šimto metų amžiaus, nes atrodo, kad sveikatos atžvilgiu jis negali skųstis, tokio amžiaus pasiekęs. Teisingai adrese įrašyta, kad jis yra tikras Lietuvos girių ąžuolas.

Ilgiausių metų pulkininke!

Leitenantas

Klainėdos Kr. prijung. - iš 77 psl. rengtos parapijos mielių ponių vaisės — kavutė. Čia sekė paminėjimas už Lietuvos laisvę žuvusių savanorių, karių ir šaulių. Trumpą žodį tarė Vli-ko vicepirm. J. Audėnas ir kiek platesnę paskaitą skaitė M. Gelžinis. Pats

būdamas kilęs iš Klaipėdos krašto, jis nušvietė to krašto gyventojų vargus ir rūpesčius, primindamas, kad visokios vergijos ir priespaudos anksčiau, ar vėliau užsibaigia ir reikia tikėtis, kad ir Klaipėdos kraštas atėjus laikui, atgaus laisvę ir prisijungs prie nepriklausomos Lietuvos. Išskilmėms užsibaigus, kun. Dagys labai nuoširdžiai padėkojo visiems, kurie prisidėjo prie ruošiamo minėjimo ir tiems, kurie minėjime dalyvavo. Tenka pasakyti, kad ir kun. Dagys gali būti visai tikras, kad nemažesnę padėką susilaukė atskirai iš kiekvieno minėjimo dalyvio, kurių buvo susirinkę virš 200. Čia, po oficialių išskilmų, susirinkę galėjo draugiškai pabendrauti ir skirstėsi gana geroje nuotaikoje.

Užtarnauta padėka priklauso New Yorko Maž. Lietuvos Bičiulių Draugijai, Savanorių-Kūrėjų Sąjungai, Karių-Ramovėnų Sąjungai ir New Yorko Šaulių Kuopai, kurie prisidėjo prie taip įspūdingai surengto minėjimo, o taip pat ir mielos ponios nusipelno padėką už taip maloniai patiektas vaišes. Tad, geros sėkmės ir sveikatos mielam kun. Dagiui ir jo šeimai. **Salietis**

A. A.

Generolui Stasiui Dirmantui

mirus, jo dukrai Aldonai ir žentui dr. Vladui Simaičiams, vaikaičiui Džiugui Dirmantui ir jų šeimoms bei artimiesiems gilią užuojautą reiškia

*Kūrėjų - Savanorių S-gos ir L.K.V. S-gos
Ramovė Detroito Skyriai*

Mielam, buv. PLP Karo Mokyklos Viršininkui,
gen. KAZIUI MUSTEIKIUI ir žmonai,
dukrai

Gražinai

mirus, nuoširdžiausią užuojautą reiškia

XVIII LAIDA

LIETUVOS KARO MOKYKLOS VII LAIDOS KARININKŲ DĖMESIUI

1975 m. rugs. 7 d. sueis 50 metų nuo L.K. Mlos baigimo. Nemaža mūsų jau amžinybėje, dalis dar keliaujame žemiškąją kelionę. Būtų gera šią reikšmingą sukaktį atžymėti: prisimenant mirusiųjų ir jeigu įmanoma, gyviesiems susibūrus pasidalinti nueito kelio išpūdžiais.

Esame Čikagoje tos laidos tryš, gal rasis ir apylinkėse. Norėtume sukaktį atžymėti, bet norėtume tuo reikalu sužinoti ir iš kitur esančių gyvųjų. Jeigu kas yra panašios nuomonės, malonėkite atsiliiepti iki 1975 m. balandžio mėn. pabaigos, pranešant savo adresą, turėtą Lietuvos kariuomenėje laipsnį, minėjimo būdą (pav., pamaldos, akademija, straipsniai — prisiminimai, auka L. Fondui ir t.t.), ir minėjimo vieta.

Suprantama, jog būtų renkama ten, kur yra daugiausia baigusių VII laidą. Norintieji prisidėti ir turintieji siūlymų prašomi rašyti šiuo adresu: St. Juras, L.K.V.S. "Ramovė" CV-bos narys, 4017 So. Artesian Ave., Chicago, Ill. 60632.

INICIATORIAI

* * *

"Kario" leidimo dvidešimties metų sukakties minėjimo proga žurnalą parėmė:

Tėvai Pranciškonai, Brooklyn, NY \$300.00
D.L.K. Birutės Karių Šeimų Moterų Draugija, New Yorko Skyrius \$100.00
LKVS "Ramovė" New Jersey Skyr. \$100.00
LŠST "S. Kudirkos" kp. New York \$ 25.00
Švedas Jonas, Elizabeth, NJ \$ 20.00

Aukojusiems KARYS nuoširdžiai dėkoja

Atsakymas O. Ž. — iš 70 psl.

141 dol. Kaip ramovėnai sunaudojo savo dalį, yra jų dalykas. Šaulių kuopos valdyba 1973 m. rugsėjo mėn. 27 d. nutarė: (protokolo ištrauka)

"Gautas vakaro pajamas ir išlaidas kartu šauliai su ramovėnais pasidalino pusiau. Kaip ramovėnai, taip šaulių kuopa iš savo gautų pajamų paskyrė: "Kario" spaudai paremti 30 dol., ramovės p-ko A. Mirono leidžiamai knygai "Miršta tik žmonės" paremti skirta 50 dol., ir šaulių kuopos savo kasoje pasilieka 61 dol."

Šaulių kuopos valdyba turėjo nors dalį tos sumos palikti kuopos kasoje, nes, Tamstai pirmininkaujant, kuopa nebuvo atsiskaičiusi su Centro Valdyba, todėl naujoji kuopos valdyba tą sumą pasiuntė Centrai skoloms apmokėti.

Kaip šios kuopos praeity buvusi pirmininkui, tur būt yra žinoma, kad Tamstai, tik po 8 savaičių po rinkimų, perdavus kuopos dokumentus ir Tamstos paties visą laiką tvarkytą kuopos išdą, naujoji valdyba kasoje rado tik 1 dol. ir 38 centus, plius skolą Centro Valdybai.

Visi aukščiau paminėti veiksmai padaryti pagal šaulių kuopos valdybos nutarimus, kurie yra užprotokoluoti. Tad dėl Tamstos, pagiežos pilnos pastabos, nurodant man LŠST statuto 157 str., kad "Dalinio pirmininkas vykdo (Tamstos pabraukta) dalinio susirinkimų ar valdybos nutarimus", Tamstos maloniam dėmesiui galiu pasakyti, kad viskas daroma pagal statutą.

Su pagarba

Kazys Karyža
"J. Daumanto" šaulių kuopos
Pirmininkas

Karinės Žinios — iš 72 psl.

lios, kur geografinės sąlygos yra skirtingos nuo Europos, ar šiaurės Afrikos, vietovė be kliūčių, jėgų santykis 1:3, visiškai iniciatyva ore.

Išvadoje: II Pas. karo metu, joks šarvuotas taktinis vienetas, normaliose kautynių sąlygose, neatliko didesnio kautynių žygio kaip 35 mylias per parą, mažesni vienetai, nesutikdami pakelyje pasipriešinimo, ar gamtinių kliūčių, pasiekdavo iki 50 mylių. Rusų numatyta 70 mylių norma per parą šarvuotiems daliniams Europos fronte, yra nerealistinė, nes geografinės sąlygos ir iniciatyva ore yra jų nenaudai. Jei dar pridėti šiandieninę NATO parengtį ir prieš-tankinius ginklus, strateginis šarvuotų dalinių panaudojimas, vargu, ar būtų sėkmingas (John Erickson — Soviet Military Power), nes prie visų sunkumų, 70 mylių atstumas sudarytų daug keblumų ir tiekimui. NATO tankai — Chieftain, Leopard ir M60 A1, sava kokybe yra geresni už rusų T62, bet to, jie yra lydimi 155 mm šarvuotų pabūklų — tankų naikintojų.

P. Špakauskas — iš 71 psl.

bos, Pranas veda antrą kartą. Su antra žmona susilaukia dviejų sūnų.

Antrą kartą raudonajai lavai artinantis prie Lietuvos sienų, Pranas su visa šeima pasitraukia į vakarus. 1949 m. pasiekia JAV ir apsigyvena Hartforde, Ct., kur ir sulaukė savo garbingą amžiaus sukaktį.

Pranas už nuopelnus Lietuvai buvo apdovanotas: Savanorio-Kūrėjo medaliu, Vytauto Didžiojo medaliu, Klaipešos Atvadavimo medaliu ir Šaulių Žvaigždės medaliu.

Pranas, begyvendamas Hartforde verčiasi statybininko-kontraktoriaus amatu. Jis labai nuoširdus talkos Hartfordo LKV Ramovės skyriui, Liet. Pil. Klubo didelis ramstis pataisymų darbuose ir turimo parko tvarkytojas. Pranas labai nuoširdus patarimuose ir jo darbais labai daug pasinaudojo vietos lietuvių. Prano nuoširdumą liudija 1974 m. lapkričio 10 d. šeimos suruoštuose pietuose-minėjime atsilankiusių per 250 svečių (giminės ir bičiuliai), ne tik iš Hartfordo, bet ir iš kitų kolonijų. Buvo pasakyta daug sveikinimo kalbų, įteikta dovanų, ir, linkint sveikatos, sugiedota Ilgiausių Metų.

vn

AUKOJO KARIUI:

(Lapkritis, Gruodis, 1974 m.)

\$802.82:

LKVS "Ramovė" Chicago Sk.

\$30.00:

LKVS "Ramovė", New Yorko Sk.

\$25.00:

Vileišis P., Waterbury, CT

\$17.00:

Kelly A., Australija

\$15.00:

Naudužas Kl., Sutton, Canada

\$11.00:

Atrauskas J., Toronto, Canada
Numgaudas V., Chicago, IL
Rėklaitis M., Chicago, IL
Tallat-Kelpša Fl., Evergreen Park, IL
Virpša St., Chicago, IL

\$10.25:

Motuzas St., Vokietija

\$10.00:Prez. A. Smetonos Minėjimo Komitetas,
Detroit, MI
Karosas Pov., New Britain, CT
Švedas J., Cicero, IL**\$7.00:**

Budrys Regina, New York, NY

\$6.00:Agurkis J., Omaha, Nebr.
Balanda G., Warren, MI
Bukšnyš J., Omaha, Nebr.
Butkūnas A., St. Charles, IL
Gulbinas P., Toronto, Canada
Krištolaitis J., Cleveland, OH
Lendraitis L., Boston, MA
Mikoliūnas A., Cleveland, OH
Murinas J., Detroit, MI
Oželis Vyt., Malartic, Canada
Remeikis J., Sudbury, Canada
Sakalas J., Omaha, Nebr.
Šarūnas, Ona, Hamilton, Canada
Tiškevičius St., Chicago, IL**\$5.00:**Aušra J., Baltimore, MD
Bieliauskaitė L., Toronto, Canada
Daugvydas K., Detroit, MI
Juodis J., Woodhaven, NY
Juras St., Chicago, IL
Jurkūnas J., Chicago, IL
Kernagis J., Chicago, IL
Lazauskas V., Australija
Tyla Pov., Foxboro, MA
Vilinskas S., Windsor, CT**\$4.00:**

Augutis Myk., Rockford, IL

\$3.00:Andrikonis J., Manchester, CT
Astrauskas St., Willowick, OH
Dapkus Ben., Berlin, CT
Duda R., Baltimore, MD
Gečiauskas M., Manchester, CT
Jurgaitis St., Cleveland, OH
Kazimier Ted, Chicago, IL
Kelmelis A., Toronto, Canada
Kenstavičius A., Hope, Canada
Leknickas K., Chicago, IL
Polgrimas P., St. Catharines, Canada
Pušneraitis Ema, Chicago, IL
Sapetka K., Waterbury, CT
Šmelstoriū M., Euclid, OH
Totilas Pr., Omaha, Nebr.
Tveras A., Chicago, IL**\$2.00:**Bačanskas Vl., Baltimore, MD
Barauskas M., Pomona CA
Beišys J., Brockton, MA
Brazauskas L., Cleveland, OH
Čėsna J.D., St. Paul, MI
Dalbokas J., Los Angeles, CA
Daulenskas K., Toronto, Canada
Liauba V., Chicago, IL
Mockus A., Hartford, CT
Nenortas Vac., Hartford, CT
Ramanauskas A., Manchester, CT
Ramonas K., Chicago, IL
Savickas B.B., Toronto, Canada
Stankauskas V., Cleveland, OH
Štreitas V., Scarborough, Canada
Tumas J., Oak Lawn, IL
Urbšaitis K., Middlebury, CT
Žilėnas K., Cicero, IL**\$1.50:**

Kaunas A., Brooklyn, NY

\$1.40:

Rimkus J., Vit

\$1.00:Andrašūnas J., Los Angeles, CA
Budas S., Lemont, IL
Dainys Vl., Boston, MA
Elijošius A., Rexdale, Canada
Garbenis Vl., Chicago, IL
Gaušas J.P., Chicago, IL
Gramas J., Chicago, IL
Gužaitis J., Cicero, IL
Jagela St., Toronto, Canada
Jodinskas E., Detroit, MI
Jonikas P., Mississauga, Canada
Klimavičius J., Farmingdale, NY
Krinickas A., Maspeth, NY
Lackus P., Toronto, Canada
Lekas J., Chicago, IL
Liutkus Kl., Toronto, Canada
Mažinskas Pov., Los Angeles, CA
Mažeika Alf., Jamaica, NY
Milkovaitis K., Chicago, IL
Musteikis K., Chicago, IL
Nenortas Vac., Hartford, CT
Pempė F., Philadelphia, PA
Pranevičius M., Scarborough, Canada
Sabaliauskas J., Toronto, Canada
Saladžius J., Chicago, IL
Savickas B., Toronto, Canada
Šermukšnis J., Omaha, Nebr.
Šlepetyš J., Jackson Hts, NY
Šmigelskis A., St. Petersburg, FL
Švilpa B., S.S. Marie, Canada
Vaičaitis K., Chicago, IL
Valkauskas J., Waterbury, CT
Vengianskas E., Chicago, IL
Vinclovas M., Cleveland, OH
Vintartas Vyt., Chicago, IL**\$0.50:**Kantavičius J., Omaha, Nebr.
Smailys J., Omaha, Nebr.

Aukojusiems KARYS nuoširdžiai dėkoja!

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę • KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skirti straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi • Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą • Cekius, arba "Money Order" adresuoti tik "KARYS" vardu, — ne "Warrior" ar kt.